

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN
KURULUŞU VE GEÇERLİLİK ŞARTLARI**

Yüksek Lisans Tezi

ECE AYÇA EKER

İSTANBUL, 2020

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN
KURULUŞU VE GEÇERLİLİK ŞARTLARI**

Yüksek Lisans Tezi

ECE AYÇA EKER

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahu AYANOĞLU MORALI

İSTANBUL, 2020

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

26/04/2020

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Program Adı:	Özel Hukuk Yüksek Lisans
Öğrencinin Adı Soyadı:	Ece Ayça EKER
Tezin Adı:	Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Kuruluşu ve Geçerlilik Şartları
Tez Savunma Tarihi:	26/04/2020

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. Burak KÜNTAY
Enstitü Müdürü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	İmza
Tez Danışmanı:	Dr. Öğr. Üyesi Ahu AYANOĞLU MORALI	
2. Üye :	Doç. Dr. Aslı Makoracı	
3. Üye :	Dr. Öğr. Üyesi Pelin İspirin	

ÖZET

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN KURULUŞU VE GEÇERLİLİK ŞARTLARI

Ece Ayça Eker

Özel Hukuk

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahu Ayanoglu Morali

Mart 2020, 141 sayfa

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 28.11.2013 tarih ve 28835 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Tüketici kredisi sözleşmeleri 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 22. madde ve 31. madde arasında düzenlenmiştir. Tüketicilerin menfaatlerinin korunabilmesi için sözleşmenin kuruluş aşaması ve geçerlilik şartları önem arz etmektedir. Bu sebeple tezimizde tüketici kredisi sözleşmelerinin kuruluşu ve geçerlilik şartları incelenmiştir.

Tezimizin ilk bölümünde, tüketici kredisi sözleşmesi kavramı, kuruluşu ve hukuki niteliği incelenmiştir. Ayrıca süre, konu, teminat ve serbesti açısından tüketici kredisi sözleşmesinin türleri açıklanmıştır. İkinci bölümde, tüketici kredisi sözleşmesinin geçerlilik şartları ve özel olarak cayma hakkı başlığı altında genel olarak geçerlilik şartları, özel olarak sözleşmenin şekli ve şekle aykırılığın sonuçları, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün geçerlilik şartları açısından değerlendirilmesi, cayma hakkı ve sözleşmede haksız şart bulunması ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici, Tüketici Kredisi, Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, Geçerlilik Şartları

ABSTRACT

ESTABLISHMENT OF THE CONSUMER LOAN AGREEMENTS AND TERMS OF VALIDITY

Ece Ayça Eker

Private Law

Thesis Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Ahu Ayanoğlu Moralı

March 2020, 141 pages

Consumer Protection Law Number 6502 published at 28.11.2013 dated and 28835 numbered Official Gazette (of the Republic of Turkey). Consumer loan agreements are regulated Consumer Protection Law Number 6502 between article 22 and 31. In order to protect the interests of consumers, the establishment phase of the agreement and terms of validity are important. For that reason establishment of the consumer loan agreements and terms of validity are examined in our thesis. In the first part of my thesis, notion of consumer loan agreement, establishment of consumer loan agreement and it's legal identity are examined. Additionally, types of consumer loan agreement is examined in terms of period, subject, guarantee and lack of restriction. In the second part, terms of validity in general, specifically legal form of the agreement and consequences of break the legal form, the obligation to inform before the agreement is examined in terms of validity terms, withdrawal right and unfair terms in the agreement are considered under the title which is terms of the validity of consumer loan agreement and specifically withdrawal right.

Keywords: Consumer, Consumer Loan, Consumer Loan Agreements, Terms of Validity

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR CETVELİ	xi
GİRİŞ	1
A. Konunun Takdimi.....	1
B. Konunun Sınırlandırılması	5
BİRİNCİ BÖLÜM	
TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN KURULUŞU, HUKUKİ NİTELİĞİ VE TÜRLERİ	7
I. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİ KAVRAMI VE TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN KURULUŞU.....	7
A. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Tanımı	9
B. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Konusu	10
1. Genel Olarak	10
2. Tüketici Kredisi Sözleşmesi Sayılan İşlemler	12
a. Kredi Kartı Sözleşmesi	12
b. Kredili Mevduat Hesabı Sözleşmesi	13
3. Tüketici Kredisi Sözleşmesi Sayılmayan İşlemler	15
C. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Tarafları	15
1. Kredi Veren.....	16
2. Tüketici (Kredi Alan).....	18
D. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Unsurları.....	22
1. Kredi Verenin Faiz veya Benzeri Menfaat Karşılığında Kredi Kullandırması.....	23
a. Genel Olarak	23
b. Faiz Oranı Sınırı.....	26
2. Tüketicinin Ödeme Planı Çerçevesinde Geri Ödemeyi Borçlanması.....	28
3. Tüketicinin Krediyi Ticari veya Mesleki Olmayan Amaçlarla Edinmesi	30
4. Tarafların Karşılıklı ve Birbirine Uygun İrade Beyanı.....	32
E. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Zorunlu İçeriği	33
1. Genel Olarak	33

2.	Belirli ve Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Zorunlu İçeriği	35
a.	Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Zorunlu İçeriği	35
b.	Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Zorunlu İçeriği	36
3.	Faize İlişkin TKHK m. 25/2 Düzenlemesi	37
4.	Erken Ödeme İmkkanı	38
II.	TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ	42
A.	Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşme Olması	42
B.	Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşme Olması	43
C.	Kullanma ve Yararlanma Hakkı Vermesi	44
D.	İsimli Bir Sözleşme Olması	44
III.	SÜRE, KONU, TEMİNAT VE SERBESTİ AÇISINDAN TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ	47
A.	Süre Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmesi	47
1.	Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesi	47
2.	Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesi	47
B.	Konu Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmesi	48
1.	Nakdi - Gayri Nakdi Tüketici Kredisi Sözleşmesi	49
a.	Nakdi Tüketici Kredisi Sözleşmesi	49
b.	Gayri Nakdi Tüketici Kredisi Sözleşmesi	50
2.	Türk Lirası Üzerinden, Yabancı Para Üzerinden veya Yabancı Paraya Endekli Tüketici Kredisi Sözleşmesi	51
C.	Teminatl - Teminatsız Tüketici Kredisi Sözleşmesi	53
1.	Teminatl Sözleşme Kapsamında Verilebilecek Teminatlar	54
a.	Aynı Teminatlar	54
b.	Şahsi Teminatlar	56
aa.	Genel Olarak	56
bb.	Tüketici Kredileri Bakımından Getirilen Özel Düzenlemeler	57
2.	Tüketiciden Kıymetli Evrak Alma Yasağı	60
D.	Serbesti Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmesi	62
1.	Serbest Tüketici Kredisi Sözleşmesi	62
2.	Bağlı Tüketici Kredisi Sözleşmesi	62

İKİNCİ BÖLÜM

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN GEÇERLİLİK ŞARTLARI VE ÖZEL OLARAK CAYMA HAKKI.....67

I. GENEL OLARAK GEÇERLİLİK ŞARTLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....67

II. ÖZEL OLARAK TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ VE ŞEKLE AYKIRILIĞIN SONUÇLARI 68

A. Yazılı Şekil Şartı 69

B. Yazılı Şekle Aykırılık Halinde Uygulanacak Yaptırım.....70

1. Genel Olarak.....70

2. Zorunlu İçerikteki Eksikliklerin Sözleşmenin Geçerliliğine Etkisi.....73

C. Sözleşmenin Şekli Kapsamında Sözleşmenin Yazımı, Dili ve Bir Nüshasının Tüketiciye Verilmesi Zorunluluğu 75

III. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN GEÇERLİLİĞİ BAKIMINDAN ÖZELLİK ARZ EDEN İKİ HAL: SÖZLEŞME ÖNCESİ BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE CAYMA HAKKI.....77

A. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünün Geçerlilik Şartları Açısından Değerlendirilmesi 77

1. Genel Olarak.....77

2. Ön Bilgilendirme Yükümlülüğünün İçeriği.....80

a. Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü 81

b. Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü 82

3. Ön Bilgilendirme Yükümlülüğünün Şekli.....83

4. Ön Bilgilendirme Yükümlülüğünün Süresi.....83

5. Ön Bilgilendirmenin Bağlayıcılığı.....85

6. Ön Bilgilendirme Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği ve Aykırılığın Sonuçları 86

B. Cayma Hakkı 90

1. Genel Olarak.....90

2. Hukuki Niteliği 91

3. Süresi	92
4. Şekli	94
5. Cayma Hakkının Kullanılmasının Sonuçları	95
a. Tüketicinin Krediden Yararlandığı Durumda	95
b. Tüketicinin Krediden Yararlanmadığı Durumda	97
IV. SÖZLEŞMEDE HAKSIZ ŞART BULUNMASI	99
A. Genel Olarak Haksız Şart Kavramı	99
B. Haksız Şartın Unsurları	101
1. Tüketicisiyle Müzakere Edilmeden Sözleşmeye Dahil Edilmesi.....	101
2. Dürüstlük Kuralına Aykırı Düşecek Biçimde Tüketici Aleyhine Dengesizliğe Neden Olması.....	102
C. Haksız Şart Karinesi, Denetimi ve Yaptırımı.....	103
1. Haksız Şart Karinesi	103
a. Standart Sözleşmeler	103
b. Yönetmelikte Yer Alan Haksız Şartlar	105
2. Denetimi.....	107
a. Yürürlük Denetimi	108
b. Yorum Denetimi.....	109
c. İçerik Denetimi ve Sözleşmenin Tüketici Aleyhine Değiştirilmesi Yasağı	110
aa. İçerik Denetimi	110
bb. Sözleşmenin Tüketici Aleyhine Değiştirilmesi Yasağı.....	111
aaa. Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri.....	113
bbb. Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri.....	113
d. İdari Denetim	116
3. Yaptırımı.....	117
SONUÇ.....	119
KAYNAKÇA	128

KISALTMALAR CETVELİ

AB	: Avrupa Birliği
AB Direktifi	: 23.04.2008 tarih ve 2008/48/EC sayılı Tüketici Kredileri Hakkında AB Direktifi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
Drl.	: Derleyen
E.	: Esas
Ed.	: Editör
EFT	: Elektronik Fon Transferi
eTKHK	: 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HFD	: Hukuk Fakültesi Dergisi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İKÜ	: İstanbul Kültür Üniversitesi
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: madde
Mük.	: Mükerrer
R.G.	: Resmî Gazete
S.	: Sayı
s.	: sayfa
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi

TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TKS Yönetmeliği	: Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TSHŞHY	: Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
Yarg.	: Yargıtay

GİRİŞ

A. Konunun Takdimi

Güncel Türkçe sözlükte kredi; ödünç alınan para veya mal şeklinde tanımlanmaktadır¹. Kredi kelimesi kaynağını Latince güven anlamındaki “*credere*” kelimesinden almaktadır². Tüketici kredisi sözleşmesi ise alım gücüne sahip olmayan tüketicilerin ekonomik açıdan güçlü kredi kuruluşları aracılığı ile mal veya hizmet edinme ihtiyaçlarını karşıladıkları kredi sözleşmesidir³.

Günümüzde oldukça yaygın kullanım alanı olan tüketici kredisinin hem tüketici hem de kredi veren bakımından faydaları vardır. Tüketici kredisi sayesinde özellikle sabit ve düşük gelirli tüketiciler belirli ihtiyaçlarını karşılamak için uzun süre para biriktirmeyi beklemek zorunda kalmamaktadırlar⁴. Tüketicinin krediye başvurma amacı, sahip olmadığı alım gücüne kavuşmaktır; sonrasında da krediyi taksitlendirerek faizi ile geri öder⁵. Kredi veren açısından faydası ise ödeme planı doğrultusunda belirlenen faizleri tüketiciden almak suretiyle gelir elde etmesidir.

Üçüncü kişi veya kurumlarla yaptığı işlemlerde zayıf durumda olan tüketicidir. Zira

---

¹ (http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5d972110303e02.41889981/ erişim tarihi: 10.08.2019).

² **AKİPEK**, Şebnem, Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 7; **AKYOL**, Şener, Banka Sözleşmeleri, Afa Matbaacılık, İstanbul, 2001, s. 78; **BAYKAN**, Renan, Tüketici Hukuku: Mevzuata İlişkin Yorum-Eleştiri-Öneri, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, İTO Yayınları, İstanbul, 2005, s. 382; **KABAN**, İsmail / **KARACA**, S. Serdar / **GÜL**, Mustafa, “Bireysel Müşteriler ve Bankalar Arasındaki İlişkilerde Yeni Dönem: Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği Üzerine Bir Değerlendirme”, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2016, C. 14 S. 1, s. 231; **KOCAÇİMEN**, Cemre/ **YUKARUÇ**, Nazlı Nil, “Tüketici Kredisi”, Hukuk Gündemi Dergisi, 2006, S. 5, s. 76; **YILMAZ**, Mahmut, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmesi”, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017, s. 3.

³ **ÇABRİ**, Sezer, 6502 Sayılı Kanun’a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 376; **TEKİNALP**, Ünal, Ünal Tekinalp’in Banka Hukukunun Esasları, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 479.

⁴ **CEYLAN**, Ebru, “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri-II”, TBB Dergisi, 2009, S. 80, s. 121; **ÇABRİ**, s. 376; **KOCAÇİMEN** / **YUKARUÇ**, s. 76; **YILMAZ**, Mahmut / **KURT**, Ekrem, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmesinin Kurulması”, İstanbul Aydın Üniversitesi HFD, 2018, S. 1, s. 128.

⁵ **ZEVKLİLER**, Aydın / **ÖZEL**, Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 252.

kredi kuruluşları hukuki bilgi açısından güçlüdür. Ayrıca müşterileri ile sürekli olarak kredi sözleşmeleri akdetmektedirler. Bunun sonuçlarından biri de kredi verenin sözleşme yapacağı tüketicinin kişisel durumunu dikkate almadan, çok sayıda tüketici ile akdedilecek aynı tip sözleşmenin şartlarını belirlemesidir⁶. Ekonomik ve sosyal yönden zayıf durumda olan tüketici ise o işlemi ilk defa yaptığından deneyimsiz, bilgisiz, yeterince pazarlık yapamamış olabilir veya işlem ile ilgili yeterince bilgilendirilmediği için zarara uğrayabilir.

Borçlar Hukuku'na hakim olan temel ilke sözleşme serbestisi ilkesidir⁷. Ancak tüketici kredisi sözleşmesinde olduğu gibi sözleşmenin taraflarından birinin diğerine oranla zayıf durumda olduğu durumlarda kanun koyucunun sözleşmeye müdahalesi gündeme gelmektedir. Bu sebeple tüketici hukukuna hakim olan temel ilke zayıf tarafın korunması ilkesi olup, bu ilke ile amaçlanan tek tarafın her koşulda korunması değil; taraflar arasındaki dengenin sağlanabilmesidir⁸.

Tüketici kredilerine ilişkin yasal düzenlemeler ile tarafların sözleşmelerine müdahale edilmek suretiyle tüketicilerin ekonomik menfaatlerinin korunması ve tarafların menfaatlerinin dengelenmesi sağlanmaya çalışılmaktadır⁹. Tüketicinin korunmaya en çok ihtiyaç duyduğu an tüketici kredisi sözleşmesinin kuruluşu aşamasıdır. Zira

---

⁶ **ALTUNKAYA**, Mehmet, “Sözleşmenin Kuruluşundan Önce Tüketicinin Korunması”, GÜHFD, 2004, C. 8, S. 1-2, s. 101; **ATAMER**, Yeşim M., Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s. 1; **ÇABRİ**, s. 377; **HAVUTÇU**, Ayşe, Açık İçerik Denetimi Yoluyla Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2003, s. 3; **POROY**, Reha, “Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları”, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, 1978, s. 517.

⁷ **EREN**, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 16; **HATEMİ**, Hüseyin / **GÖKYAYLA**, K. Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, s. 61; **KILIÇOĞLU**, Ahmet M., Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 17; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, Necip / **HATEMİ**, Hüseyin / **SEROZAN**, Rona / **ARPACI**, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. 1, Yenilenmiş, Genişletilmiş ve Tamamlanmış 4. Basıdan 7. Tıpkı Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017, s. 503; **KUNTALP**, Erden, Karışık Muhtevalı Akit (Karma Sözleşme), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. Baskı, Sözkese Matbaacılık, Ankara, 2013, s. 1; **OĞUZMAN**, M. Kemal / **ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, Güncellenip Genişletilmiş 17. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019, s. 24; **SEROZAN**, Rona, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 7, 62; **ZEVKLİLER**, Aydın / **GÖKYAYLA**, K. Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 19. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 8.

⁸ **BAYSAL**, Başak, “Tüketici Kredisi”, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, M. Murat İnceoğlu (Dr.), XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 280.

⁹ **BAYSAL**, s. 276, 291; **KILIÇOĞLU**, s. 11.

sözleşme kurulmadan önce tüketici bilinçlendirilip sözleşmeden doğacak hak ve yükümlülüklerini kavrayıp, bu şekilde sözleşme şartlarını kabul ettiği takdirde sözleşmede menfaat dengesi sağlanabilecektir. Bu kapsamda akdedilen sözleşmenin geçerlilik şartlarını taşıması da önem arz etmektedir.

Tüketiciyi korumak için gerek ulusal gerek uluslararası zeminde pek çok düzenleme yapılmıştır. Tüketici kredilerinin güncel düzenlenmesine kavuşana kadar geçen tarihsel sürece kısaca değinmek faydalı olacaktır. Tüketici kredisi niteliğinde ödünç para verme işlemleri, Türk Hukukunda ilk olarak 1983 yılında Ödünç Para Verme İşleri Hakkında 90 sayılı KHK¹⁰ ile düzenlenmiştir.

Sonrasında 1994 yılında yürürlüğe giren, 545 sayılı KHK¹¹ ile 90 sayılı KHK'nin bazı hükümlerinde değişiklik yapılmıştır. 545 sayılı KHK'ye dayanarak çıkarılan Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik¹² ile de tüketici ile kredi verenin akdedeceği sözleşmelere ilişkin düzenlemeler getirilmiştir¹³.

Akabinde 1995 yılında 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun¹⁴ m. 10 ile tüketici kredisi sözleşmesi düzenlenmiştir. Tüketici kredisi sözleşmeleri hakkında yürürlükteki mevzuat, 28.05.2014'te yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'dur¹⁵.

Türkiye'nin AB'ye uyum sürecinde pek çok iç hukuk mevzuatı AB mevzuatıyla uyumlaştırılmıştır. Bu çerçevede tüketici mevzuatında da AB mevzuatıyla uyumlu hale getirmek için değişiklikler yapılmıştır. Zira 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un genel gerekçesi ve madde gerekçelerinde de belirtildiği üzere pek çok hüküm 23.04.2008 tarih ve 2008/48/EC sayılı Tüketici Kredileri Hakkında AB

---

¹⁰ R.G., 06.10.1983/18183 Mük. (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 01.08.2019).

¹¹ R.G., 21.06.1994/21973 Mük. (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 01.08.2019).

¹² R.G., 26.07.1994/22002 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 01.08.2019).

¹³ **ARKAN**, Sabih, "Tüketici Kredileri", BATİDER, 1995, C. 18, S. 1, s. 35; **İNAL**, Hamdi Tamer, Açıklamalı – İçtihatlı Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, 2. Baskı, Kazancı Hukuk Yayınevi, İstanbul, 2005, s. 31; **YILMAZ**, Abdülhamit, Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 3; **YILMAZ**, M., s. 15.

¹⁴ R.G., 08.03.1995/22221 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 11.07.2019).

¹⁵ R.G., 28.11.2013/28835 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 11.07.2019).

Direktifi¹⁶ ile paralel olarak değiştirilmiş ve bu doğrultuda yeni hükümler eklenmiştir. Bu sayede doktrinde tartişılan konuların ve uygulamada yaşanan sorunların çoğu ozlmştir. Kanaatimizce 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uluslararası standartlarla uyumlu hale gelmesi ve bu sayede mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde doktrinde eleştirilen ve uygulamada problemlere neden olan hususların değiştirilmesi ve boşluk olan alanların yeni düzenlemelerle açıklanması yerinde olmuştur.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bu çalışmada da ele alınan tüketicici kredileri ile ilgili bazı yenilikler getirilmiş ve önemli değişiklikler yapılmıřtır¹⁷. Kanun düzenlenirken uygulamada tüketicinin kredi miktarını veya taksitleri bilmemesi, kredi verenin tek taraflı olarak sözleşmede değişiklik yapması neticesinde tüketicinin ödeme güçlüğüne düşmesi gibi durumlar sonucunda yaşanan intihar vakaları ve aile facialarına sebep olan olaylar da dikkate alınmıřtır¹⁸.

Tüketicici kredisi sözleşmeleri eTKHK m. 10'da tüketicici kredisi başlıklı tek maddede düzenlenmişti. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ise tüketicici kredisi başlığını taşıyan ikinci bölümde m. 22-31 aralığında düzenlenmiştir. Tüketicici kredilerinin Kanun'da daha fazla maddede düzenlenmesi de yeniliklerden biridir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un ilgili hükümlerinin uygulanmasına ilişkin detayları düzenleyen en önemli ikincil mevzuat Tüketicici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'dir¹⁹. Bunun yanı sıra tüm finansal işlemlerde olduğu gibi tüketicici kredileri de finans kuruluşlarınca tek yanlı olarak düzenlendiğinden, tüketicici kredilerinin kuruluş ve geçerliliği ile ilgili Tüketicici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Ynetmelik²⁰ gibi ikincil mevzuatlar da önem taşımaktadır.

---

¹⁶ TOKBAŞ, Hakan, İçtihatlı-Gerekçeli 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve AB Direktifleri, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018, s. 383.

¹⁷ BAYSAL, s. 273; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 400.

¹⁸ ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 400.

¹⁹ R.G., 22.05.2015/29363 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 12.07.2019).

²⁰ R.G., 17.06.2014/29033 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 11.07.2019).

B. Konunun Sınırlandırılması

Bu çalışmada tüketici kredisi sözleşmelerinin kuruluşu ve geçerlilik şartları iki ana bölümde incelenecektir. Çalışmanın ilk bölümünde tüketici kredisi sözleşmesi kavramı ve tüketici kredisi sözleşmesinin kuruluşu kapsamında tüketici kredisi sözleşmesinin tanımı, konusu, tarafları, unsurları ve zorunlu içeriği açıklanacaktır. Tüketici kredisi sözleşmesinin konusu öncelikle genel olarak belirtilecek olup, sözleşmenin konusunu etkilediği için tüketici kredisi sayılan işlemler ve sayılmayan işlemler de bu başlık altında incelenecektir. Ardından çalışma ile ilgili yeni durumun önemini vurgulamak adına, mülga 4077 sayılı Kanun döneminde doktrinde yapılan isimli sözleşme, isimsiz sözleşmelerin bir görünümü olan *sui generis* sözleşme tartışmasına da değinilerek tüketici kredisi sözleşmesinin hukuki niteliği ele alınacaktır. Tüketici kredisi sözleşmesinin türleri; 6502 sayılı Kanun'da yapılan ayrıma paralel olarak süre açısından incelenecek olup, bunun yanı sıra konu, teminat ve serbesti açısından da ayrıma tabi tutularak incelenecektir.

Çalışmanın tüketici kredisi sözleşmesinin geçerlilik şartları ve özel olarak cayma hakkı başlıklı ikinci bölümünde ise öncelikle genel olarak geçerlilik şartları değerlendirilecektir. Sonrasında tüketici kredisi sözleşmelerinin geçerlilik şartları kapsamında özel olarak sözleşmenin şekli, tüketici kredisi sözleşmelerinin geçerliliği bakımından özellik arz eden sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü ve cayma hakkı ile haksız şartlar ele alınacaktır. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde kullanılan terime paralel olarak sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü açıklanırken ön bilgilendirme yükümlülüğü terimi kullanılacaktır. Ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığın sözleşmeyi geçersiz kılıp kılmayacağı doktrinde tartışmalı olduğu için çalışmada ön bilgilendirme yükümlülüğü sözleşmenin geçerlilik şartları açısından değerlendirilecektir. Cayma hakkının kullanılması ile tüketici sözleşmenin kurulmasına yönelik iradesini geri aldığından cayma hakkı özel olarak çalışmanın kapsamında dahil edilmiştir. Haksız şartlar ile ilgili sözleşmenin tamamının geçersiz kılınıp kılınamayacağına dair doktrinde tartışma bulunduğundan sözleşmede haksız şart bulunması da geçerlilik şartları kapsamında incelenecektir. Bu açıklamalar ışığında çalışma, doktrinde yapılan tartışmalar ve Yüksek Mahkeme uygulamasının

değerlendirildiği, kişisel görüşlerimizi ortaya koyduğumuz sonuç bölümü ile sona erecektir. Çalışmada tüketici kredisi sözleşmelerinin kuruluşu ve geçerlilik şartları mümkün olduğunca ayrıntılı incelenmeye çalışılmıştır. Ancak bu çalışmanın konusu tüketici kredisi sözleşmelerinin kuruluşu ve geçerlilik şartları olup, tüketici kredisi sözleşmeleri içerik açısından çok geniş olduğundan; tüketici kredisi sözleşmeleri ile ilişkilendirilebilecek tüm kurumların tek tek açıklanması bu monografik eserin esas konudan kopmasına ve hacminin de gereğinden fazla genişlemesine sebebiyet verecektir. Bu sebeple konunun sınırlandırılması gerekmektedir.

Kredi teminatı olarak konut üzerinde ipotek tesisi, taksitle satış veya internet üzerinden kullanılan krediler gibi işlemler Kanun'da düzenlenen farklı hükümlere tabi olduğundan ve tüketici kredisi sözleşmeleri TKHK m. 22-31 aralığında düzenlendiğinden bu tip işlemler konuyla ilgili olduğu yerlerde farkı ortaya koymakla sınırlı olarak belirtilecektir. Kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmelerinin konusu ve tabi olduğu hükümler oldukça kapsamlı olduğundan, çalışmada kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmeleri tüketici kredisi sayıldığı hal ile sınırlı olarak ele alınacaktır. Tüketici kredisi sözleşmelerinin türleri ayrı bir çalışma konusu olacağından, sözleşmenin türleri hakkında çalışma konusuyla sınırlı olarak genel bilgi verilecektir. Aynı teminatlar ve şahsi teminatlar konuları ise oldukça kapsamlı iki ayrı alana ait olduklarından çalışma konusu ile sınırlı olarak yer alacaktır. Borçlar hukuku kapsamında sözleşmelerde bulunması gereken geçerlilik şartları tüketici kredisi sözleşmeleri için de geçerlidir. Bu geçerlilik şartları tüketici kredisi sözleşmelerine özgü bir özellik taşımadığından kısaca ve genel olarak değinilecektir. Tüketicinin sözleşme kurulmadan ve sözleşmenin kuruluşu aşamasında bilgilendirilmesi hususu esasen kredi verenin yükümlülüklerine ilişkin çalışmalarda detaylı olarak ele alınabileceğinden konumuzla ilgili olduğu ölçüde açıklanacaktır. Cayma hakkı ve haksız şartlar genel hükümlerle de bağlantılı ve geniş konular olduğundan bu kurumlar genel olarak açıklanıp, çalışma ile ilgili önemli düzenlemelerden bahsetmekle yetinilecek ve çalışma konusu kapsamında önemli görülen tartışmalara değinilecektir. Bu çalışmada konular doktrindeki tartışmalar ve yargı kararları çerçevesinde ele alınarak tüketici kredisi sözleşmelerinin kuruluşu ve geçerlilik şartları ortaya konmaya çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN KURULUŞU, HUKUKİ NİTELİĞİ VE TÜRLERİ

I. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİ KAVRAMI VE TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN KURULUŞU

Tüketici kredisi sözleşmesi kavramı yeterli düzeyde alım gücüne sahip olmayan tüketicilerin ekonomik açıdan güçlü kredi kuruluşları aracılığı ile mal veya hizmet edinme ihtiyaçlarını karşıladıkları kredi sözleşmesini ifade etmektedir²¹.

Tüketici kredisi sözleşmesi dahil tüm sözleşmelerin kurulması için Borçlar Hukuku anlamında tarafların sözleşmenin kurulmasına yönelik karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanının²² varlığı gerekmektedir²³.

Borçlar Hukuku'na sözleşme serbestisi ilkesi hakim olduğundan kanunda aksi öngörülmedikçe, dileyen herkes dilediği kişi ile dilediği içerik ve şekilde sözleşme akdedebilecektir²⁴. Ancak tüketici kredisi sözleşmesinde olduğu gibi sözleşmenin taraflarından birinin diğerine oranla zayıf durumda olduğu durumlarda kanun

²¹ ÇABRİ, s. 376.

²² Ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm I, I, D, 4.

²³ AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ, Derya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 27. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2018, s. 29; EREN, s. 260; GÜLERCİ, Altan Fahri / KILINÇ, Ayşe, 6098 sayılı yeni TBK ile Karşılaştırmalı Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 82; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 33, 34; İSPARTALI, Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İkinci Sayfa Yayınları, İstanbul, 2013, s. 97; KABAN / KARACA / GÜL, s. 235; KAYAR, İsmail, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler / Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 167; OĞUZMAN / ÖZ, s. 45, 53, 68; REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2014, s. 63; SEROZAN, s. 7.

²⁴ EREN, s. 16, 18; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 61; KILIÇOĞLU, s. 17; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 503; KUNTALP, s. 1; OĞUZMAN / ÖZ, s. 24; SEROZAN, s. 7, 62; TOPAK, Süleyman, "Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartların Bağlayıcı Olmamasının Sonuçları", TBB Dergisi, 2016, S. 122, s. 296; ZEVLİLER / GÖKYAYLA, s. 8.

koyucunun getirdiği düzenlemeler aracılığı ile sözleşmeye müdahalesi gündeme gelmektedir.

Zayıf durumda olan tüketicinin korunmaya en çok ihtiyaç duyduğu işlemlerden biri de tüketici kredisi sözleşmesidir²⁵. Tüketici kredisi sözleşmelerinde taraflar ekonomik açıdan ve bilgi açısından eşit değildir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un amaçlarından biri de tüketicinin bilgilendirilmesi suretiyle taraflar arasındaki dengenin sağlanmasıdır²⁶. Tüketici kredisi sözleşmesi gibi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde iki taraf da sözleşmenin kurulmasına yönelik olarak öneri²⁷ de bulunabilir²⁸. Ancak bu konuda tüketici kredisi sözleşmesinde tüketicinin korunmasına yönelik düzenlemeler önem arz etmektedir. Tüketicinin kredi verene başvurması öneriye davet niteliğinde olup, tüketicinin bilinçli karar verebilmesi için öngörülen kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğü²⁹ kapsamında sözleşme öncesi bilgi formunu tüketiciye vermesi öneri niteliğindedir³⁰. Tüketicinin kabul beyanı sonrasında, esaslı unsurları³¹ ve mevzuatta düzenlenen zorunlu içeriği³² taşıyan sözleşmenin imzalanması ile tüketici kredisi sözleşmesi kurulmuş olur³³.

Tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin Kanun'da yer alan bazı hükümler emredicidir. Tüketici kredisine ilişkin hükümlerin emredici olup olmadığı yorumlanırken

---

²⁵ ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 228.

²⁶ BAYSAL, s. 291.

²⁷ İrade beyanının öneri veya kabul olup olmadığı belirlenirken zamansal açıdan önce yapılması esas alınmaktadır. Sözleşme kurmak amacıyla zamansal olarak önce sunulan irade beyanı öneridir. Detaylı bilgi için bkz. AKINTÜRK / ATEŞ, s. 29; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 82; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 33, 34; İSPARTALI, s. 97; KAYAR, s. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 167; OĞUZMAN / ÖZ, s. 45, 53, 68; REİSOĞLU, Safa, s. 63; SEROZAN, s. 7.

²⁸ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 29; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 82; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 33, 34; İSPARTALI, s. 97; KAYAR, s. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 167; OĞUZMAN / ÖZ, s. 53; REİSOĞLU, Safa, s. 63; SEROZAN, s. 7.

²⁹ Bölüm II, III, A.

³⁰ ÇABRİ, s. 404; KARA KILIÇARSLAN, s. 206; ŞENEL PARLAK, Belda, "Tüketici Kredisinden Doğan Hukuki Uyuşmazlıklar ve 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uygulaması", T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, 2001, s. 40; YILMAZ, s. 159; karşı görüş bkz. AKİPEK ÖCAL, s. 401; REİSOĞLU, Seza, s. 61; YILMAZ / KURT, s. 129. Detaylı bilgi ve diğer görüş için bkz. Bölüm II, III, A, 6.

³¹ bkz. Bölüm I, I, D.

³² Detaylı bilgi için bkz. Bölüm I, I, E.

³³ ÇABRİ, s. 404; KARA KILIÇARSLAN, s. 206; ŞENEL PARLAK, s. 40; YILMAZ, s. 159.

2008/48/EC sayılı Direktif³⁴ m. 22/2 ve 22/3'te üye devletlere denetim yükümlülüğü getirilen iki husus dikkate alınmalıdır³⁵. Bu iki husus, tüketicilere tanınan haklardan feragat etmemesinin sağlanması ve sözleşmelerle kanunun dolanılmasının engellenmesidir.

Tüketici kredisi sözleşmeleri, 6502 sayılı Kanun'un tüketici sözleşmeleri kısmında m. 22-31 arasında düzenlenmiştir. Tüketici kredisi sözleşmeleri ile ilgili pek çok maddenin uygulanmasına ilişkin detayları düzenleyen en önemli ikincil mevzuat Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği olup, bu Yönetmelik ile özellikle de 2008/48/EC sayılı Direktif ile uyum sağlanmasına dair hükümler getirilmiştir. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 13/3'te düzenlenen belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinde akdi faiz oranı dışında değişiklik³⁶ yapılması hükmü gibi Kanun yerine Yönetmelik ile getirilen hükümlerin normlar hiyerarşisine uygun olmama ihtimalinin varlığından dolayı, esas düzenlemelerin Kanun'da yapılması gereğine dair doktrinde³⁷ mevcut olan eleştirilere katılıyoruz.

A. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Tanımı

Tüketici kredisi sözleşmeleri TKHK m. 22/1'de *"...kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşme..."* olarak tanımlanmıştır. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 4/1,o'da³⁸ yer alan tanım da Kanun'daki tanıma paraleldir.

Mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da tüketici kredisi sözleşmesi TKHK m. 22'deki gibi açıkça tanımlanmadığı ve kapsamı da dar olduğu

---

³⁴ TOKBAŞ, s. 383.

³⁵ BAYSAL, s. 274.

³⁶ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Bölüm II, IV, C, 2, c, bb, bbb.

³⁷ BAYSAL, s. 275.

³⁸ TKS Yönetmeliği m. 4/1,o:

"Tüketici kredisi sözleşmesi: Kredi verenin tüketiciye faiz, ücret veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi"

gerekçeleriyle doktrinde eleştirilmekteydi³⁹. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde, tüketici kredisinin kapsamına sadece nakit para ödünçü girmekleyen, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile ödemenin ertelenmesi ve benzeri finansman şekilleri de tüketici kredisi sözleşmesinin tanımına dahil edilerek sözleşmenin kapsamı genişletilmiştir⁴⁰. Bu değişiklikle hukukumuzdaki tüketici kredi sözleşmesi Alman, İsviçre ve AB Hukuklarındaki düzenlemelere paralel hale gelmiştir⁴¹. Madde gerekçesinde⁴² de tüketici kredisi sözleşmesinin tanımının AB Direktifi'ne uygun olarak değiştirildiği vurgulanmıştır.

B. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Konusu

1. Genel Olarak

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin asli edimi krediyi kullandırma, tüketicinin asli edimi ise faiz veya benzeri menfaat olarak belirlenen bir miktar para ve

---

³⁹ **AÇIKGÖZ**, Osman, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Haksız Şartlarla İlgili Getirdiği Yenilikler”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, S. 21/2, s. 810; **AKİPEK**, s. 143; **ARKAN**, s. 35; **ATAMER**, Yeşim M., “Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyumu”, Türk-İsviçre Hukuk Günleri Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, Doç. Dr. Gülçin Elçin Grassinger & Yard. Doç. Dr. Emrehan İnal & Yard. Doç. Dr. Başak Baysal & Araş. Gör. Şirin Aydıncık & Araş. Gör. Doruk Gönen (Ed.), XII Levha Yayıncılık, 2010, s. 249; **BAYSAL**, s. 281; **ÇABRİ**, s. 378; **GEZDER**, Ümit, Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, Beta Yayınları, İstanbul, 1998, s. 22; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 229.

⁴⁰ **AKİPEK**, Şebnem, “Madde 22-31”, Milli Şerh, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Hakan Tokbaş & Özlem Tüzüner (Ed.), İstanbul, 2016, s. 489; **ASLAN**, İ. Yılmaz, 6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku, 5. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2015, s. 414; **AYDOĞDU**, Murat, Tüketici Hukuku Dersleri, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 238; **BAYSAL**, s. 281; **ÇABRİ**, s. 378; **GÜMÜŞ**, Mustafa Alper, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C.1, 5. Baskı, İstanbul, 2014, s. 179; **KARAKOCALI**, Ahmet / **KURŞUN**, Ali Suphi, Tüketici Hukuku (6502 Sayılı Kanun ve İlgili Yönetmeliklere Göre), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2015, s. 98; **ÖZEN**, Burak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Çerçevesinde Tüketici Kredileri”, Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Hakan Tokbaş & İsa Döner (Ed.), 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, s. 31; **ÖZKAN**, Bilgehan, “22.11.2015 Tarihi İtibarıyla Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Konusunda Getirilen Yenilikler ve Örnek Hesaplamalar”, Mali Çözüm Dergisi, 2015, S. 132, s. 196; **YILMAZ**, A., s. 24; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 229.

⁴¹ **AKİPEK**, s. 143.

⁴² *Madde gerekçesi:*

“Birinci fıkrada, tüketici kredisi sözleşmesinin tanımı AB Yönergesine uygun olarak değiştirilmiştir. Tüketici kredileri artık sadece, bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak alınan krediler değildir. Kredi verenin tüketiciye, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği bütün sözleşmeler tüketici kredisi olarak değerlendirilecektir.”

krediyi kredi verene geri ödemedir⁴³. Bilindiği üzere, sözleşmelerin konusu belirlenirken asli edimlerden hareket edilmektedir⁴⁴. Para renksiz edim olduğu için de karşısındaki edim sözleşmenin konusunu teşkil etmektedir⁴⁵. Bu sebeple tüketici kredisi sözleşmesinin konusu kredi veren tarafından tüketiciye faiz veya benzeri menfaat karşılığında kredinin verilmesi veya kredi verilmesinin taahhüt edilmesidir⁴⁶.

Önceden belirtildiği üzere, eTKHK m. 10'da tüketici kredisinin sadece nakit olarak kullanılmasına imkan tanınmışken, TKHK m. 22'de benzer finansman şekilleri ve ödemenin ertelenmesi gibi araçlar da ilave edilerek tüketici kredisi sözleşmesinin kapsamı genişletilmiştir⁴⁷. Tüketici kredisi sözleşmelerinin daha geniş kapsamlı tanımlanması sözleşmenin konusunu da etkilemiştir.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun yürürlükteyken, kredinin nakit olarak kullanılması zorunluluğu doktrinde⁴⁸ eleştirilmekteydi. Çünkü uygulamada kredi veren tarafından benzer finansman yöntemleri kullanılarak kanunun dolanılması gibi durumlar yaşanmaktaydı. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 22/1'de ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri denilerek sınırlayıcı olmayan bir tarzda ve yerinde bir şekilde tüketici kredisi sözleşmesinin kapsamı ve dolayısıyla konusu genişletilmiştir. Bu şekilde tüketicinin daha fazla işlemde korunması sağlanmıştır.

Ayrıca eTKHK m. 10'daki tüketicinin bir mal alması veya hizmet temini amacıyla kredi kullanması şeklindeki sınırlayıcı tanımının aksine yürürlükteki TKHK m. 22'de tüketici kredisi sözleşmesi tanımlanırken bu ibarelerin kullanılmamış olması yerindedir. Böylelikle sözleşmenin konusunun sadece mal veya hizmet temini olup olmadığı noktasında uygulamada çıkan sorunlar da sonlandırılmıştır. Tüketici artık pek çok malı,

---

⁴³ ÇABRİ, s. 382; YILMAZ, A., s. 180.

⁴⁴ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 29; EREN, s. 32; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 80; KUNTALP, s. 1, 80; OĞUZMAN / ÖZ, s. 45, 53.

⁴⁵ KUNTALP, s. 88; SEROZAN, s. 20.

⁴⁶ KABAN / KARACA / GÜL, s. 233; KILIÇOĞLU, s. 374; YILMAZ, A., s. 23.

⁴⁷ AKİPEK, Şerh, s. 489; ASLAN, s. 414; AYDOĞDU, s. 238; BAYSAL, s. 281; ÇABRİ, s. 378; GÜMÜŞ, s. 179; KARAKOCALI / KURŞUN, s. 98; ÖZEN, Tüketici Kredileri, s. 31; YILMAZ, A., s. 24.

⁴⁸ AÇIKGÖZ, s. 810; AKİPEK, s. 143; ARKAN, s. 35; ATAMER, Uyum, s. 249; BAYSAL, s. 281; ÇABRİ, s. 378; GEZDER, s. 22; ZEVLİLER / ÖZEL, s. 229.

hizmeti veya ihtiyacını tüketici kredisi sözleşmesinin konusuna dahil olacak şekilde temin edebilecektir. Dolayısıyla, tüketici kredisi sözleşmesine Kanun'da getirilen korumalardan da faydalanabilecektir.

Tüketici kredisi sözleşmesi sayılan işlemler Kanun'da düzenlenen tüketici kredisi sözleşmesi hükümlerine tabi olacağı için tüketici kredisi sözleşmesi sayılan ve sayılmayan işlemler sözleşmenin konusu bakımından önem arz etmektedir.

2. Tüketici Kredisi Sözleşmesi Sayılan İşlemler

a. Kredi Kartı Sözleşmesi

Tüketici kredisi sözleşmesi sayılan işlemlerden en önemlisi kredi kartı sözleşmeleridir. Tüketici kredisi sözleşmelerini düzenleyen TKHK m. 22/2'de kredi kartları için ek şartların arandığı özel bir düzenleme getirilmiştir⁴⁹. Buna göre kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilebilmesi için iki şartın birlikte varlığı gerekmektedir. Bunlar; ödemenin üç aydan uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkanı sağlanması ve bunun faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında yapılmasıdır.

Tüketicinin kredi kartı borcunun, kredi veren tarafından faiz, komisyon veya vade farkı gibi isimlerle karşılık alınarak üç aydan uzun bir süre ertelenmesi durumunda kredi kartı sözleşmesi tüketici kredi sözleşmesi sayılacaktır⁵⁰. Örneğin, tüketicinin kredi kartından tek çekim alışveriş yapması üzerine banka tarafından tüketiciye alışverişin belli bir ücret karşılığı altı taksite bölünmesine ilişkin mesaj gönderilmesi durumuyla uygulamada

---

⁴⁹ **AKKAYAN YILDIRIM**, Ayça, “Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisi Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu”, İÜHFİM, 2015, C. 73, S. 1, s. 265; **BAYSAL**, s. 286; **GÜMÜŞ**, s. 179; **ŞEN**, Mustafa Serhat / **ŞEN**, Mustafa Kamil, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da Faiz Hükümleri ve Sınırları - Tüketici İşlemlerinde Faiz”, TAAD, 2019, S. 38, s. 207; **YILMAZ**, M. s. 35; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 231.

⁵⁰ **AKİPEK**, Şerh, s. 491; **AKKAYAN YILDIRIM**, s. 266; **ASLAN**, s. 414; **BAYSAL**, s. 287; **ÇABRİ**, s. 379; **ÇINAR**, Ömer, “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri”, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, C. 1, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun (Ed.), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2015, s. 38; **GÜMÜŞ**, s. 181; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 236.

sıklıkla karşılaşılmaktadır⁵¹. Tüketicinin mesajdaki teklifi kabul etmesi ile bu işlem tüketici kredisi sözleşmesi niteliği kazanmaktadır⁵².

Kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi sayılması noktasında dikkat edilmesi gereken husus, erteleme süresinin üç aydan daha fazla olmasına imkan sağlanması gerekliliğidir. Diğer deyişle, tüketiciye ödeme erteleme imkanının sağlanması yeterli olup tüketicinin bu hakkı kullanması şartı yoktur⁵³. Kredi kartı sözleşmesi tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirildiği takdirde tüketici, tüketici kredisi sözleşmeleri için getirilen korumalardan yararlanabilecektir⁵⁴. Üç ay veya daha kısa süreli erteleme halinde ise kredi kartı sözleşmesi için 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un ilgili diğer hükümleri, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu⁵⁵ ile Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik uygulama alanı bulacaktır⁵⁶.

Tüketici kredisi sözleşmesi sayılacak işlem için TKHK m. 22/2'de "kredi kartı" ibaresi kullanılmış ise de bu düzenleme doktrinde⁵⁷ haklı olarak eleştirilmektedir. Kanun'da yer alan ibareye rağmen doktrinde⁵⁸ kredi imkanı veren tüm banka ve mağaza kartlarının da hükmün kapsamında olduğu, ama ödeme aracı olan bankamatik kartlarının hükmün kapsamı dışında olduğu kabul edilmektedir. Bu çerçevede tüketici kredi kartı ismi taşımayan fakat kredi kartı niteliğinde kullanılan kartları kullandığı takdirde de tüketici kredisi sözleşmesi hükümlerinden faydalanabilecektir.

b. Kredili Mevduat Hesabı Sözleşmesi

Kredinin otuz gün içinde ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmelerini

---

⁵¹ **AKKAYAN YILDIRIM**, s. 267; **ÇABRİ**, s. 379; **HAZNEDAR**, İbrahim Murat, "6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler", İstanbul Barosu Dergisi, 2014, C. 88, S. 3, s. 11.

⁵² **AKKAYAN YILDIRIM**, s. 267; **ÇABRİ**, s. 379; **HAZNEDAR**, s. 11.

⁵³ **BAYSAL**, s. 287.

⁵⁴ **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 238.

⁵⁵ R.G., 01.03.2006/26095 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 17.07.2019).

⁵⁶ **ALTIPARMAK**, Yağmur, "Kredi Kartı Sözleşmesi", 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Hükümlerine Göre Tüketici Hukuku Uygulamalarında Tüketicinin Korunması, Selin Sert Sütçü (Ed.), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 208; **BAYSAL**, s. 286.

⁵⁷ **AKİPEK**, s. 189; **ATAMER**, Uyum, s. 252; **BAYSAL**, s. 287.

⁵⁸ **AKİPEK**, s. 189; **ATAMER**, Uyum, s. 252; **BAYSAL**, s. 287.

kapsam dışı bırakan TKS Yönetmeliği m. 2/5 düzenlemesinin tersten okunması ile; otuz günden uzun bir sürede geri ödenme imkanı tanınan kredili mevduat hesabı sözleşmelerinin de ödemenin ertelendiği, tüketici kredisi sayılan işlemlerden olduğu sonucuna varılmaktadır⁵⁹.

Sonuç olarak mevzuatta öngörölen şartları taşıdığı takdirde kredi kartı sözleşmeleri ve kredili mevduat hesabı sözleşmeleri tüketici kredisi sözleşmesi sayılır. Tüketici kredisi sözleşmesi sayılan işlemler bakımından ilk akdedilen sözleşme kredi kartı veya kredili mevduat hesabı sözleşmeleridir. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 2/2’de tüketici kredisi sayılan kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmeleri açısından bazı maddelerin ilk sözleşmeye uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. İlk sözleşmeye uygulanacağı belirtilen maddeler; sözleşme öncesi bilgilendirmenin şekli, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde ön bilgilendirme yükümlölüğü, sözleşmenin şekli, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriği, cayma hakkı ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinin feshine ilişkindir. Tüketici kredisi sayılan işlem bakımından ilk akdedilen sözleşme olan kredi kartı veya kredili mevduat hesabı sözleşmesine uygulanacağı belirtilen maddeler esasen tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin bilinçlendirilmesini ve korunmasını sağlamaktadır. Bu sebeple sayılan maddelerin zamansal olarak önce akdedilen kredi kartı veya kredili mevduat hesabı sözleşmelerine uygulanmasının yerinde olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca bu düzenleme ile tüketicinin bilinçlendirilmesi amacı tüketici kredisi sayılan işlemlerde de gerçekleştirilebilecektir.

Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 2/3’te ise bazı maddelerin tüketici kredisi sayılan kredi kartı ve kredili mevduat hesabı sözleşmelerine uygulanmayacağı ifade edilmiştir. Bu maddeler; efektif yıllık faiz oranı, erken ödeme, temerrüde ilişkin esaslar ve bağlı kredi sözleşmesine ilişkindir.

Doktrinde⁶⁰, kredi kartı kullanan tüketicinin erken ödeme indirimi imkanından yararlandırılmamasının 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un

---

⁵⁹ ATAMER, Uyum, s. 251; BAYSAL, s. 285.

⁶⁰ BAYSAL, s. 289.

tüketicileri borç sarmalından kurtarma amacına aykırı olduğu ve bu sebeple hükmün kişisel işlemlere uygulanamayacağı yönündeki haklı eleştiriye katılıyoruz.

3. Tüketici Kredisi Sözleşmesi Sayılmayan İşlemler

Tüketici kredisi sayılmayan işlemlerin TKHK m. 31/4 atfıyla Yönetmelik ile düzenleneceği belirtilmiştir. Kapsam dışı sözleşmeler TKS Yönetmeliği m. 2/5'te sayılmıştır. Düzenlemeye göre; konut finansmanı sözleşmeleri, kredinin otuz gün içerisinde geri ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmeleri ve çek, teminat mektubu gibi gayri nakdi kredi sözleşmeleri⁶¹ açıkça kapsam dışı bırakılmışlardır.

Taksitle satış ve konut finansmanı sözleşmeleri tüketici kredisidir⁶². Ancak bu sözleşmelere uygulanacak hükümler 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ayrıca düzenlendiğinden ve Yönetmelikle kapsam dışı bırakıldığından bu sözleşmeler tüketici kredisi hükümlerine tabi değildir. Doktrinde⁶³, kapsam dışı bırakılan sözleşmelerin Kanun'da belirtilmesi yerine düzenlemenin Yönetmelik'e bırakılmasının yerinde olmadığı yönündeki eleştirilere katılıyoruz.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 17/2'de tüketicilerin kira süresi sonunda malın mülkiyetini edinme zorunluluğunun olduğu finansal kiralama sözleşmelerine taksitle satışa ilişkin hükümlerin uygulanacağı açıkça belirtildiğinden bu işlemler de tüketici kredisi sözleşmesi sayılmayan işlemlerdir.

C. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Tarafları

Tüketici kredisi sözleşmelerinin tarafları; TKHK m. 22'de yapılan tanıma uygun şekilde kredi veren ve krediyi alan tüketicidir⁶⁴. Bir sözleşmenin tüketici kredisi hükümlerine

---

⁶¹ Bu konuda bkz. Bölüm I, III, B, 1, b.

⁶² **BAYSAL**, s. 275.

⁶³ **GÜMÜŞ**, s. 182.

⁶⁴ **ASLAN**, s. 409; **ATAMER**, Uyum, s. 245; **BAYSAL**, s. 285; **BİLGİN YÜCE**, Melek, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Tüketici Kredileri", Yeditepe Üniversitesi HFD, 2016, C. 11, S. 2, s. 47; **ÇABRİ**, s. 379; **KARAKOCALI / KURŞUN**, s. 98;

tabi olabilmesinin ön şartı taraflardan birinin tüketici diğ erinin kredi veren olmasıdır⁶⁵. Diğ er ifade ile sözleşmenin tarafları, sözleşmenin tüketici kredisi sözleşmesi niteliğ inde olup olmadığını belirleme noktasında belirleyici bir unsurdur.

Mesela sözleşmenin bir tarafında tüketici oldu ğ u, fakat diğ er tarafında kredi veren olmadığı takdirde akdedilen sözleşme tüketici iş lemi⁶⁶ olarak nitelendirilebilir⁶⁷. Ancak tüketici kredisi sözleşmesi olarak nitelendirilemez. Bu sebeple sözleşmeye tüketici kredisi sözleşmesine ilişkin düzenlemeler uygulanmaz.

1. Kredi Veren

Kredi veren TKHK m. 3/1,ğ ve TKS Yönetmeliğ i m. 4/1,h'de birbiriyle uyumlu şekilde, mevzuatı gereğ i kredi vermeye yetkili gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'dan farklı, daha geniş olarak kredi verenin gerçek kişi de olabileceğ i düzenlenmiş olup; banka, özel finans kuruluş u ve finansman şirketleri şeklindeki sınırlı sayım kaldırılmış tır⁶⁸.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile kredi veren tanımına getirilen yenilik doktrinde bazı yazarlar⁶⁹ tarafından eleştirilmektedir. Bu eleştirinin gerekçesi, gerçek kişilerin 2008/48/EC sayılı AB Direktifi m. 3/1,b'de tanımlandığı şekilde ancak ticari iş letme veya faaliyeti kapsamında kredi verebilecek olmasıdır.

Kanaatimizce, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un genel gerekçesinde de belirtildiğ i üzere Kanun hazırlanırken AB Direktifi esas alınmış

REİSOĞLU, Seza, "Tüketici Kredileri Hukuki Sorunlar: 4077 Sayılı Yasada Değ iş iklik Öngören Taslak", Bankacılar Dergisi, 2008, S. 69, s. 52; **YILMAZ**, M. s. 38.

⁶⁵ **ÇABRİ**, s. 51, 379; **GÜMÜŞ**, s. 178.

⁶⁶ Tüketici kredisi sözleşmesini de kapsayan tüketici iş lemi kavramı *TKHK m. 3/1,l'de*; "...*Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekalet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dahil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki iş lemi..*" şeklinde tanımlanmıştır.

⁶⁷ **ÇABRİ**, s. 51, 379; **GÜMÜŞ**, s. 178.

⁶⁸ **AKİPEK**, 199; **ATAMER**, Uyum, s. 251; **BAYSAL**, s. 285.

⁶⁹ **BAYSAL**, s. 286; **GÜMÜŞ**, s. 178; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 230.

olmasına rağmen, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da kredi veren konumundaki gerçek kişinin niteliğinin belirtilmemesi eksiklik olmuştur. Uygulamada gerçek kişilerin kredi veren olduğu durumlarda AB Direktifi'nde yer alan tanım esas alınmak suretiyle, gerçek kişinin ticari faaliyeti kapsamında kredi vermesi gerektiği şeklinde yorumlanarak somut olayın değerlendirilmesi ile çözümlenebileceği kanaatindeyiz. Ancak kredi verenin gerçek kişi olması durumu genel düzenlemeler de dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

545 sayılı KHK ile bazı hükümleri değiştirilen Ödünç Para Verme İşleri Hakkında 90 sayılı KHK'de ikrazatçılık⁷⁰ yapanların gerçek kişi de olabileceği düzenlenmiştir. 90 sayılı KHK'ye göre ikrazatçılık faaliyeti için izin belgesi verilmesinde aranacak şartlar ve ikrazatçıların çalışma esaslarını düzenleyen İkrazatçılık Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik m. 2'de⁷¹ ikrazatçılık faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde bulunması gereken şartlar düzenlenmiştir. Ancak 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu m. 52⁷² ile 90 sayılı KHK ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun geçici 5.⁷³ maddesi ise 90 sayılı KHK'den aldıkları yetki ile

⁷⁰ 90 sayılı KHK m. 3/1'de ikrazatçı; "...faizden para kazanmak amacıyla ödünç para verme işleriyle uğraşan ve kendilerine izin belgesi verilen gerçek ve tüzel kişi..." şeklinde tanımlanmıştır.

⁷¹ İkrazatçılık Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik m. 2: İkrazatçılık Faaliyetinde Bulunabilmek İçin Aranacak Şartlar

"İkrazatçılık yapmak isteyen gerçek kişilerin; a) 35 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında tasfiye kararı alınmamış olması, b) Müflis veya konkordato talep etmiş olmamaları, c) Vadesi dolduğu halde ödenmemiş ihtilafsız vergi borçları bulunmaması, d) (Değişik bend: 03/09/2008 - 26986 S. R.G. Yön./1. md.) TARİHÇE Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar bile mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca üç yıldan fazla hapis cezasıyla cezalandırılmamış olması veya mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunlar uyarınca basit veya nitelikli zimmet, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama, terörün finansmanı suçlarından dolayı hüküm giymiş bulunmaması, e) (Değişik bend: 09/11/2001 - 24578 s. R.G.) En az 1,5 trilyon lira nakdi sermaye bulundurmaları, gerekir."

⁷² 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu m. 52: Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

"(1) 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile 30/9/1983 tarihli ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. (2) Diğer kanunlarda, 3226 sayılı Kanun ile 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye yapılan atıflar, bu Kanunun ilgili maddelerine yapılmış sayılır."

⁷³ 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu geçici m. 5: İkrazatçılarla İlgili Hükümler

"(1) 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameден aldıkları yetkiye istinaden ikrazatçılık faaliyetinde

ikrazatçılık yapanlar faktoring, finansman şirketi veya finansal kiralama şirketi olarak devam etmedikleri takdirde izinlerinin kendiliğinden sona ereceğini düzenlemektedir.

Bu düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, her ne kadar TKHK m. 3/1,ğ'de kredi verenin gerçek kişi olabileceği belirtilmişse de, düzenleme yapılırken 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nda gerçek kişilerin ikrazatçılık yapamayacağı düzenlemesinin dikkate alınmamış olması doktrinde⁷⁴ eleştirilmektedir. Kanunların birbirini tamamlaması gerektiği için düzenlemeler arasındaki farklılığın giderilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Kredi verenler kanuni tanımda belirtildiği üzere mevzuat ile kredi vermeye yetkilendirilen kişilerdir. Dolayısıyla, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu⁷⁵ kapsamındaki finansman şirketleri ile 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda⁷⁶ düzenlenen katılım bankaları, mevduat bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları kredi veren statüsündedir. Bu çalışmada banka terimi yerine kanuni düzenlemeye paralel olarak tüketici kredisi veren taraf için kredi veren kavramı kullanılmaktadır. Ancak uygulamada tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi veren sıklıkla bankalardır⁷⁷.

2. Tüketici (Kredi Alan)

Tüketici ticari veya mesleki faaliyetler dışında çeşitli sebeplerle oluşan mal alımı veya

---

bulunanlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde bu Kanunda sayılı faaliyetlerden birini yürütmek amacıyla Kuruma başvuruda bulunabilirler. Bu süre içinde mevcut sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklarının tahsiline yönelik işlemler dışında yeni bir ikrazatçılık faaliyetinde bulunamazlar. Kuruma başvuruda bulunan ikrazatçılar Kuruldan gerekli izinleri almak suretiyle faaliyetlerine faktoring, finansal kiralama veya finansman şirketi olarak devam edebilirler. Kurulacak bu şirketler bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan sermaye yükümlülüğünü üç yıl içinde yerine getirmek zorundadır. Kuruma başvuruda bulunmayan veya başvurduğu halde Kuruldan gerekli izinleri alamayanların ikrazatçılık faaliyet izinleri başka bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden sona erer.”

⁷⁴ **ATAMER**, Yeşim M., Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 20; **BOZKURT YAŞAR**, Sevgi, “6502 Sayılı TKHK’na Göre Tüketici Kredisi Sözleşmeleri”, Banka ve Finans Hukuku Dergisi, 2014, S. 10, s. 125; **ÇABRİ**, s. 40, 389.

⁷⁵ R.G., 13.12.2012/28496 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 01.08.2019).

⁷⁶ R.G., 01.11.2005/25953 Mük. (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 01.08.2019).

⁷⁷ **ÇABRİ**, s. 39.

hizmet tedariki gibi şahsi ihtiyaçlarını karşılamak üzere sözleşme akdeden gerçek veya tüzel kişidir⁷⁸. Tüketici kavramı, TKHK m. 3/1,k ve TKS Yönetmeliği m. 4/1,n’de aynı ifadelerle “*ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi*” şeklinde tanımlanmıştır. Tüketici tanımında yer alan “hareket eden” terimi ile tüketici kavramının genişletilmesiyle, tüketicilerin sözleşme öncesi ve sonrasında korunması sağlanmıştır⁷⁹. Ayrıca tüketici işlemine taraf olmayan fakat mal veya hizmetten yararlanan kişilerin de tüketici kapsamında değerlendirilmesi sağlanmıştır⁸⁰. Tüketici kavramının genişletilmesi ile tüketici işleminden bir şekilde yararlanan kişilerin de kapsama alınarak, tüketicinin sahip olduğu korumalardan yararlanabilmesinin sağlanmasının yerinde olduğu kanaatindeyiz.

Bir gerçek veya tüzel kişinin tüketici olup olmadığının belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, Kanun’un lafzından hareketle, kredi alırken ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket edip etmediğinin saptanmasıdır. Gerçek veya tüzel kişi ancak ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket ettiği takdirde tüketici sıfatını kazanacaktır. Böylelikle 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da yer alan korumalardan faydalanabilecektir.

Doktrinde⁸¹ ve Yargıtay kararlarında⁸² da tüketici sıfatı için amaç unsurunun tespit

---

⁷⁸ AÇIKGÖZ, s. 814; AKİPEK, s. 195; AKİPEK ÖCAL, Şebnem / UZUN KAZMACI, Özge / HAMAMCIOĞLU, Esra, “Bankacılık Sektöründe Kefalet”, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, C. 1, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun (Ed.), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2015, s. 145; AYDOĞDU, s. 59, ERGİNER, Umut Ozan, “Tüketici Kredisi Sözleşmeleri”, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015, s. 14; GEZDER, s. 159; GÜMÜŞ, s. 17; İNAL, Hamdi Tamer, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku, Seçkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2014, s. 66; KABAN / KARACA / GÜL, s. 231; KARA, İlhan, Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Engin Yayınevi, Ankara, 2015, s. 123; KILIÇOĞLU, s. 373; OZANOĞLU, Hasan Seçkin, Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Maddi Anlamda Uygulanma Alanı), AÜHFD, 2001, C. 50, S. 1, s. 59; ÖNDER, Fahrettin / ÖZKUL, Burcu, “6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Bankaya Verilen Şahsi Güvence: Adi Kefalet Sözleşmesi, SDÜ İİBF Dergisi, 2013, C. 18, S. 3, s. 27.

⁷⁹ ALTOP, Atilla, “Türk Hukukunda, Avrupa Birliği Hukukunda ve Uygulamada Tüketici Kavramı, İKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004, C. 3, S. 1-2, s. 13; ASLAN, s. 9; DERYAL / KORKMAZ, s. 50; YILMAZ, A., s. 20.

⁸⁰ ALTOP, Tüketici, s. 13; ARAL, Fahrettin / AYRANCI, Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Tıpkı 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 12; ASLAN, s. 9; DERYAL, Yahya / KORKMAZ, Yakup, Tüketici Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 50; YILMAZ, A., s. 20.

⁸¹ ALTOP, Tüketici, s. 13; ASLAN, s. 9; AYDOĞDU, s. 60; ÇABRİ, s. 51, 388; TİRYAKİ, Betül,

edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır⁸³. Yargıtay⁸⁴, özellikle uyuşmazlığa bakmakta görevli mahkemenin Tüketici Mahkemesi olup olmadığını değerlendirirken tüketicinin ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket edip etmediğini tespit etmektedir.

Her ne kadar 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 3/1,k'de, eTKHK m. 3/1,e'de olduğu gibi tüzel kişilerin de tüketici olabileceği belirtilmişse de tüzel kişi tacirlerin tüketici olup olmadığı, dolayısıyla kullandıkları kredilerin niteliğinin tüketici kredisi olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Birinci görüş⁸⁵, tüzel kişi tacirlerin ticari faaliyeti kapsamında olmayan işlemleri diğer anlatımla ticarethanesi gereği rutin olmayan faaliyetlere ilişkin işlemleri açısından tüketici sayılabileceğini savunmaktadır. Yargıtay da bir kararında⁸⁶ mal veya hizmetin özel amaçlarla alınmasının gerçek veya tüzel kişilerin tüketici sayılmasında yeterli olacağını vurgulamıştır.

İkinci ve baskın görüş⁸⁷ ise TTK m. 19/1 uyarınca tacirin borçlarının ticari olmasının asıl olduğu düzenlemesinden hareketle, tacirlerin tüm işlemlerinin ticari olması sebebiyle tüzel kişi tacirlerin ticari veya mesleki olmayan amaçla mal veya hizmet edinemeyeceğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, tüzel kişi tacirler hiçbir işlemde tüketici olamayacaktır. Yerleşik Yüksek Mahkeme uygulaması⁸⁸ da tüzel kişi tacirlerin

---

Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 29.

⁸² Yarg. 19. HD., 29.06.2005, E. 2004/11916, K. 2005/7309 (www.tuketicihukuku.org/ erişim tarihi: 08.08.2019).

⁸³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm I, I, D, 3.

⁸⁴ Yarg. 13. HD., 16.11.2019, E. 2016/3824, K. 2019/227; Yarg. 15. HD., 01.03.2018, E. 2016/5750, K. 2018/852 (www.corpus.com.tr / erişim tarihi: 01.09.2019).

⁸⁵ **AKİPEK**, s. 196; **AKİPEK ÖCAL / UZUN KAZMACI / HAMAMCIOĞLU**, s. 145; **ALTOP**, Tüketici, s. 10; **ARAL / AYRANCI**, s. 12; **AYDOĞDU**, s. 60; **ÇABRİ**, s. 59; **GÜMÜŞ**, s. 31; **İNAL**, Tüketici Kredisi, s. 40; **KAYAR**, İsmail, "Tüketici Kredilerinde Tüketicinin Korunması", Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi, 2000, S. 16, s. 82; **KOCAÇİMEN / YUKARUÇ**, s. 76; **TAŞKIN**, Mustafa, "Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vasfı", Ankara Barosu Dergisi, 1997, S. 1, s. 36; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 92.

⁸⁶ Yarg. 19. HD., 06.07.1999, E. 1999/3932, K. 1999/4621 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 19.08.2019).

⁸⁷ **ARKAN**, Sabih, "Tüketici Kredisi ve Uygulaması", BATİDER, 1989, C. 15, S. 1, s. 36; **ASLAN**, s. 8; **CEYLAN**, Ebru, "Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri-I", TBB Dergisi, 2009, S. 79, s. 50; **DERYAL / KORKMAZ**, s. 60; **GEZDER**, s. 159; **TEKİNALP**, s. 499; **ÜLGEN**, Hüseyin / **HELVACI**, Mehmet / **KENDİGELEN**, Abuzer / **KAYA**, Arslan / **NOMER ERTAN**, Füsün, Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 65; **ÜNLÜTEPE**, Mustafa, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi", Ankara Barosu Dergisi, 2014, S. 2, s. 317.

⁸⁸ Yarg. HGK, 11.10.2000, E. 2000/19-1255, K. 2000/1249; "...Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak gerçek kişi olan bir tacir, yaptığı iş ve işlemin veya aldığı hizmetin ticari işletmesiyle

özel işlemleri olamayacağı ve tüm işlemlerinin ticari sayılması gerektiği yönündedir.

Kanaatimizce, tüzel kişi tacirlerin tüketici sayılıp sayılmayacağı hususu somut olayın şartları göz önüne alınarak değerlendirilmelidir. Tüzel kişi tacirin yaptığı işlem ticari faaliyetine ilişkin olmadığı, diğer deyişle tacir ticari veya mesleki amaçla hareket etmediği takdirde tüketici sayılmalıdır. Sözleşme de tüketici kredisi sözleşmesi olarak nitelendirilmelidir. Ancak uygulamada şirketler genellikle ticari amaçlarla kredi aldıklarından kredinin adı tüketici kredisi olsa da kullanılan kredi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu⁸⁹ hükümleri çerçevesinde değerlendirilecektir.

Özel hukuk tüzel kişisi niteliğindeki dernek ve vakıflar, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket ettikleri zaman tüketici statüsünde değerlendirileceklerdir⁹⁰. Yargıtay⁹¹ da derneğin gelir sağlama amacı olmadan hareket ettiği takdirde tüketici sayılacağına karar vermiştir. Örneğin dernek merkezinin oturma odasına koltuk alınması için kredi çekildiğinde, bu kredinin niteliği tüketici kredisi olacaktır⁹².

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 4/3'te tüketici kredisi veren kuruluşların faiz dışında tüketicilerden talep edebileceği her türlü ücret, komisyon ve masraf türleri ile bunlara ilişkin esaslarının belirlenmesi hususunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na yetki verilmiştir. Bu yetkiye dayanılarak Finansal

---

ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya muamele fiil veya işleminin ticari sayılmasına halin icabı, müsait bulunmadığı takdirde, bu işlemlerden doğan borç adi, yani özel sayılacaktır. (TTK. md. 21) Tüzel kişi tacirin barınma, gıda, giyinme ve aile gibi özel insani ihtiyaçları olmadığı için bunların hakiki şahıslar gibi adi borç ilişkileri alanı olmadığı kabul edilir. Hele somut olayda olduğu gibi ticaret şirketleri bir ticari işletme işletmiyor olsalar dahi TTK. 18/1 madde gereğince kanunen tacirdirler. Doğrudan ticari amaçla yada işletmenin iç ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla olup olmadığına bakılmaksızın bütün hukuki ilişkileri ticari faaliyet kapsamında olup özel hayatlarına ilişkin bir işlem söz konusu olamayacaktır. Tacir olmanın nimetine göre külfeti de mevcuttur..."; aynı yöndeki diğer kararlar için bkz. Yarg. 14. HD., 30.03.2009, E. 2009/3549, K. 2009/3951; Yarg. HGK, 21.09.2011, E. 2011/19-500, K. 2011/550; Yarg. 17. HD., 28.12.2016, E. 2016/18301, K. 2016/12036 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 19.08.2019).

⁸⁹ R.G., 14.02.2011/27846 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 27.08.2019).

⁹⁰ **KAYAR**, s. 82; **KOCAÇİMEN / YUKARUÇ**, s. 76; **ÜNLÜTEPE**, s. 317; **YILMAZ**, A., 22; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 92.

⁹¹ Yarg. 17. HD., 06.12.2016, E. 2016/5633, K. 2016/5021 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 20.08.2019).

⁹² **AKİPEK ÖCAL / UZUN KAZMACI / HAMAMCIOĞLU**, s. 145; **KOCAÇİMEN / YUKARUÇ**, s. 76.

Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁹³ yayımlanmıştır. Ancak Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m. 4/1,d 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer almayan ve yeni bir kavram olan “finansal tüketici” kavramından bahsetmektedir. Anılan Yönetmelik'te finansal tüketici kavramı, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a atıfla TKHK m. 3'te tanımlanan tüketiciden farklı olarak kendisine finansal ürün ya da hizmet sunulan tüketici şeklinde tanımlanmıştır.

Doktrinde⁹⁴ finansal tüketici kavramı tüketici kavramının tanımlanmasında tereddütler yaratabileceği, dolayısıyla tüketicinin korunmasının zorlaşabileceği gerekçeleriyle eleştirilmektedir. Kanaatimizce de tüketici hukukunun temel düzenlemesi niteliğinde olan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer almayan ve Yönetmelik ile getirilen finansal tüketici kavramı tüketicinin korunması açısından uygulamada sorunlara yol açabileceğinden yerinde değildir.

D. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Unsurları

Tüketici kredisi sözleşmesinin unsurlarına TKHK m. 22'deki tüketici kredisi sözleşmesi tanımı ve TKHK m. 3/1,k'deki tüketici tanımından yola çıkarak ulaşılmaktadır. Bu kapsamda tüketici kredisi sözleşmesinin unsurları; kredi verenin faiz veya benzeri menfaat karşılığında kredi kullandırması, tüketicinin ödeme planı çerçevesinde geri ödemeyi borçlanması, tüketicinin krediyi ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinmesi ile tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanıdır. Tüketici ve kredi veren arasında akdedilen sözleşmeler bu dört unsuru içerdiği takdirde tüketici kredisi sözleşmesi niteliğini kazanacaktır. Böylelikle tüketici, tüketici kredisi sözleşmesi kapsamında Kanun'da tüketiciye getirilen korumalardan yararlanabilecektir⁹⁵.

---

⁹³ R.G., 03.10.2014/29138 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 15.07.2019).

⁹⁴ ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 230.

⁹⁵ KARA KILIÇARSLAN, Seda, “Tüketici Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü”, Hacettepe HFD, 2015, C. 5, S. 2, s. 189; OZANOĞLU, s. 67.

1. Kredi Veren Faiz veya Benzeri Menfaat Karşılığında Kredi Kullandırması

Tüketici kredisi sözleşmesinin unsurlarından ilki kredi veren faiz veya benzeri menfaat karşılığında kredi kullandırmasıdır. Tüketici kredisi sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir⁹⁶. Bu çerçevede tüketici kredisi sözleşmesinde kredi veren faiz veya benzeri menfaat karşılığında kredi kullandırmayı ve kredinin geri ödemesini ertelemeyi üstlenmekte, diğer taraf olan tüketici ise ödeme planı çerçevesinde geri ödemeyi borçlanmaktadır⁹⁷.

a. Genel Olarak

Tüketicie kullanılan kredinin geri ödenmesi faiz veya benzeri menfaat karşılığında ertelenmektedir⁹⁸. Bilindiği üzere hukuken faiz, alacaklının borçluya verdiği paradan mahrum kaldığı süre için kanun veya sözleşme gereği ödemekle yükümlü olduğu bir miktar para anlamına gelmektedir⁹⁹. Bu tanıma paralel şekilde güncel Türkçe sözlükte faiz alacaklının kârı anlamına gelmektedir¹⁰⁰. Ana para faizi borçlunun temerrüde düşmeden ödediği; paranın kullanılması karşılığı ödenen faizdir¹⁰¹. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 22/1'de ifade edilen ve sözleşmede belirtilen faiz ana para faizidir, benzeri menfaat ise komisyon veya başka isimlerle alınan ve gerçek masrafi aşan nitelikte ödemelerdir¹⁰².

⁹⁶ Bilgi için bkz. Bölüm I, II, A.

⁹⁷ **ÇABRİ**, s. 382; **YILMAZ**, A., s. 180.

⁹⁸ **ÇABRİ**, s. 384.

⁹⁹ **AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 286; **ALAF**, Mevlüdiye, "Tüketici Kredileri Bakımından Türk Borçlar Kanunu İle Getirilen Faize İlişkin Üst Sınır Hükümlerinin Uygulanabilirliği", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2017, S. 3, s. 12; **ARAL / AYRANCI**, s. 347; **AYDOĞDU**, Murat / **AYAN**, Serkan, Türk Borçlar ve Türk Ticaret Hukuku'nda Yer Alan Faiz ile İlgili Düzenlemelerin Değerlendirilmesi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 3; **EREN**, s. 1099; **GÜLERCİ / KILINÇ**, s. 232; **HATEMİ / GÖKYAYLA**, s. 239; **İNAL**, s. 721; **OĞUZMAN / ÖZ**, s. 324; **ORBAY ORTAÇ**, Nurdan, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ticari İşlerde Faiz", Ankara Barosu Dergisi, 2014, S. 2, s. 122; **REİSOĞLU**, Safa, s. 314; **ZEVKLİLER / GÖKYAYLA**, s. 404.

¹⁰⁰ (http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5d9721e03c0d68.26438152 / erişim tarihi: 10.09.2019).

¹⁰¹ **ALAF**, s. 12; **ARAL / AYRANCI**, s. 356; **AYDOĞDU / AYAN**, s. 6; **EREN**, s. 1101; **HATEMİ / GÖKYAYLA**, s. 239; **OĞUZMAN / ÖZ**, 324; **ORBAY ORTAÇ**, s. 123; **ZEVKLİLER / GÖKYAYLA**, s. 404.

¹⁰² **ÇABRİ**, s. 378; **GÜMÜŞ**, s. 179; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 230.

Kredi veren, tüketici kredisi sözleşmesi çerçevesinde borcu olan kredi verme işlemini, TKHK m. 22/1’de sayılan faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında geri ödemenin ertelenmesi, ödünç ve benzeri finansman şekilleri aracılığı ile gerçekleştirmektedir¹⁰³. Belirtmek gerekir ki, faiz oranı ve bu oranının uygulanmasına ilişkin şartlar hem kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğü¹⁰⁴ kapsamında tüketiciye verdiği sözleşme öncesi bilgi formunda olması gereken bilgilerde hem de sözleşmenin mevzuatta düzenlenen zorunlu içeriğinde¹⁰⁵ bulunması gereken bilgilerde yer almaktadır.

Sözleşmede faiz oranı belirtilmemesi durumu TKHK m. 25/2’de ayrıca düzenlenmiştir¹⁰⁶. Düzenlemeye göre sözleşmede akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyeti belirtilmediği takdirde tüketici kredisi sözleşmesi faizsiz olarak kurulacaktır¹⁰⁷.

Sözleşmede faiz oranı belirtilmediği zaman kredinin faizsiz kullanılacağını öngören TKHK m. 25/2 aynı zamanda TBK¹⁰⁸ m. 88/1’de belirtilen genel kuralın istisnası niteliğindedir. Zira TBK m. 88/1’de faiz ödeme borcunda oran sözleşmede belirlenmediği takdirde, faiz oranının 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun’a¹⁰⁹ göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Ancak TKHK m. 25/2’deki açık hüküm gereği TBK m. 88/1 tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanmayacaktır.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 22/1’de belirtilen ödemenin ertelenmesi, kredi verenin edimini ifa etmesine rağmen tüketicinin ediminin ifa zamanının sonraki bir tarihte olmasıdır¹¹⁰. Tüketicinin kredi verene yapacağı ödemenin

---

¹⁰³ AKİPEK, Şerh, s. 486; ALAF, s. 10; ASLAN, s. 409; BİLGİN YÜCE, s. 406; CEYLAN, s. 40; ÇABRİ, s. 382; ÇINAR, s. 58; GÜMÜŞ, s. 181; KARA, s. 1175; KARAKOCALI / KURŞUN, s. 99.

¹⁰⁴ Detaylı bilgi için bkz. Bölüm II, III, A, 2.

¹⁰⁵ bkz. Bölüm I, I, E, 2 ve Bölüm I, I, E, 3.

¹⁰⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm I, II, A.

¹⁰⁷ ALAF, s. 10; BİLGİN YÜCE, s. 413; KARAKOCALI / KURŞUN, s. 106; YENER, Mehmet Deniz, “6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Tüketici Kredileri Bakımından Getirdiği Yenilikler”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 2015, C. 7, S. 13, s. 424.

¹⁰⁸ R.G., 04.02.2011/27836 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 18.08.2019).

¹⁰⁹ R.G., 19.12.1984/18610 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 15.08.2019).

¹¹⁰ BAYSAL, s. 282; ERGİNER, s. 7.

ertelenmesine ilişkin işleminin ne zaman yapılması gerektiği 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 22'nin gerekçesinde¹¹¹ belirtilmiştir. Gerekçede, önemli olanın tüketicinin vadesi gelmiş ödemesinin ertelenmesi olduğu ve ertelemenin baştan veya vade geldiği anda kararlaştırılabileceği vurgulanmıştır. Dolayısıyla, tüketici ile kredi verenin tüketicinin yapması gereken ödemenin vadesi geldiği anda ödemenin ertelenmesinde anlaşması ile de tüketici kredisi sözleşmesi kurulmuş olacaktır¹¹². Ödemenin ertelenmesinin vade geldiği an dahil yapılabilmesi düzenlemesinin Kanun'un tüketicinin borç sarmalından kurtarılması amacının yansıması olduğu kanaatindeyiz.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde ödemenin erteleme süresinin ne kadar olması gerektiği 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenmemiştir. Erteleme süresinin sınırının olup olmadığı hususu doktrinde tartışmalıdır.

Bir görüş¹¹³, kredi kartı sözleşmelerinin tüketici kredisi sayılabilmemesinin şartlarından¹¹⁴ olan ödemenin üç aydan fazla ertelenmesinin tüm kredilere uygulanması gerektiğini, bu sebeple ödemenin üç aydan az süre ile ertelendiği hallerde sözleşmenin tüketici kredisi olmayacağını savunmaktadır.

Diğer görüş¹¹⁵ ise 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ödemenin ertelenmesi için süre belirtilmediğinden hareketle sözleşmeye tüketici kredisi hükümlerinin uygulanması açısından erteleme süresinde sınır olmadığını savunmaktadır.

Kanaatimizce, ödemenin üç aydan uzun süre ertelenmesi kredi kartları bakımından özel düzenleme niteliğinde olduğu için kredi kartları bakımından öngörülen bu düzenlemenin bütün tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanması yerinde değildir. Zira

---

¹¹¹ *Madde gerekçesi:*

"...Önemli olan tüketicinin, vadesi gelmiş bir ödemesinin ileri bir tarihe ertelenmesi ve kredi kurumunun bundan bir menfaat sağlamasıdır. Bu tür bir ertelemenin baştan kararlaştırılmış olması mümkün olabileceği gibi, vadenin geldiği anda taraflarca kararlaştırılmış olması da bu madde hükümlerine tabi olmak açısından yeterlidir..."

¹¹² HAZNEDAR, s. 10; YENER, s. 410; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 231.

¹¹³ GÜMÜŞ, s. 181.

¹¹⁴ bkz. Bölüm I, I, B, 2.

¹¹⁵ ÇABRİ, s. 384.

aksi yorum tüketici kredisi sözleşmesinin uygulama alanını daraltacak olup, tüketicinin aleyhine sonuçlar doğurabilecektir.

b. Faiz Oranı Sınırı

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da faiz oranı sınırına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu sebeple kural olarak tüketici kredilerinde faiz oranının belirlenmesinde taraflar serbesttir¹¹⁶.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacağı TKHK m. 83/1'de belirtilmiştir. Ancak hem Türk Borçlar Kanunu'nda hem de Türk Ticaret Kanunu'nda faize ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Faizine ilişkin genel hüküm niteliğinde olan TBK m. 88/2 uyarınca sözleşmedeki yıllık ana para faizi oranı yasal faizin yüzde elli fazlasını aşamayacaktır. 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun m. 1 uyarınca güncel yasal faiz %9 olup yüzde elli fazlası %13,5'tur. Ticari işlerde faiz oranı ise TTK m. 8/1 uyarınca serbestçe belirlenebilecektir. Tüketici kredisi sözleşmesinde faiz oranına uygulanacak genel hükümlerin hangi kanun hükümleri olduğu hususunda doktrinde farklı görüşler vardır.

Bir görüş¹¹⁷, kredi verenin tacir olduğunu ve TTK m. 19 uyarınca tacirin tüm işlerinin ticari iş sayıldığını belirtmektedir. Bu görüşe göre, tüketici kredisi sözleşmesi kredi veren açısından ticari iş niteliğinde olduğu için TTK m. 8/1 uyarınca faiz oranı serbestçe kararlaştırılabilecektir.

Katıldığımız ve doktrinde baskın görüş¹¹⁸ ise Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde uygulanması gereken genel hükümlerin Türk Ticaret Kanunu değil Türk Borçlar

---

¹¹⁶ ALAF, s. 16; BAYSAL, s. 311; ÇABRİ, s. 422; ŞEN / ŞEN, s. 209; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 404.

¹¹⁷ KAYAR, İsmail, "Kredi Sözleşmelerinde Bankaya Tek Yanlı Faiz Artırma Yetkisi Veren Hükümlerin Geçerliliği ve Uygulanması", GÜHFD, C. 1, S. 2, s. 92; ORBAY ORTAÇ, s. 126; ticari iş kavramı ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. AYDOĞDU / AYAN, s. 236 vd.

¹¹⁸ ALAF, s. 17; AYDOĞDU / AYAN, s. 238; ÇABRİ, s. 425; HAZNEDAR, s. 14; ŞEN / ŞEN, s. 205, 230; ÜLGEN / HELVACI / KENDİGELEN / KAYA / NOMER ERTAN, s. 91; YENER, s. 425.

Kanunu hükümleri olduğu yönündedir. Zira her ne kadar tüketici kredileri kredi veren açısından ticari iş niteliğinde olsa da mevzuatta düzenleme olmayan hallerde uygulanacak genel hükümlerin tespitinde tüketicinin zayıf konumda olduğu ve özel mevzuatla korunduğunun göz önüne alınması gerekmektedir. Bu çerçevede faiz oranına ilişkin TBK m. 88/2 uygulanarak tüketicinin korunması amacının gerçekleştirilebileceği vurgulanarak tüketici kredilerinde de uygulanabileceği ifade edilmektedir. Ayrıca TTK m. 8/3'te tüketicinin korunmasına ilişkin hükümlerin saklı tutulması sebebiyle TTK m. 8/1'in tüketici kredilerinde uygulanmayacağı da belirtilmektedir.

Yargıtay¹¹⁹ da borçlunun tacir olmadığı hallerde TBK m. 88/2'nin emredici nitelik taşıdığına ve taraflar ileri sürmese de re'sen uygulanması gerektiğine karar vermektedir.

Kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi sayıldığı hallerde¹²⁰ TKHK m. 22/2 son cümlesinde yer alan açık düzenleme gereği faiz oranı; kredi kartı sözleşmesinde belirlenen faiz oranından fazla olamayacaktır. Bu sebeple, kredi sözleşmesinde kredi kartı sözleşmesinden yüksek faiz oranı belirlendiği takdirde kredi kartı sözleşmesindeki oranı aşan kısım hükümsüz olur¹²¹. Diğer ifade ile TKHK m. 22/2 gereği kredi sözleşmesindeki faiz oranının kredi kartı sözleşmesindeki oranı aşan kısmına TBK m. 27/2'de düzenlenen kısmi hükümsüzlük yaptırımını uygulanır.

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde TKHK m. 25/1 uyarınca ana para faizi oranı sabit olarak belirlenmiş olmalıdır. Nitekim bu husus madde gerekçesinde de açıkça belirtilmiştir. Diğer deyişle, sözleşmenin kuruluşu aşamasında belirlenen faiz oranı sonradan tüketici aleyhine değiştirilemeyecektir¹²². Fakat tüketicinin lehine olarak faiz oranları sonradan düşürülebilecektir. Nispi emredici nitelikte olan bu hüküm tersten okunduğunda ise belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranının tüketici aleyhine değiştirilebileceği sonucu çıkmaktadır¹²³. Nitekim belirsiz süreli tüketici

---

¹¹⁹ Yarg., 13 HD., 25.06.2014, E. 2014/11358, K. 2014/21313; Yarg., 13 HD., 13.01.2014, E. 2013/21286, K. 2014/182 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 21.08.2019).

¹²⁰ bkz. Bölüm I, I, B, 2.

¹²¹ ÇABRİ, s. 385; GÜMÜŞ, s. 181; ŞEN / ŞEN, s. 212.

¹²² AYDOĞDU, s. 246; BAYSAL, s. 312; GÜMÜŞ, s. 191; KARA, s. 1201.

¹²³ ALTOP, Atilla, "Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Sözleşmede Değişiklik Yapılması, Sigorta Yaptırılması, Bağlı Krediler ve Sözleşmenin Feshi", Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can

kredisi sözleşmesinde faiz artırımına ilişkin esaslar TKHK m. 26/2'de ayrıca düzenlenmiştir¹²⁴.

Efektif faiz oranının¹²⁵ olduğundan daha düşük gösterildiği durumlarda ise TKHK m. 25/2 uyarınca, kredinin hesaplanmasında kullanılan akdi faiz oranı düşük gösterilen efektif faiz oranına göre yeniden hesaplanarak yeniden ödeme planı oluşturulur. Zira efektif faiz oranı kredinin toplam maliyeti hesaplanarak belirlendiği için genelde akdi faize göre daha yüksek bir orandır. Ancak kredi veren tüketiciyi yanıltmak için bu oranı düşük göstermiş olabilir. Efektif yıllık faiz oranı olduğundan daha düşük gösterildiğinde TKHK m. 25/2 ile tüketicinin menfaatleri korunarak sözleşmedeki faiz düşük orana uyacak şekilde yeniden hesaplanır¹²⁶.

Kanun koyucu bu düzenleme ile kredi verenin faiz oranına ilişkin yarattığı algı neticesi tüketicinin maruz kalabileceği yüksek faiz oranından etkilenmesini engellemiştir. Nitekim madde gerekçesinde de kredi verenin müşteri çekmek için efektif faiz oranını düşük gösterme gibi yöntemlere başvurabildiği belirtilmiş olup tüketiciye bildirilenden daha fazla ödemesinin istenemeyeceği vurgulanmıştır. Bu yönüyle TKHK m. 25/2 kredi verenin kötü niyetli ve yanıltıcı davranışlarını bertaraf etmeye yönelik ve zayıf durumdaki tüketiciyi koruyan bir hükümdür.

2. Tüketicinin Ödeme Planı Çerçevesinde Geri Ödemeyi Borçlanması

Tüketici, taraflar arasında kararlaştırılan ödeme planı çerçevesinde krediyi faizleri ile geri ödemeyi borçlanmaktadır¹²⁷. Tüketicinin kredi tutarı ve faizleri geri ödeme borcu,

---

Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 412; **AKİPEK**, s. 283; **AKİPEK**, Şerh, s. 511; **ASLAN**, s. 417; **AYDOĞDU**, s. 248; **BAYSAL**, s. 312; **BOZKURT YAŞAR**, s. 148; **ÇABRİ**, s. 421, 431; **ÇINAR**, s. 58; **GÜMÜŞ**, s. 191; **YILMAZ, M.**, s. 58; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 248.

¹²⁴ Konu ile ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. Bölüm II, IV, C, 2, c, bb.

¹²⁵ Efektif yıllık faiz oranı TKS Yönetmeliği m. 4/1,ç'de; "*Kredinin toplam maliyetinin yıllık yüzde değeri olarak hesaplanması sonucu ortaya çıkan yıllık maliyet oranı*" şeklinde tanımlanmıştır.

¹²⁶ **AKİPEK**, Şerh, s. 512; **ALTOP**, s. 412; **ASLAN**, s. 425; **ATAMER**, s. 110; **AYDOĞDU**, s. 247; **BAYSAL**, s. 303; **BOZKURT YAŞAR**, s. 145; **ÇINAR**, s. 59; **DERYAL / KORKMAZ**, s. 134; **GÜMÜŞ**, s. 193; **ÖZEN**, Tüketici Kredileri, s. 39; **YILMAZ, A.**, s. 194.

¹²⁷ **AKİPEK**, s. 316; **ARKAN**, Uygulama, s. 32; **ÇABRİ**, s. 382; **ÇABRİ**, Sezer, Konut Finansmanı Sözleşmeleri, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 189; **ÇINAR**, s. 56; **GEZDER**, s. 198.

kredi verenin krediyi tüketiciye sağlama ediminin ifasından sonra doğmaktadır¹²⁸.

Ödeme planında yer alacak taksit sayısı, aralığı ve miktarı taraflar arasında serbestçe kararlaştırılabilir¹²⁹. Zira 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da tüketicinin alabileceği kredi miktarına ilişkin bir üst sınır getirilmemiştir¹³⁰. Fakat uygulamada bankalar kredi vermeden önce kendilerine başvuran tüketiciye kredi verip vermeyeceğini ve kredi miktarını belirlerken tüketicinin aylık geliri ve mal varlığı durumunu dikkate almaktadır¹³¹. Tüketicinin ödeyemeyeceği bir borcun altına girmesini engelleyebilmek ve böylelikle tüketiciyi koruma amacını da gerçekleştirebilmek için tüketicinin alabileceği kredi miktarının üst sınırının Kanun'da düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik¹³² m. 12/A/3 ile bazı tüketici kredilerindeki taksitlere süre sınırlaması getirilmiştir. Buna göre; “...*diğer gayrimenkul alımı amaçlı krediler, eğitim ve öğrenim ücretinin finansmanı amacıyla kullanılacak krediler ve kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçların finansmanı amacıyla doğrudan ilgili kurum veya kuruluşun hesabına ödeme yapılmak şartıyla kullanılan krediler ile bu kredilerin yeniden finansmanı amacıyla kullanılan krediler hariç olmak üzere, tüketici kredilerinin vadesi altmış ayı...*” aşamayacaktır.

Kredi kartları aracılığı ile kurulan tüketici kredisi sözleşmelerinin geri ödemesi açısından Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik¹³³ m. 26/7 ile de bazı taksit sınırlamaları ve yasakları getirilmişti¹³⁴. Ancak 11.01.2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelikte

---

¹²⁸ AKİPEK, s. 316; GEZDER, s. 198; ÇINAR, s. 56, YILMAZ, A., 198.

¹²⁹ KARA, s. 1169.

¹³⁰ AKİPEK, s. 317; ERGİNER, s. 6; GEZDER, s. 24; KARA, s. 1169; ŞENEL PARLAK, s. 33.

¹³¹ AKİPEK, s. 317; ERGİNER, s. 6; GEZDER, s. 24; KABAN / KARACA / GÜL, s. 233; KARA, s. 1169; KAYAR, s. 84; ŞENEL PARLAK, s. 33.

¹³² R.G., 01.11.2006/26333 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 13.08.2019).

¹³³ R.G., 10.03.2007/26458 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 17.07.2019).

¹³⁴ Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik m. 26/7'nin önceki halinde; kredi kartları ile yapılan mal ve hizmet alımlarında taksitlendirme dokuz aydan fazla olamayacaktı. Taksitlendirme kuyumculukla ilgili alımlarda dört ay; beyaz eşya, mobilya ve eğitim harcamalarında on iki aydan fazla olamayacaktı. Kredi kartı ile yemek, gıda, telekomünikasyon, akaryakıt gibi somut mal ve hizmet içermeyen alımlarda ise taksit uygulanması yasaklanmıştı.

Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik¹³⁵ ile Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik m. 26/7 “*Mal veya hizmet alımı sonrası belli bir ücret karşılığı borcun taksitlendirilmesi veya ödemenin ertelendiği dönemler de dâhil olmak üzere, kredi kartları ile gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile nakit çekimlerinde taksitlendirme süreleri Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığının görüşü alınarak Kurulca belirlenir.*” şeklinde değiştirilmiştir.

Maddede verilen bu yetkiye dayalı olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu 12.06.2019 tarih ve 8385 sayılı Kararı ile “*11.01.2019 tarihli ve 8198 sayılı Kurul Kararı ile belirlenen kredi kartlarında taksitlendirme sürelerinin; mobilya alımlarında on iki aydan on sekiz aya, elektronik eşya alımlarında üç aydan altı aya, fiyatı üç bin beş yüz Türk Lirasına kadar olan televizyon alımlarında dokuz aydan on iki aya, havayolları ve konaklama ile ilgili yurt içine ilişkin harcamalarda dokuz aydan on iki aya, vergi ödemelerinde dokuz aydan on iki aya, elektrikli eşya alımlarında on iki aydan on sekiz aya, kurumsal kredi kartlarındaki genel taksit sınırının ise on iki aydan on sekiz aya çıkarılmasına*” karar vermiştir¹³⁶. Ayrıca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun 24.10.2019 tarih ve 8632 sayılı Kararı ile de kredi kartlarıyla gerçekleştirilecek basılı ve külçe halinde olmayan kuyumla ilgili harcamalarda taksitlendirme süresi dört aydan sekiz aya çıkarılmıştır.

3. Tüketicinin Krediyi Ticari veya Mesleki Olmayan Amaçlarla Edinmesi

Tüketici kredisi sözleşmesinin üçüncü unsuru tüketicinin krediyi ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinmesidir. Bu unsur tüketici kavramının tanımında¹³⁷ yer alan belirlemeden hareketle, bir sözleşmenin tüketici kredisi sayılması için taraflardan birinin tüketici olma zorunluluğunun birlikte değerlendirilmesi neticesi ortaya çıkmaktadır.

Bir sözleşmenin tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olup olmadığını saptamak için kullanılan araçlardan birisi de tüketicinin krediyi elde etme amacıdır. Tüketici kredisi

¹³⁵ R.G., 11.01.2019/30652 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 01.10.2019).

¹³⁶ (https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/mevzuat_0926.pdf/ erişim tarihi: 01.10.2019).

¹³⁷ bkz. Bölüm I, I, C, 2.

sözleşmesinde, tüketici krediyi kişisel ve özel kullanım amaçlarıyla almalı; kredi ile aldığı mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla kullanmalıdır¹³⁸.

Yargıtay içtihatlarında¹³⁹ da tarafların akdettikleri sözleşmede, sözleşmenin türü olarak tüketici kredisi yazılmış olsa da sözleşmenin niteliği belirlenirken tüketicinin krediyi edinme amacına bakılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Örneğin Yargıtay¹⁴⁰, bir şirketin kredi ile araç alımı sonrasında kredi borcunun ödenmemesi akabinde icra takibi başlatılması ve takibe itiraz üzerine itirazın iptali davası açılması ile önüne gelen bir uyuşmazlıkta görevli mahkemeyi tespit ederken; kredinin başlığında “Tüketici Kredisi Sözleşmesi” ibaresi yer almasına rağmen, bu ibareye bakılmaksızın krediyi alan tarafın tüketici sıfatını haiz olup olmadığını inceleyerek ticari bir şirket olduğunu belirlemiştir. Sonrasında aracın ticari kullanım amacıyla alınmış olduğunu tespit ederek uyuşmazlıkta tüketici kredisi söz konusu olmadığı gerekçesiyle Tüketici Mahkemesi’nin görevli olmadığına karar vermiştir.

Kredi aracılığı ile alınan mal veya hizmet, sonrasında belirli bir süreliğine kiraya verilebilir. Ancak örneğin kredi ile sırf kira geliri sağlamak amacıyla satın alınan otomobil söz konusu olduğunda işlem, tüketici işlemi olmayacak ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uygulanmayacaktır¹⁴¹.

Karma amaçlarla diğer ifade ile hem özel hem mesleki veya ticari amaçla alınan mal veya hizmetin tüketici işlemi niteliğinde olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bir

---

¹³⁸ AKİPEK, s. 200; ARAL / AYRANCI, s. 12; ASLAN, s. 415; AYDOĞDU, s. 61; CEYLAN, s. 44; ÇABRİ, s. 380; İNAL, Tüketici Kredisi, s. 317; ÖZTEK, Selçuk, “Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar”, Bankacılar Dergisi, 2008, S. 67, s. 7.

¹³⁹ Yarg. HGK, 21.09.2011, E. 2011/19-500, K. 2011/550; Yarg. HGK, 19.02.2003, E. 2003/11-26, K. 2003/84; Yarg. 13. HD., 07.11.2016, E. 2016/8267, K. 2016/20509 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 19.08.2019).

¹⁴⁰ Yarg. 13. HD., 26.02.2019, E. 2016/29846, K. 2019/2541; benzer kararlar için bkz. Yarg. HGK, 07.03.2016, E. 2007/13-100, K. 2007/100; Yarg. HGK, 21.09.2011, E. 2011/500, K. 2011/550; Yarg. HGK, 11.10.2000, E. 2000/19-1255, K. 2000/1249; Yarg. 12. HD., 12.06.2019, E. 2018/1340, K. 2019/10101; Yarg. 13. HD., 07.11.2016, E. 2016/8267, K. 2016/20509; Yarg. 13. HD., 20.06.2005, E. 2005/3948, K. 2005/10375; Yarg. 19. HD., 05.07.2001, E. 2001/1782, K. 2001/5240 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 21.01.2020).

¹⁴¹ ÇABRİ, s. 381; Yarg. HGK, 07.03.2016, E. 2007/13-100, K. 2007/100 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 19.08.2019).

görüŖ¹⁴² amacın bölünmesi mümkün olmadığından, karma amaçla yapılan işlemin tüketici işlemini sayılamayacağı ve genel hükümlerin uygulanması gerektiğini savunmaktadır.

İkinci ve katıldığımız görüş¹⁴³ ise, karma amaçlarla mal veya hizmet alınması halinde de kredinin tüketici işlemini niteliğinde olabileceği yönündedir. Dolayısıyla, somut olayda hangi amacın ağırlıklı olduğunun belirlenmesi gerekecektir. Ticari amaç ağırlıklı kullanılan mal veya hizmete ilişkin işlem tüketici işlemini ve tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olmayacaktır. Özel amaçlar ağırlıklı olarak kullanılan mal veya hizmete ilişkin sözleşme ise tüketici işlemini niteliğinde olacaktır. Böylelikle tüketici kredisi sözleşmesi hükümleri uygulanabilecektir.

4. Tarafların Karşılıklı ve Birbirine Uygun İrade Beyanı

Tüketici kredisi sözleşmesinin unsurlarından dördüncüsü tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanıdır. Kanun gereği değil, taraf iradeleri ile kurulan her sözleşmede olduğu gibi tüketici kredisi sözleşmesinin de geçerli bir biçimde akdedilebilmesi için taraf iradelerinin sözleşmenin esaslı unsurları üzerinde uyuşması gerekmektedir¹⁴⁴. Diğer anlatımla, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanının varlığı şarttır.

Ancak kanun koyucu tüketicinin iradesinin oluşması aşamasında bilgilendirilmiş olmasına ve bu sayede bilinçli karar vermesine önem vermiştir. Bu kapsamda kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğü¹⁴⁵ özellik arz etmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin kredi verene yönelttiği kredi alma talebi

---

¹⁴² ASLAN, s. 5; DERYAL / KORKMAZ, s. 52; YILMAZ, A., s. 26; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 95.

¹⁴³ ARAL / AYRANCI, s. 12; AYDOĞDU, s. 63; ÇABRİ, s. 381; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 58; GÜMÜŞ, s. 31.

¹⁴⁴ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 29; EREN, s. 292; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 82; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 33, 34; İSPARTALI, s. 97; KABAN / KARACA / GÜL, s. 235; KAYAR, Genel Hükümler, s. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 167; OĞUZMAN / ÖZ, s. 45, 53, 68; REİSOĞLU, Safa, s. 63; SEROZAN, s. 7.

¹⁴⁵ bkz. Bölüm II, III, A, 6.

öneriye davet niteliğindedir¹⁴⁶. Kredi verenin tüketici hakkında araştırma yapıp, tüketiciye öneri niteliğindeki sözleşme öncesi bilgi formunu vermesi ve tüketicinin kabul beyanında bulunması neticesi sözleşme kurulur¹⁴⁷.

Bunun yanı sıra ileride¹⁴⁸ açıklayacağımız üzere kanun koyucu tüketici kredisi sözleşmelerinde taraf iradelerinin adi yazılı şekilde olmasını geçerlilik şartı olarak ihdas etmiştir. Adi yazılı şekilde akdedilen sözleşmede mevzuatta öngörülen zorunlu içerik¹⁴⁹ de bulunmalıdır. Ayrıca tüketici kredisi sözleşmesi kapsamında kredi verenin krediyi verme borcu, taraf iradelerinin sözleşmenin esaslı unsurları üzerinde uyuşması neticesi sözleşmenin kurulması ile doğmaktadır¹⁵⁰.

E. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Zorunlu İçeriği

1. Genel Olarak

Taraflardan birinin sözleşmenin içeriğini tek başına anlayamayacağı durumlarda sözleşmenin bu tarafını karşı tarafın aydınlatması ve bilgilendirmesi önem taşır¹⁵¹. Bu bağlamda, kanun koyucu tüketicinin bilinçli karar vermesini sağlamak adına bilgilendirilmesine önem vermiş ve tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğü, ön bilgilendirme yükümlülüğü¹⁵², sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunluluğu¹⁵³ ve sözleşmenin zorunlu içeriğinde bulunması gereken hususlar aracılığıyla mevzuatta düzenlenmiştir.

Tüketiciler sözleşmenin kurulması aşamasında sözleşmenin zorunlu içeriği kapsamında bilgilendirilmektedir. Zira sözleşmenin zorunlu içeriği ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunluluğu birlikte değerlendirildiğinde tüketicinin sözleşmenin kuruluşu

---

¹⁴⁶ ÇABRİ, s. 404; ŞENEL PARLAK, s. 40; YILMAZ, s. 159; karşı görüş bkz. AKİPEK ÖCAL, s. 401; REİSOĞLU, Seza, s. 61; YILMAZ / KURT, s. 129.

¹⁴⁷ Bilgi için bkz. Bölüm I, I.

¹⁴⁸ Detaylı bilgi için bkz. Bölüm II, II, A.

¹⁴⁹ bkz. Bölüm I, I, E.

¹⁵⁰ AKİPEK, s. 214; ÇABRİ, s. 385.

¹⁵¹ ALTUNKAYA, s. 23; KARA KILIÇARSLAN, s. 197.

¹⁵² Bilgi için bkz. Bölüm II, III, A.

¹⁵³ bkz. Bölüm II, II, C.

aşamasında bilgilendirilmiş olacağı sonucuna varılmaktadır. Ayrıca sözleşmenin zorunlu içeriğindeki bilgiler ön bilgilendirme yükümlülüğü¹⁵⁴ kapsamında tüketiciye verilen bilgilerle de örtüşmektedir.

Sözleşmenin zorunlu içeriği, TKHK m. 25/2’de yer alan faize ilişkin düzenleme hariç, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da ayrıca ve açıkça düzenlenmemiştir. Fakat eTKHK m. 10’da¹⁵⁵ sözleşmenin yazılı yapılması gereğine ilave olarak sözleşmede yer alması gereken hususlar açıkça belirtilmişti. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 31/4 uyarınca sözleşmenin zorunlu içeriğine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği’ne bırakılmıştır. Hangi hususların sözleşmede yer alması gerektiği mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da düzenlenmişken amacı tüketiciyi korumak olan yeni Kanun’da düzenlenmemiş olması doktrinde¹⁵⁶ yerinde bir şekilde eleştirilmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriği TKS Yönetmeliği m. 10 ve 11’de belirli süreli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri için ayrı ayrı düzenlenmiştir¹⁵⁷. Sözleşmenin zorunlu içeriğine dair Yönetmelik’te sayılan bilgiler tüketiciyi aydınlatmaya yönelik olup nispi emredici niteliktedir. Diğer deyişle sözleşmenin zorunlu içeriğindeki bilgiler tüketici aleyhine değiştirilemez ve kaldırılamaz; aksine anlaşmalar kesin hükümsüzdür¹⁵⁸.

Tüketici kredisi sözleşmesinin kurulması için asgari olarak daha önce değinilen dört unsur üzerinde taraf iradelerinin uyuşması gerekir. Bunun yanı sıra tüketici kredisi

¹⁵⁴ Bilgi için bkz. Bölüm II, III, A, 2.

¹⁵⁵ eTKHK m. 10: Tüketici Kredisi

“...Sözleşmede; a) Tüketici kredisi tutarı, b) Faiz ve diğer unsurlarla birlikte toplam borç tutarı, c) Faizin hesaplandığı yıllık oran, d) Ödeme tarihleri, anapara, faiz, fon ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği ödeme planı, e) İstenecek teminatlar, f) Akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı, g) Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları, h) Kredinin vadesinden önce kapatılmasına ilişkin şartlar, ı) Kredinin yabancı para birimi cinsinden kullanılmasında, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin şartlar, yer alır...”

¹⁵⁶ GÜMÜŞ, s. 182; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, sözleşmenin zorunlu içeriğinin genel işlem şartlarının yansımaları olduğunu vurgulayarak zorunlu içerik için tüketici kredisi işlem şartları kavramını kullanmaktadır, s. 403.

¹⁵⁷ BAYSAL, s. 290; ÇABRİ, s. 390; YILMAZ, M., s. 49.

¹⁵⁸ ÇABRİ, s. 395.

sözleşmelerinde zorunlu içeriğe de yer verilmesi mevzuat çerçevesinde aranmıştır. Sözleşmenin zorunlu içeriğinde bulunması gereken hususların tamamı sözleşmenin unsurları kapsamında yer almamaktadır. Ancak zorunlu içeriğin bir kısmı sözleşmenin unsurlarını kapsamaktadır. Sözleşmenin zorunlu içeriği sözleşmede bulunması gereken içeriğe ilişkin olduğu için sözleşmenin kuruluş aşaması açısından da önem arz etmektedir.

Her ne kadar Yönetmelik ile düzenlenmiş olsa da sözleşmede zorunlu içeriğin bulunması gerekliliği kanun koyucunun tüketicinin bilgilendirilmesine attığı önemin yansımasıdır. Zorunlu içerik kapsamında belirtilen şartların sözleşme metninde yer almaması halinde sözleşmenin geçerliliğine etkisi doktrinde tartışmalı olup, bu konu tüketici kredisi sözleşmesinin geçerliliği kapsamında ayrı bir başlık altında tartışılmıştır¹⁵⁹.

2. Belirli ve Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Zorunlu İçeriği

a. Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Zorunlu İçeriği

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriği TKS Yönetmeliği m. 11'de¹⁶⁰

¹⁵⁹ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Bölüm II, II, B, 2.

¹⁶⁰ TKS Yönetmeliği m. 11: Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Zorunlu İçeriği

“(1) Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin aşağıda yer alan bilgileri içermesi zorunludur: a) Kredinin türü. b) Tüketicinin adı, soyadı ile kredi verenin ve varsa kredi aracısının unvanı, MERSİS numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa diğer iletişim bilgileri. c) Kredi sözleşmesinin süresi. ç) Kredinin toplam tutarı ve kredi alınmasına ilişkin şartlar ile varsa tüketiciden talep edilecek ücretler. d) Bağlı kredi sözleşmesinde sözleşme konusu mal veya hizmete ilişkin bilgi. e) Aylık ve yıllık akdi faiz oranı ve akdi faiz oranının uygulanmasına ilişkin şartlar. f) Kredi sözleşmesinin kurulduğu tarihte hesaplanan efektif yıllık faiz oranı, bu oranın hesaplanması için kullanılan bütün bileşenler ve tüketici tarafından ödenecek toplam tutar. g) Sözleşmenin eki olarak da verilebilecek ödeme planı. ğ) Kredi veren ile tüketici arasında kurulan sözleşmenin bir örneğini, düzenlenme tarihinden sonraki ilk yıl için tüketicinin ücretsiz olarak alma hakkı olduğuna ilişkin bilgi. h) Kredi sözleşmesine ilişkin bir hesap açılması ve bu hesaptan sadece kredi ile ilgili işlemler yapılması durumunda, bu hesaba ilişkin herhangi bir isim altında ücret veya masraf talep edilmeyeceğine ve bu hesabın, tüketicinin aksine yazılı talebi olmaması halinde kredinin ödenmesi ile kapanacağına ilişkin bilgi. ı) Gerektiğinde noter masraflarının tüketici tarafından ödeneceğine ilişkin bilgi. i) Gecikme faiz oranı. j) Tüketicinin, ödemelerini ödeme tarihinde yapmamasının ve temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları. k) Varsa istenecek teminatlar ve bu teminatların tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlardan olması halinde her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağına ve tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağına ilişkin bilgi. l) Cayma hakkının kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgi ile bu hakkın kullanılması durumunda anapara ile bu paranın faizini

detaylı olarak sayılmıştır. Maddeye göre; kredinin türü, tarafların bilgileri, sözleşmenin süresi, kredinin toplam miktarı, faiz oranı, ödeme planı, varsa istenecek teminatlar, tüketici edimleri için şahsi teminat verildiğinde adi kefalet hükmünde olduğu, tüketici alacakları için şahsi teminat verildiğinde müteselsil kefalet sayılacağı, cayma hakkının kullanılma şartları, süresi, usulü, cayma hakkının kullanılmasına ilişkin şartlar, erken ödeme hakkı, kredi yabancı para cinsinden kullanıldığı takdirde taksitler ve kredi tutarının hesabında dikkate alınacak kurun tarihi, bileşik faiz uygulanamayacağı, tüketiciden talep edilebilecek ücretler gibi bilgilerin belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinde bulunması zorunludur.

b. Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Zorunlu İçeriği

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriği TKS Yönetmeliği m. 12'de¹⁶¹ sayılmıştır. Esasen belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu

---

ödeme yükümlülüğü ve hesaplanma şekline dair bilgiler de dahil olmak üzere cayma hakkının kullanılmasına ilişkin diğer şartlar. m) Bağlı kredi sözleşmesiyle ilgili olarak 19 uncu maddede yer alan tüketicinin haklarına ve bu hakların kullanılmasına ilişkin açıklayıcı bilgi. n) Tüketicinin erken ödemede bulunma hakkı ve ödenen tutara göre kredi verenin indirim yapma yükümlülüğüne ilişkin bilgi. o) Tüketicilerin uyuşmazlık konusundaki başvurularını tüketici mahkemesine veya tüketici hakem heyetine yapabileceklerine dair bilgi. ö) Varsa tüketicilerin başvurabileceği diğer çözüm yollarına ilişkin bilgi. p) Kredinin yabancı para birimi cinsinden kullandırılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin bilgi. r) Taksit vadesinin, kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlaması durumunda kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçeceğine ilişkin bilgi. s) Temerrüt hali de dahil olmak üzere kredi sözleşmelerine dayanılarak yapılan her türlü işlemde bileşik faiz uygulanamayacağına ilişkin bilgi...”.

¹⁶¹ TKS Yönetmeliği m. 12: Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Zorunlu İçeriği

(1) Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinin aşağıda yer alan bilgileri içermesi zorunludur: a) Kredinin türü. b) Tüketicinin adı, soyadı ile kredi verenin ve varsa kredi aracısının unvanı, MERSİS numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa diğer iletişim bilgileri. c) Kredi limitinin ne zaman ve nasıl bildirileceğine ilişkin bilgi ile bu limitin değiştirilmesinde uygulanacak düzenlemeler. ç) Akdi faiz oranı ile bu oranın uygulanmasına ilişkin şartlar ve değiştirilmesinde esas alınacak düzenlemeler. d) Varsa faiz dışında tüketiciden talep edilecek ücretler. e) Kredi sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin usul ve şartlar. f) Gecikme faiz oranı. g) Tüketicinin, ödemelerini ödeme tarihinde yapmamasının ve temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları. ğ) Varsa istenecek teminatlar ve bu teminatların tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlardan olması halinde her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağına ve tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafta verilen şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağına ilişkin bilgi. h) Cayma hakkının kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgi ile bu hakkın kullanılmasında durumunda anapara ile bu paranın faizini ödeme yükümlülüğü ve hesaplanma şekline dair bilgiler de dahil olmak üzere cayma hakkının kullanılmasına ilişkin diğer şartlar. ı) Tüketicilerin uyuşmazlık konusundaki başvurularını tüketici mahkemesine veya tüketici hakem heyetine yapabileceklerine dair bilgi. i) Varsa tüketicilerin başvurabileceği diğer çözüm yollarına ilişkin bilgi. j) Kredi veren ile tüketici arasında kurulan sözleşmenin bir örneğinin düzenlenme tarihinden sonraki ilk yıl için tüketicinin ücretsiz olarak alma hakkı olduğuna ilişkin bilgi. k) Ödeme gününün, kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir

içeriğinde bulunması gereken bilgiler, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriği ile büyük ölçüde benzer şekilde düzenlenmiştir. Ancak sözleşmenin belirsiz süreli olma niteliğinden kaynaklanan kredinin feshedilmesine ilişkin usul ve esasların belirtilmesi gereği gibi farklı bilgilerin de sözleşmede yer alması zorunlu kılınmıştır. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriğinde yer almasına rağmen belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriğinde sayılmayan kanaatimizce en önemli farklar; kredinin yabancı para cinsinden kullanılma hali, tüketicinin erken ödeme hakkı ve bileşik faiz yasağına ilişkin bilgilerin bulunmamasıdır. Bu bilgilere belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriğinde yer verilmemesinin sebebine ilişkin açıklamaya madde veya madde gerekçesinde yer verilmemiştir.

Her ne kadar belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriğinde belirtilmese de örneğin erken ödeme¹⁶² hakkına ilişkin özel düzenleme niteliğindeki TKHK m. 27 çerçevesinde tüketiciler belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde de bu hakkı kullanabilecektir. Ancak belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğinde sayılmayan yukarıda belirtilen bilgilerin sözleşmede yer almaması ile farklılık yaratılması tüketicinin eksik bilgilendirilmesine ve hak kaybına uğramasına yol açabileceğinden yerinde değildir. Bu sebeple tüketicilerin yaşayabilecekleri mağduriyetlerin engellenmesi için erken ödeme imkanı ve bileşik faiz yasağı gibi bilgilerin belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğinde de düzenlenmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

3. Faize İlişkin TKHK m. 25/2 Düzenlemesi

Gerek belirli gerek belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğinde faiz oranının belirtilmesi gerektiği TKHK m. 25/2’de açıkça düzenlenmiştir. Faiz oranı başlıklı TKHK m. 25/2 uyarınca sözleşmede akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer alması gerekmektedir¹⁶³. Düzenlemeye göre tüketici kredisi

---

güne rastlaması durumunda kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçeceğine ilişkin bilgi.”

¹⁶² bkz. Bölüm I, I, E, 4.

¹⁶³ bkz. Bölüm I, I, D, 1, a ve Bölüm I, II, A.

sözleşmesinde faiz veya kredinin toplam maliyetinin belirtilmemesinin sonucu ise tüketici kredisi sözleşmesinin faizsiz olarak kurulmasıdır¹⁶⁴.

Madde gerekçesinde bu hükmün 23.03.2001 tarihli Tüketici Kredisi Sözleşmelerine İlişkin İsviçre Kanunu m. 15 örnek alınarak düzenlendiği belirtilmiştir. Madde gerekçesinde ayrıca akdi faiz, efektif yıllık faiz ve kredinin toplam maliyetinin sözleşmenin esaslı unsurlarından olduğu vurgulanmıştır. Zira tüketiciler genellikle akdi faiz ile efektif faizin farkının ve bu faiz oranlarının kredinin toplam maliyetine etkisinin bilincinde değildir¹⁶⁵. Kanun koyucu TKHK m. 25/2 ile tüketicinin kredi kullanırken hataya düşmesini engellemek amacıyla; faizin sözleşmenin zorunlu içeriğine dahil edilmesi ve tüketicinin eksiksiz bilgilendirilmesi gereğini özel olarak düzenlemiştir¹⁶⁶. Bu kapsamda akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyeti tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriğine dahil olan esaslı unsurlardır¹⁶⁷.

4. Erken Ödeme İmkânı

Tüketici eline toplu bir para geçtiğinde daha fazla faiz ödememek için erken ödeme yaparak borcundan kurtulmak isteyebilir¹⁶⁸. Ancak kredi veren ileride doğacak olan faiz alacağından feragat etmek istemeyebilir.

Tüketicinin erken ödeme imkanı tüketiciye tanınan önemli bir haktır¹⁶⁹. Erken ödeme imkanının belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriğinde yer alması gerektiği TKS Yönetmeliği m. 11’de özel olarak düzenlenmiştir. Her ne kadar erken ödeme imkanı belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriğinde özel olarak düzenlenmese de bu sözleşmelerde de tüketici erken ödeme imkanını düzenleyen

---

¹⁶⁴ ALAF, s. 10; BİLGİN YÜCE, s. 413; KARAKOCALI / KURŞUN, s. 106; YENER, s. 424.

¹⁶⁵ ATAMER, s. 31; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 249.

¹⁶⁶ ALAF, s. 11; ATAMER, s. 109; BİLGİN YÜCE, s. 411; GÜMÜŞ, s. 192; HAZNEDAR, s. 13; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 249.

¹⁶⁷ ALAF, s. 11; ATAMER, s. 109; BİLGİN YÜCE, s. 411; GÜMÜŞ, s. 192; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 249.

¹⁶⁸ AKİPEK, s. 329; AKİPEK, Şerh, s. 518; ASLAN, s. 439; ATAMER, s. 167; ATAMER, Uyum, s. 269; AYDOĞDU, s. 249; BAYSAL, s. 289; ÇABRİ, s. 434; ÇINAR, s. 64; DERYAL / KORKMAZ, s. 136; GÜMÜŞ, s. 199; KILIÇOĞLU, s. 375; YILMAZ, A., s. 304; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 252.

¹⁶⁹ BAYSAL, s. 315; BİLGİN YÜCE, s. 419; CEYLAN, s. 45; ÇABRİ, s. 435; GÜMÜŞ, s. 199; KARA, s. 1199.

TKHK m. 27 aracılığıyla erken ödeme hakkından yararlanabilecektir.

Zayıf durumda olan tüketiciyi koruma amacıyla olan tüketici hukukunda ilk defa 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile tüketiciye erken ödeme yapabilme hakkı tanınmıştır. Erken ödeme imkanı ve bu kapsamda indirim yükümlülüğü tüketici hukukuna özgü bir düzenlemedir. Zira erken ifaya ilişkin TBK m. 96'da erken ifa sebebiyle indirim yapılmayacağı düzenlenmiştir¹⁷⁰. Alacaklı temerrüdüne ilişkin TBK m. 106/1 uyarınca ise alacaklı haklı sebep olmaksızın ifayı kabulden kaçındığı takdirde temerrüde düşecektir. Kredi veren vadeye kadar olan sürede faiz alacağına hak kazanacağı için vadeden önce ifayı kabulden kaçınması haklı sebeple olacaktır. Diğer anlatımla, TBK m. 106/1 düzenlemesi çerçevesinde kredi verenin vadesi gelmeyen borcu kabulden kaçınması alacaklı temerrüdü teşkil etmeyecektir¹⁷¹.

Tüketicilerin vadesi gelmeyen bir veya birden çok taksiti veya kredi borcunun tamamını erken ödeme imkânı olduğu TKHK m. 27'de düzenlenmiştir. Anılan düzenlemede tüketici erken ödeme iradesini ortaya koyduğunda, kredi veren ödenen miktarla orantılı şekilde tüm faiz ve diğer maliyet kalemlerinden indirim yapmakla yükümlü tutulmuştur.

Tüketicilere erken ödeme hakkı tanıyan yasal düzenleme emredicidir, aksi kararlaştırılmaz¹⁷². Aksi kararlaştırıldığı takdirde ise kesin hükümsüz olur¹⁷³. Kredi veren tüketici kredisi sözleşmesine tüketicinin erken ödeme imkanını ortadan kaldıran nitelikte bir hüküm koyduğu takdirde bu madde aynı zamanda haksız şart¹⁷⁴ kapsamında denetime de tabi olabilir.

Madde gerekçesinde aynen “...Tüketicinin kredi sözleşmesini feshetmesi için ne bir haklı sebebinin olması ne de bir feshi ihbar süresine uyması aranmıştır. Bu bir hukuk politikası tercihidir. Amaç, tüketicilerin ellerine geçen ek bir parayı hemen kredi

¹⁷⁰ BİLGİN YÜCE, s. 419; ÇINAR, s. 64; İNAL, s. 765; OĞUZMAN / ÖZ, s. 378.

¹⁷¹ AKİPEK, s. 332; ARKAN, s. 36; BİLGİN YÜCE, s. 419; OĞUZMAN / ÖZ, s. 374, 378; ZEVLİLER / ÖZEL, s. 252.

¹⁷² AKİPEK, s. 332; AYDOĞDU, s. 249; BAYSAL, s. 315; BİLGİN YÜCE, s. 419; CEYLAN, s. 45; ÇABRİ, s. 435; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 368; GÜMÜŞ, s. 199; İNAL, s. 764; KARA, s. 1199.

¹⁷³ AKİPEK, s. 332; BAYSAL, s. 315; BİLGİN YÜCE, s. 419; ÇABRİ, s. 435; GÜMÜŞ, s. 199; İNAL, s. 764; KARA, s. 1199.

¹⁷⁴ Konu hakkında bilgi için bkz. Bölüm II, IV.

borçlarını kapatmak için kullanmaları ve mümkün olduğu ölçüde borç sarmalından çıkmalarıdır. Kredi borcunun tümünü kapatamadıkları hallerde de en azından bir veya birden fazla taksit ödemek imkânı tüketicilere verilmiştir. Ayrıca, kredi verenin erken geri ödemeyi kabul etmemesi halinde, Türk Borçlar Kanununun 106 ncı maddesi ve devamı hükümleri uyarınca alacaklının temerrüde düşmesi söz konusu olacaktır... kredi veren, erken ödenen miktara göre gerekli faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirim yapmakla yükümlüdür. Tüketicileri erken geri ödemeye teşvik edici en önemli unsur budur. Bu hallerde indirimin nasıl hesaplanacağı konusunda ayrıntılar yönetmelik ile belirlenecektir.” denilmiştir. Bu çerçevede, kredi veren erken ödemeyi kabul etmediği takdirde madde gerekçesinde de açıkça belirtildiği üzere kredi verenin erken ifayı kabul etmemesi haklı sebep teşkil etmediğinden alacaklı temerrüdüne düşer ve temerrüdün sonucu olarak tüketici de sözleşmeyi ileri etkili olarak feshedebilir¹⁷⁵.

Yukarıda açıklanan hususlar birlikte değerlendirildiğinde; her ne kadar Türk Borçlar Kanunu’nda alacaklının erken ödemeyi kabul etmemesinin alacaklı temerrüdü teşkil etmeyeceği ve erken ifa halinde alacaklının indirim yapması gerekmediğine ilişkin düzenlemeler bulunsa da tüketici hukukuna özgü bir düzenleme olan erken ödeme imkanı kapsamında TKHK m. 27 uyarınca erken ifayı kabul etmeyen kredi veren alacaklı temerrüdüne düşecektir. Ayrıca Türk Borçlar Kanunu’ndaki düzenlemenin aksine kredi veren erken ifa halinde indirim yapmakla yükümlüdür.

Erken ödeme ile borcun sona ermesinin sözleşmenin feshi niteliğinde olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Benimsediğimiz görüş¹⁷⁶, kredinin tamamının erken ödenmesinin sözleşmenin feshi niteliğinde olduğunu savunmaktadır. Diğer görüş¹⁷⁷ ise, madde gerekçesi ve görüşlerin yerinde olmadığını savunmaktadır. Bu görüş erken ödemenin borcun ifa ile sona ermesi niteliğinde olduğu yönündedir.

Tüketicinin krediyi erken kapatmak amacıyla bakiye kredi tutarını hesabına EFT yoluyla gönderdiği ancak gönderilen bedelin vadesiz hesaba alınıp kredinin

---

¹⁷⁵ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 120; AKİPEK, s. 332; ALTOP, s. 425; KARA, s. 1199; ZEVLİLER / ÖZEL, s. 253.

¹⁷⁶ AYDOĞDU, s. 267; BOZKURT YAŞAR, s. 156; YILMAZ, A., s. 305.

¹⁷⁷ ÇABRİ, s. 434; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 367.

kapatılmadığı bir uyuşmazlıkta¹⁷⁸ Yargıtay, tüketicinin erken kapatmaya ilişkin talimat vermediği ve EFT işleminde de açıklama yer almadığı gerekçeleriyle kredinin kapatılmamasının yerinde olduğuna karar vermiştir.

Erken ödeme amacıyla tüketicinin kendi hesabına EFT yaptığı benzer bir duruma ilişkin başka bir Yargıtay kararında¹⁷⁹ ise tüketicinin EFT işlemi açıklamasına “oto kredisi kapatması” ibaresini eklemiş olduğu ve kredinin erken kapatılması için mevzuatta şekil şartı öngörülmediği gerekçeleri ile EFT tarihinde tüketicinin kalan kredi borcunu ödediğinin sabit olduğunu ve davanın kabulünün gerektiğini belirtmiştir.

Açıklanan Yargıtay kararları doğrultusunda uygulamada tüketicilerin mağduriyet yaşamaması ve erken ödeme iradesini ispatlayabilmesi için kredi verene ödemede bulunduğu ve iradesi erken ödeme yönünde olduğu takdirde bu hususu açıkça belirtmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 27'nin gerekçesinde belirtilen, erken ödeme durumunda indirim nasıl hesaplanacağına ilişkin ayrıntıları düzenlemek üzere çıkarılan Yönetmelik, Tüketici Kredisinde Erken Ödeme İndirimi ve Kredinin Yıllık Maliyet Oranını Hesaplama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'ti¹⁸⁰. Ancak bu Yönetmelik, TKS Yönetmeliği m. 30 ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Erken ödeme halinde indirim nasıl hesaplanacağına ilişkin usul ve esaslar hali hazırda TKS Yönetmeliği m. 15-17 aralığında düzenlenmektedir. Anılan düzenlemelerde kredi verenin erken ödeme halinde indirim yapmak üzere Yönetmelik ekinde detayları verilen şekilde bir sistem kurmasının gerektiği belirtilmiştir. Yönetmelik Ek-2, Ek-3 ve Ek-4'te sırasıyla kredinin bir kısmının ödenmesi, tamamının ödenmesi ve ara ödeme şeklinde erken ödeme olduğunda yapılacak indirimler örnekleme yolu ile anlatılmıştır.

---

¹⁷⁸ Yarg. 13. HD., 22.04.2013, E. 2013/1438, K. 2013/10260 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 17.09.2019).

¹⁷⁹ Yarg. 13. HD., 06.04.2011, E. 2010/16858, K. 2011/5329 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 17.09.2019).

¹⁸⁰ R.G., 01.08.2003/25186 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 15.07.2019).

II. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Tüketici kredisi sözleşmesi iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanı ile rızaya dayalı olarak kurulan sözleşmelerdendir. Tüketici kredisi sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen, kullanma ve yararlanma hakkı veren, Kanun'da tanımlanan isimli bir sözleşmedir. Tüketici kredisi sözleşmesinin ani edimli mi olduğu, sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşme mi olduğu hususu doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde yer alan tartışmalara aşağıda değinilmiştir.

A. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşme Olması

Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler, sözleşmenin iki tarafının da bir edimi üstlendiği; edimlerin karşılıklılık (*sinallagmatik*) esas gereği değiş tokuş edildiği sözleşmelerdir¹⁸¹. Tüketici kredisi sözleşmesi; kredi verene kararlaştırılan miktarda krediyi kullandırma, tüketiciye ise aldığı parayı faizi ile geri ödeme borcu yüklediğinden tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmedir¹⁸². Dolayısıyla, kredi veren krediyi verdiği takdirde tüketicinin geri ödeme borcu doğar.

Ancak TKHK m. 25/2'deki açık düzenleme sebebiyle eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme¹⁸³ niteliğindeki faizsiz tüketici kredilerine TBK m. 386-392 aralığında düzenlenen tüketim ödünçü sözleşmesi hükümleri yerine 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenen tüketici kredisi sözleşmesi hükümleri

¹⁸¹ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 22; EREN, s. 20, 223; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 77; ISPARTALI, s. 94; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 98; KUNTALP, s. 88; OĞUZMAN / ÖZ, s. 48, 354; SEROZAN, s. 8; ZAPATA, Tan Tahsin, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Güncellenmiş 7. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2019, s. 6; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 2, 30.

¹⁸² AKİPEK, s. 214; AKİPEK, Şerh, s. 486; AKİPEK ÖCAL, Şebnem, "Genel Olarak Tüketici Kredileri", Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 399; ARKAN, Uygulama, s. 27; CEYLAN, s. 49; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 37, 194; ERGİNER, s. 11; GEZDER, s. 68; HAVUTÇU, Ayşe, "6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Konu Bakımından Uygulama Alanı: Özellikle, Tüketici İşlemleri Bakımından Kanun'un Kapsamı", Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 99, s. 11; İNAL, s. 232; KARA, s. 1171; KOCAÇİMEN / YUKARUÇ, s. 76; ŞENEL PARLAK, s. 54; OZANOĞLU, s. 70; ÖZTEK, s. 8; YILMAZ, A., s. 36.

¹⁸³ Eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme; sözleşmenin bir tarafının her halde edim üstlendiği, tarafların edimleri arasında değiş tokuş ilişkisi olmayan sözleşmedir. Detaylı bilgi için bkz. EREN, s. 224; OĞUZMAN / ÖZ, s. 48, 355; SEROZAN, s. 9.

uygulanacaktır¹⁸⁴. Bu husus faiz oranına ilişkin TKHK m. 25/2’de “*Tüketici kredisi sözleşmelerinde, akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması durumunda, kredi tutarı faizsiz olarak sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılır...*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre tüketici kredisi sözleşmesinde faiz belirtilmemesinin sonucu tüketici kredisi sözleşmesinin faizsiz olarak kurulmasıdır¹⁸⁵. Madde gerekçesinde bu düzenlemenin getirilme nedeninin sözleşmenin zorunlu içeriği¹⁸⁶ ve esaslı unsurları konusunda tüketicinin eksiksiz bir şekilde bilgilendirilmesinin sağlanması olduğu belirtilmiştir.

B. Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşme Olması

Ani edim, borçlanılan bir edimin tek bir davranışla ifa edildiği edimdir¹⁸⁷. Sürekli edim ise borçluya kesintisiz bir davranışla belirli bir süre ifa yükümlülüğü yükleyen edimdir¹⁸⁸. Tüketici kredisi sözleşmesinin ani edimli bir sözleşme mi olduğu, yoksa sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme mi olduğu hususu doktrinde tartışmalıdır.

Doktrinde birinci görüş¹⁸⁹, tüketici kredisi sözleşmesinin sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme olduğunu savunmaktadır. Bu görüşe göre, tüketici sözleşmede belirlenen vadelerde faiz veya benzeri menfaati kredi verene ödemekte, kredi veren de sözleşme süresinin sonuna kadar kredi tutarının tamamını geri isteyememekte olduğu için iki tarafın da edimi sürekli edim niteliğindedir.

Doktrinde ikinci görüş¹⁹⁰ ise, kredi verenin bir defada krediyi vermesi ve tüketicinin de

---

¹⁸⁴ AKİPEK, Şerh, s. 486; ALAF, s. 10; ASLAN, s. 409; BİLGİN YÜCE, s. 406; CEYLAN, s. 408; ÇABRİ, s. 382; ÇINAR, s. 58; GÜMÜŞ, s. 181; KARA, s. 1175; KARAKOCALI / KURŞUN, s. 99; SEROZAN, s. 9.

¹⁸⁵ ALAF, s. 10; BİLGİN YÜCE, s. 413; KARAKOCALI / KURŞUN, s. 106; YENER, s. 424.

¹⁸⁶ bkz. Bölüm I, I, E.

¹⁸⁷ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 11; EREN, s. 112; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 53; ISPARTALI, s. 30; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 37; OĞUZMAN / ÖZ, s. 12, 51; SEROZAN, s. 12; ZEVLİLİLER / GÖKYAYLA, s. 31.

¹⁸⁸ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 12; EREN, s. 111; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 37; OĞUZMAN / ÖZ, s. 13, 51; SEROZAN, s. 13; ZEVLİLİLER / GÖKYAYLA, s. 31.

¹⁸⁹ AKİPEK, s. 357; GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C.1, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 366; İNAL, s. 945; KOCAÇİMEN / YUKARUÇ, s. 76; YILMAZ, A., s. 37.

¹⁹⁰ ERGİNER, s. 10.

vadelerinin kesintisiz olması gerekçeleri ile tüketici kredisi sözleşmesinin ani edimli bir sözleşme olduğunu savunmaktadır. Kanaatimizce, her ne kadar kredi veren krediyi tek bir davranışla verse de tüketicinin ödemeleri vadeye yayılmak suretiyle süreklilik arz ettiğinden tüketici kredisi sözleşmeleri sürekli borç ilişkisi doğuran nitelikte sözleşmelerdendir.

C. Kullanma ve Yararlanma Hakkı Vermesi

Bir mal veya hakkın kullandırma ve yararlandırma amacıyla devredildiği sözleşmeler kullanma ve yararlanma hakkı veren sözleşmelerdir¹⁹¹. Diğer anlatımla, bu sözleşmelerde amaç verilen şeyin kullanılmasının sağlanmasıdır¹⁹².

Tüketici kredisi sözleşmesinde taraflar arasında kredi miktarı ve süresi kararlaştırılmaktadır. Kararlaştırılan miktarın kredi süresi boyunca kredi veren tarafından tüketiciye kullandırılması sebebiyle tüketici kredisi sözleşmesinin hukuki niteliği kullanma ve yararlanma hakkı veren sözleşmedir¹⁹³.

D. İsimli Bir Sözleşme Olması

Tüketici kredisi sözleşmeleri eTKHK m. 10'un ilk halinde tanımlanmadığından sözleşmenin unsurları belirlenemiyordu. Doktrinde sözleşmenin hukuki niteliğine ilişkin olarak isimli bir sözleşme mi yoksa isimsiz sözleşmelerin bir görünümü olan *sui generis* sözleşme mi olduğuna dair farklı görüşler vardı.

İsimli, *sui generis* sözleşme tartışmasına değinmeden önce bu kavramları kısaca açıklayacağız. Bilindiği üzere, kanunda düzenlenen ve asli edim yükümlülükleri belirtilen sözleşmeler isimli sözleşmelerdir¹⁹⁴. İsimli sözleşmelere ilgili kanun

¹⁹¹ EREN, s. 48; KILIÇOĞLU, s. 8; OĞUZMAN / ÖZ, s. 49; SEROZAN, s. 23.

¹⁹² KILIÇOĞLU, s. 8; OĞUZMAN / ÖZ, s. 49; SEROZAN, s. 23.

¹⁹³ AKİPEK, s. 178; YILMAZ, A., s. 38; YILMAZ / KURT, s. 127.

¹⁹⁴ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 222; AKİPEK, s. 213; ARAL / AYRANCI, s. 62; ÇINAR, s. 38; EREN, s. 218; GÜMÜŞ, s. 4; KILIÇOĞLU, s. 25; KUNTALP, s. 7; OĞUZMAN / ÖZ, s. 48; SEROZAN, s. 72; YILMAZ, A., s. 35; ZAPATA, s. 5.

hükümleri uygulanmaktadır¹⁹⁵. İsimli sözleşmelerin bir görünümü olan *sui generis* sözleşmeler ise unsurları kanunun öngördüğü sözleşme tiplerinde tamamen veya kısmen mevcut olmayan, kendine özgü bir yapıya sahip olan ve sözleşmeye tarafların belirlediği hükümler, uygun düştüğü ölçüde genel hükümler ve örf adet kurallarının uygulandığı sözleşmelerdir¹⁹⁶.

Doktrinde birinci görüş¹⁹⁷, sözleşmenin adının Kanun'da belirtilmiş olması ve tüketiciler açısından problem yaratan noktaların ele alınmış olması gerekçeleri ile sözleşmenin isimli bir sözleşme olduğunu savunmuştur.

İkinci görüş¹⁹⁸ ise tüketici kredisi sözleşmesinin kendine özgü bir yapıya sahip *sui generis* sözleşme niteliğinde olduğunu savunmuştur.

Kanaatimizce tüketici kredisi sözleşmesinin mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da tanımlanmadığı dönemde, sözleşme 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen tüketim ödünçü sözleşmesine benzer unsurlar taşımakla beraber kendine özgü unsurlar da barındırdığından *sui generis* sözleşme niteliğindedir.

2003 yılında eTKHK'de yapılan değişiklik¹⁹⁹ ile m. 10'a tüketici kredisi sözleşmesinin tanımı eklenmiş olup sözleşmenin hukuki niteliğine dair tartışmalar sona ermiştir. Mülga TKHK m. 10'un son hali nazara alındığında tüketici kredisi sözleşmesi Kanun'da düzenlenen isimli sözleşme niteliğini kazanmıştır²⁰⁰.

Tüketici kredisi sözleşmeleri 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da

---

¹⁹⁵ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 222; ARAL / AYRANCI, s. 62; EREN, s. 218; KARAKOCALI / KURŞUN, s. 99; KILIÇOĞLU, s. 25; KUNTALP, s. 4; SEROZAN, s. 73; YILMAZ / KURT, s. 127; ZAPATA, s. 5.

¹⁹⁶ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 222; ARAL / AYRANCI, s. 56; EREN, s. 219; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 80; KILIÇOĞLU, s. 18; KUNTALP, s. 15, 294; OĞUZMAN / ÖZ, s. 50; SEROZAN, s. 75, 100; ZAPATA, s. 11; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 12.

¹⁹⁷ AKİPEK, s. 214; ÇINAR, s. 40.

¹⁹⁸ ARKAN, Uygulama, s. 27; ERGİNER, s. 13; GEZDER, s. 67; KOCAÇİMEN / YUKARUÇ, s. 76; KUNTALP, s. 15; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 396; doktrinde bazı yazarlar Kanun'da asli edimler belirtilmediğinden isimli bir sözleşme olmadığını ve sözleşmeye faizli tüketim ödünçü sözleşmesi hükümlerinin uygulanabileceğini belirtmişler, isimli sözleşmenin türünü belirtmemişlerdir bkz. ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 36; İNAL, Tüketici Kredisi, s. 310.

¹⁹⁹ R.G., 14.03.2003/25048 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 11.08.2019).

²⁰⁰ ÇINAR, s. 41; İNAL, Tüketici Kredisi, s. 310.

tanımlanmış olup kapsamlı şekilde düzenlendiğinden isimli sözleşmelerdendir²⁰¹. Tüketici kredisi sözleşmesinin Kanun'da tanımlanmasının bir sonucu olarak sözleşmenin unsurları²⁰² da belirlenebilmektedir. Ayrıca tüketici kredisi sözleşmesi, kredinin nakit olarak kullanıldığı zamanlarda TBK m. 386-392 aralığında düzenlenen faizli tüketim ödünç sözleşmesinin taraf ve konu açısından sınırlanmış özel bir görünümünü oluşturmaktadır²⁰³.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde tüketici kredisi sözleşmesinin türlerinden biri olan bağlı kredilerin²⁰⁴ isimli bir sözleşme niteliğinde olup olmadığı da doktrinde tartışılmaktaydı. Çünkü eTKHK m. 10/5'te bağlı kredi ilişkisi düzenlenmesine rağmen bağlı kredi terimi yer almamaktaydı.

Doktrinde bir görüş²⁰⁵, bağlı kredinin isimli bir sözleşme olmadığını ve sözleşmeye faizli tüketim ödünç sözleşmesi hükümlerinin uygulanabileceğini savunmuştur.

Doktrinde diğer görüş²⁰⁶ ise bağlı kredinin ödünç sözleşmesinden farklı olduğu, bağlı kredinin belirli bir mal veya satıcı ile sınırlı olduğu ve tüketici kredisi türü olan bağlı kredinin Kanun'da ele alınmış olduğu gerekçeleri ile sözleşmenin isimli bir sözleşme olduğunu savunmuştur.

Kanaatimizce, eTKHK m. 10 düzenlemesinde bağlı kredi ifadesi ve tanımı açıkça yer almadığından bağlı krediler Kanun'da düzenlenen isimli sözleşmelerden değildi. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bağlı kredilerin ayrı bir madde de (m. 30) ve kapsamlı bir şekilde düzenlenmesiyle doktrindeki tartışmalar da son bulmuştur²⁰⁷. Bu çerçevede tüketici kredisi sözleşmesinin bir türü olan bağlı krediler de Kanun'da düzenlenen isimli sözleşme niteliği kazanmıştır.

---

²⁰¹ AKİPEK ÖCAL, s. 398; ASLAN, s. 408; ÇINAR, s. 41; ERGİNER, s. 13; KARA, s. 1170; KARAKOCALI / KURŞUN, s. 99; KOCAÇİMEN / YUKARUÇ, s. 76; YIMAZ, M. s. 44.

²⁰² Ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm I, I, D.

²⁰³ AKİPEK, s. 217; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 37; GEZDER, s. 67; GÜMÜŞ, Cilt 1, s. 366; İNAL, Tüketici Kredisi, s. 310; YILMAZ, A., s. 36; ZEVLİLİLER / GÖKYAYLA, s. 400.

²⁰⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm I, III, D, 2.

²⁰⁵ ARKAN, Uygulama, s. 42; BAYKAN, s. 396; İNAL, Tüketici Kredisi, s. 312.

²⁰⁶ AKİPEK, s. 217.

²⁰⁷ BAYSAL, s. 324.

III. SÜRE, KONU, TEMİNAT VE SERBESTİ AÇISINDAN TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ

A. Süre Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Tüketici kredisi sözleşmeleri belirli veya belirsiz süreli olarak akdedilebilir. Aynı zamanda bu ayırım 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun düzenlemesinde yapılan ayırımdır.

1. Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesi TKS Yönetmeliği m. 4/1,b'de kredi ilişkisinin sona ereceği tarihin sözleşmenin kurulduğu tarihte taraflarca kararlaştırıldığı ve sözleşmede açıkça belirtildiği tüketici kredisi sözleşmesi türü olarak tanımlanmıştır.

Uygulamada sıklıkla başvuru kredi türü belirli süreli tüketici kredisidir²⁰⁸. Özellikle internet ortamında tüketiciye sunulan standart belirli süreli kredi sözleşmelerinde sürenin 12 ay, 36 ay vade şeklinde belirtilerek sürenin başlangıcının kararlaştırılmadığı durumlarda taraflar aksini kararlaştırmadıkça tüketicinin sözleşmeyi imzaladığı tarihten itibaren süre hesaplanmalıdır²⁰⁹.

2. Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi, TKS Yönetmeliği m. 4/1,c'de kredi ilişkisinin sona ereceği tarihin sözleşmenin kurulduğu tarihte taraflarca kararlaştırılmadığı tüketici kredisi sözleşmesi türü olarak tanımlanmıştır.

Kredili mevduat hesabına ilişkin sözleşmeler ve kredi kartı sözleşmelerinin belirsiz

---

²⁰⁸ ÇABRİ, s. 386.

²⁰⁹ ÇABRİ, s. 390; YILMAZ, A., s. 66. Ayrıca internetin sosyal yaşamda yaygınlaşması ile sıkça başvuru bir yöntem haline gelen internet üzerinden kredi sözleşmesi akdedilmesi durumu tüketici kredisi sözleşmesi hükümlerine tabi değildir. Bu şekilde şubeye gitmeden yapılan sözleşmelere TKHK m. 49'da düzenlenen finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmelere dair özel hüküm uygulanacaktır.

sürelî tüketici kredisi sözleşmelerinden olduğu TKS Yönetmeliği m. 20 ve TKHK m. 26/2'nin gerekçesinde açıkça belirtilmiştir.

Belirsiz sürelî tüketici kredisi sözleşmelerinin feshi TKS Yönetmeliği m. 25'te özel hükümle düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, kredi sözleşmesinde fesih bildirim için bir süre belirtilmediği takdirde tüketici herhangi bir zamanda ücret ödmeden sözleşmeyi feshedebilecektir²¹⁰. Ayrıca maddede fesih bildirim için süre belirtildiği takdirde ise bu sürenin bir aydan çok olamayacağı ifade edilmiştir.

Kredi verene fesih hakkı tanındığı hallerde ise bu hakkın kullanılması süre ve şekil şartına bağlanmıştır²¹¹. Kredi veren sözleşmeyi yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı²¹² aracılığı ile en az iki ay önceden tüketiciye bildirmek şartıyla feshedebilecektir. Tüketici kredisi sözleşmesinde haklı nedenlerin varlığı halinde kredi verenin fesih hakkı olduğu hususu kararlaştırılabilir. Bu durumda kredi veren TKS Yönetmeliği m. 25/3 uyarınca bildirim süresine uymadan sözleşmeyi feshedebilir. Ancak tüketici kredisi sözleşmesinde haklı nedenlerin varlığı halinde fesih bildirim için süre belirlendiği takdirde kredi veren sözleşmede belirlenen sürede tüketiciye bildirimde bulunmalıdır²¹³.

B. Konu Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Konu açısından tüketici kredisi sözleşmelerine nakdi-gayri nakdi tüketici kredisi ve Türk Lirası üzerinden, yabancı para üzerinden, yabancı paraya endeksli tüketici kredisi sözleşmesi ayrımları yapılabilir.

---

²¹⁰ Sözleşmenin tüketici tarafından sona erdirilmesi hakkında bilgi için bkz. YILMAZ, M., s. 71, 72.

²¹¹ ÇABRİ, s. 387.

²¹² Kalıcı veri saklayıcısı TKHK m. 3/1,f'de; "Tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkan veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı" şeklinde tanımlanmıştır.

²¹³ ÇABRİ, s. 387.

1. Nakdi - Gayri Nakdi Tüketici Kredisi Sözleşmesi

a. Nakdi Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Nakdi tüketici kredisi sözleşmesinde kredi tüketiciye nakit olarak verilmektedir²¹⁴. Tüketici de kredi veren ile sözleşme kapsamında kararlaştırılan tutarı kredi verene nakit olarak geri ödemektedir²¹⁵. Nakdi krediler tüketiciye nakit paranın verilmesinin yanı sıra, kredi veren tarafından tüketicinin hesabına havale yapılması veya tüketicinin belirli bir borcunun kapatılması şeklinde de gerçekleşebilir²¹⁶.

Kredi verenlerin tüketicilere nakit olarak verdikleri ihtiyaç kredileri nakdi tüketici sözleşmesinin en yaygın örneğidir²¹⁷. Tüketicinin hesabında para olmasa da önceden belirlenen bir limite kadar tüketicinin hesabından para çekebilmesine imkan sağlayan kredili mevduat hesabı sözleşmeleri de nakdi tüketici kredisidir²¹⁸. Ayrıca tüketiciye kredi kartından nakit avans çekme hakkı tanınan hallerde kredi kartının nakdi kredi özelliği ön plana çıkmaktadır²¹⁹.

Önceden²²⁰ belirtildiği üzere, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde tüketici kredisi sözleşmelerinin kapsamı sadece nakit para ile sınırlandırılmıştı. Diğer ifade ile sadece nakdi krediler tüketici kredisi sözleşmesi niteliğindedir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile tüketici kredisi sözleşmelerinin kapsamının genişletilmesi ile gayri nakdi kredilere ilişkin mevcut durum aşağıda değerlendirilecektir.

---

²¹⁴ ÇETİN, Abdurrahman / DİNÇ, Yusuf, “Türkiye’de Teminat Mektupları: Uygulamalar ve Hukuki Sorunlar”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 2014, C. 5, S. 9, s. 77; ŞİT, Başak, Türk Hukukunda Banka Kredisi Kavramı ve Buna Bağlı Sonuçlar, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2011, s. 54; TEKİNALP, s. 221.

²¹⁵ ŞİT, s. 54; ÖNDER / ÖZKUL, s. 28; TEKİNALP, s. 229.

²¹⁶ ŞİT, s. 54; ÖNDER / ÖZKUL, s. 28; TEKİNALP, s. 224.

²¹⁷ BAYSAL, s. 281, 286; ÇETİN / DİNÇ, s. 77.

²¹⁸ AKİPEK, s. 177; BAYSAL, s. 284.

²¹⁹ AKKAYAN YILDIRIM, s. 263; ATAMER, Uyum, s. 250; TEKİNALP, s. 221.

²²⁰ Detaylı bilgi için bkz. Bölüm I, I, B.

b. Gayri Nakdi Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Sorumluluk kredisi olarak da isimlendirilen gayri nakdi kredide, kredi veren tüketiciye nakit para veya mal vermemektedir²²¹. Gayri nakdi tüketici kredisi sözleşmesinde kredi verenin tüketicinin taahhütlerinin sorumluluğunu üstlenmesi veya tüketici adına taahhüt vererek sorumluluk üstlenmesi söz konusudur²²².

Tüketici, kredi kartı ile alışveriş yaptığında mal veya hizmet alımını nakit ödeme yapmadan gerçekleştirerek gayri nakdi kredi kullanmış olur²²³. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun kredi sayılan işlemlere ilişkin 48. maddesinde teminat mektupları, kontrgarantiler, kefalet, aval, ciro ve kabul gayri nakdi kredilere örnek olarak sayılmıştır²²⁴. Dolayısıyla tüketiciye kredi veren tarafından kredi sağlanması nakit dışı bu yöntemlerden biri ile gerçekleştirildiğinde gayri nakdi kredi kullanılması söz konusu olacaktır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde tüketici kredisi sözleşmelerinin kapsamının sadece nakit para ile sınırlanması doktrinde bazı yazarlar²²⁵ tarafından eleştirilmekteydi. Ancak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 22'de "nakit olarak alınan" ibaresine yer verilmeyerek tüketici kredilerinin kapsamının genişletilmesinin yerinde olduğu görüşüne²²⁶ katılıyoruz. Ancak TKS Yönetmeliği m. 2/5,b'de çek ve teminat mektubu gibi gayri nakdi kredi sözleşmelerinin Yönetmelik'in uygulanmasında kapsam dışı bırakıldığı düzenlenmiştir. Anılan düzenlemenin yerindeliği ve nasıl yorumlanacağı doktrinde tartışmalıdır. Katıldığımız görüş²²⁷, TKHK m. 22'de bir sınırlama getirilmeyerek gayri nakdi kredilerinin kapsama alındığını savunmaktadır.

---

²²¹ ÇETİN / DİNÇ, s. 68; ŞİT, s. 55; TEKİNALP, s. 224.

²²² ÇETİN / DİNÇ, s. 77; ŞİT, s. 55; ÖNDER / ÖZKUL, s. 28; TEKİNALP, s. 224.

²²³ AKKAYAN YILDIRIM, s. 263; ZEVLİLER / ÖZEL, s. 232.

²²⁴ ÇETİN / DİNÇ, s. 68; ŞİT, s. 55; TEKİNALP, s. 229.

²²⁵ AÇIKGÖZ, s. 810; AKİPEK, s. 143; ARKAN, s. 35; ATAMER, Uyum, s. 249; BAYSAL, s. 281; ÇABRİ, s. 378; GEZDER, s. 22; ZEVLİLER / ÖZEL, s. 229.

²²⁶ AÇIKGÖZ, s. 810; ATAMER, Uyum, s. 249; BAYSAL, s. 281; ÇABRİ, s. 378; GÜMÜŞ, s. 179; ZEVLİLER / ÖZEL, s. 229.

²²⁷ AKİPEK ÖCAL / UZUN KAZMACI / HAMAMCIOĞLU, s. 148; ÇINAR, s. 58; GÜMÜŞ, s. 179; ÖNDER / ÖZKUL, s. 29.

Diğer görüş²²⁸ ise TKS Yönetmeliği'nde yer alan düzenlemenin yerinde olmadığını, ancak TKHK m. 22'ye lafzi yorum yaparak sadece nakdi krediler ve benzeri finansman şekillerinin kapsamda olduğunu savunmaktadır. Bu görüşe göre, benzeri finansman şekillerinin tespitinde ödeme ertelenmesi ve kredi verenin menfaat sağlaması fonksiyonlarının varlığı gerekmektedir. Bu görüş aynı zamanda, bu şekilde ikincil mevzuatla Kanun'da olmayan bir sınırlamanın getirilmesi halinde kişisel işlemlere uygulanamayacağı; ancak TKHK m. 22'nin lafzi yorumu elverdiği ölçüde somut işlemlere uygulanabileceği yönündedir.

2. Türk Lirası Üzerinden, Yabancı Para Üzerinden veya Yabancı Paraya Endeksli Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Taraflar arasında kredi miktarının Türk Lirası cinsinden kararlaştırılması durumunda Türk Lirası üzerinden tüketici kredisi sözleşmesi söz konusu olur. Kredinin yabancı para üzerinden verilmesi döviz kredisi olup; kredi miktarının yabancı para değer ölçüsü ile Türk parası olarak verilmesi hali ise dövize endeksli kredidir²²⁹.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 99/1 uyarınca konusu para olan borç, Türk parası cinsinden ödenmelidir. Bu kuralın istisnası ise TBK m. 99/2'de belirtilmiştir. Düzenlemeye göre, tarafların aksini kararlaştırarak sözleşmeye aynen ödeme kaydı koyduğu durumlarda yabancı para cinsinden ödeme söz konusu olmaktadır. Ancak sözleşmede bu neviden bir kayıt olmadığı takdirde yabancı paraya endeksli borç, ödeme günündeki kur üzerinden hesaplanarak Türk parası ile ödenecektir.

Yabancı para üzerinden veya yabancı paraya endeksli tüketici kredisi ile ilgili 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da hüküm bulunmamaktadır. Konu, TKS Yönetmeliği m. 11/1,p'de belirli süreli tüketici kredilerinin zorunlu içeriği²³⁰ kısmında düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre; belirli süreli kredi sözleşmelerinde kredi yabancı para cinsinden kullanıldığı takdirde taksitlerin ve toplam tutarın

²²⁸ BAYSAL, s. 281.

²²⁹ HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 236; OĞUZMAN / ÖZ, s. 311, 321; SEROZAN, s. 235; YILMAZ, A., 60.

²³⁰ Bilgi için bkz. Bölüm I, I, E, 2, a.

hesaplanabilmesi için hangi tarihteki kurun esas alınacağıının belirtilmesi zorunludur. Kanaatimizce, mevzuatta sadece belirli süreli kredilere ilişkin düzenleme yapıldığı göz önüne alındığında belirsiz süreli kredi sözleşmelerinin yabancı paraya endeksli şekilde akdedilemeyeceği söylenebilir. Ancak ileride açıklayacağımız üzere, tüketici kredisi sözleşmesinin yabancı para üzerinden veya yabancı paraya endeksli olarak akdedilmesine ilişkin olarak genel düzenleme de değerlendirilerek de başka bir sonuca varılmaktadır.

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin düzenlemeler içeren iki hüküm olan; yukarıda açıklanan TKS Yönetmeliği m. 11/1,p hükmü, sözleşmede tüketici aleyhine değişiklik yapılamayacağıının²³¹ düzenlendiği TKHK m. 26/1 ile birlikte değerlendirildiğinde; iki hükmün çeliştiği sonucuna varılmaktadır. Zira yabancı paraya endeksli kredi kullanılması durumunda kredinin toplam maliyeti sabit olamayacağıından sözleşmenin şartları tüketici aleyhine değişmiş olacaktır. Doktrinde²³², Yönetmelik hükmünün Kanun'a aykırı olması nedeniyle uygulanmaması gerektiği belirtilmektedir. Tüketici hukukunda amaç zayıf durumdaki tüketiciyi korumak olduğundan, Kanun'a aykırı Yönetmelik düzenlemesinin uygulanmaması gerektiği görüşüne katılıyoruz.

Her ne kadar tüketici hukukuna ilişkin düzenlemeler bu şekilde olsa da yabancı para üzerinden ve yabancı paraya endeksli krediler için genel düzenleme de nazara alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Döviz kredisi kullanılmasına imkan veren Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar²³³ m. 17/A, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar²³⁴ ile değiştirilmiştir. 2009 yılında yapılan bu değişiklikle Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilere ticari amaçlar dışında yabancı para üzerinden veya yabancı paraya endeksli kredi kullandırılması ve teminat verilmesi emredici nitelikte hüküm ile yasaklanmıştır²³⁵. Getirilen yasak sonrasındaki dönemde yabancı para üzerinden veya

²³¹ bkz. Bölüm II, IV, C, 2, c, bb.

²³² YILMAZ, A., 63.

²³³ R.G., 11.08.1989/20249 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 27.08.2019).

²³⁴ R.G., 16.06.2009/27260 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 27.08.2019).

²³⁵ GÜMÜŞ, Mustafa Alper, "Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin (Değiştirilmiş) Tebliğ Çerçevesinde Uyarılmanın Yapılabileceği Sözleşmeler", Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar Çerçevesinde Döviz ile Sözleşme Yapma Yasağı ve Sözleşmelerin Uyarlanması, Murat Topuz (Ed.), Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 25; HATEMİ / GÖKYAYLA,

yabancı paraya endeksli sözleşmelerin Türk parasına uyarlanması gündeme gelmiştir.

2018 yılında yayınlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'a İlişkin Tebliğ²³⁶ ile de ticari amaçlar dışında yabancı para üzerinden veya yabancı paraya endeksli kredi kullanılması yasağı kaldırılmamıştır. Sadece finansal kiralama sözleşmelerinin bedellerinin döviz cinsinden kararlaştırılmasının mümkün olduğu belirtilmiştir. Bu düzenlemeler ışığında varılan sonuç, kredi veren konumundaki bankaların yabancı para üzerinden veya yabancı paraya endeksli kredi vermesinin mümkün olmadığıdır. Dolayısıyla kanaatimizce tüketici kredisi sözleşmeleri de yabancı para üzerinden veya yabancı paraya endeksli olarak akdedilemeyecektir.

C. Teminatlı - Teminatsız Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Tüketici kredisi sözleşmesi teminatlı veya teminatsız kredi şeklinde olabilir²³⁷. Teminatsız diğer ifade ile açık tüketici kredisinde, kredi verenin tüketiciye güvenmesi ile sadece tüketicinin kişisel taahhüdü neticesi kredi kullanılması söz konusudur²³⁸.

Teminatlı tüketici kredilerinde ise, kredi veren kredi miktarı kadar parayı tüketiciye vermekle üstlendiği risk karşılığında teminat talep etmektedir²³⁹. Uygulamada yaygın olarak kullanılan teminatlı tüketici kredisinde, kredi veren borcun ödenmemesi riski ile karşılaştığında tüketicinin getirdiği aynı veya şahsi teminatlara başvurmak suretiyle alacağına kavuşma imkanına sahip olur²⁴⁰. Tüketici kredisi sözleşmesinin teminatlı veya teminatsız olması hususunda yasal bir zorunluluk yoktur. Fakat uygulamada kredi veren kredi miktarını güvence altına almak için teminatlı tüketici kredisi sözleşmesini tercih

---

s. 236; **YENİOCAK**, Umut, “Dövizle Sözleşme Kurma Yasağı ve Yasağa Aykırılığın Yaptırımı”, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar Çerçevesinde Döviz ile Sözleşme Yapma Yasağı ve Sözleşmelerin Uyarlanması, Murat Topuz (Ed.), Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 56.

²³⁶ R.G., 06.10.2018/30557 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 27.08.2019).

²³⁷ **AKİPEK**, s. 30, 207; **GÜRSES**, Davut, “Kredi Teminatı Olarak Üst Hakkı İpoteği”, Bankacılar Dergisi, 2011, S. 76, s. 4; **KAYAR**, s. 78; **ÖZTEK**, s. 12; **ŞENEL PARLAK**, s. 26; **YILMAZ**, A., s. 31.

²³⁸ **AKİPEK**, s. 30; **BAYKAN**, Renan, “Türkiye'de Tüketici Kredileri”, Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler, İTO Yayınları, İstanbul, 2004, s. 61; **GÜRSES**, s. 4; **ÖZTEK**, s. 12; **ŞENEL PARLAK**, s. 26.

²³⁹ **AKİPEK**, s. 309; **BAÇÇIOĞLU**, Ahmet Erkal, “Tüketici Hukukunda Kefalet”, Bankacılar Dergisi, 2008, S. 67, s. 73; **KARA**, s. 73; **ÖNDER / ÖZKUL**, s. 31.

²⁴⁰ **AKİPEK**, s. 206; **BAYKAN**, Kredi, s. 61; **BOZKURT YAŞAR**, s. 139; **ÇABRİ**, Konut Finansmanı, s. 208; **GÜRSES**, s. 4; **İNAL**, Tüketici Kredisi, s. 340; **YILMAZ**, A., s. 218.

etmektedir. Bu sebeple teminatlı sözleşme kapsamında verilebilecek teminatlar ve esasen teminat niteliğinde olan kıymetli evraka ilişkin tüketiciden kıymetli evrak alma yasağı incelenecektir.

1. Teminatlı Sözleşme Kapsamında Verilebilecek Teminatlar

Teminatlı sözleşme kapsamında şahsi teminatlar ve aynı teminatlar verebilir.

a. Aynı Teminatlar

Sınırlı aynı hak türlerinden biri olan rehin hakkı, hak sahibine aynı (nesnel) teminat sağlar²⁴¹. Rehın hakkı, alacağı teminat altına almak suretiyle alacaklıya mülkiyeti paraya çevirme ve bu paradan alacağını alma hakkı verir²⁴². Borç ödenmediği takdirde alacaklının önce borçluya başvurma zorunluluğu yoktur²⁴³. Dolayısıyla, borç ödenmediğinde alacaklı doğrudan rehin konusu eşya için İcra İflas Kanunu²⁴⁴ hükümlerine göre rehın paraya çevrilmesi yolu ile takip yaparak rehin konusu eşya bedelinden alacağına kavuşabilir²⁴⁵.

Aynı teminatlar malik tarafından verildiğinden tüketici veya üçüncü kişi tarafından verilebilir²⁴⁶. Aynı teminat veren üçüncü kişinin kredi verene karşı sorumluluğu aynı teminat ile sınırdır²⁴⁷.

Rehin hakları taşınırlar ve taşınmazlar üzerinde tesis edilebilir. Taşınır rehının

---

²⁴¹ OĞUZMAN, M. Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku Kısaltılmış Ders Kitabı, Mevzuata Uyarlanmış 2. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019, s. 404.

²⁴² AKINTÜRK, Turgut / AKİPEK, Jale / ATEŞ, Derya, Eşya Hukuku, 2. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2018, s. 735, 786; KILIÇOĞLU, s. 641; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 404, 475.

²⁴³ AKINTÜRK / AKİPEK / ATEŞ, s. 735; AYBAY, Aydın / HATEMİ, Hüseyin, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 279; NOMER, Haluk Nami / ERGÜNE, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 354; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 475.

²⁴⁴ R.G., 19.06.1932/2128 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 29.09.2019).

²⁴⁵ AKINTÜRK / AKİPEK / ATEŞ, s. 735; AYBAY / HATEMİ, s. 279; NOMER / ERGÜNE, s. 354; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 475.

²⁴⁶ AYBAY / HATEMİ, s. 281; KILIÇOĞLU, s. 642; NOMER / ERGÜNE, s. 353; YILMAZ, A., s. 32.

²⁴⁷ AKİPEK, s. 31; YILMAZ, A., s. 59.

(TMK²⁴⁸ m. 939-972); teslim bağı rehni, gemi ipoteği, sicile tescili zorunlu malın rehni gibi pek çok türü vardır. Uygulamada tüketici kredilerinde taşınır rehni türlerinden taşıt rehnine başvurulmakta ve satın alınan taşıt üzerinde teminat olarak taşıt rehni kurulmaktadır²⁴⁹.

Aynı teminat taşınmaz rehni ile de sağlanabilir. Taşınmaz rehni türleri TMK m. 850 uyarınca; ipotek, ipotekli borç senedi ve irat senedir. İpotekli borç senedi ve irat senedinde taşınmazın değeri kıymetli evraka bağlanarak tedavülü sağlanmaktadır²⁵⁰. Tüketici kredilerinde uygulamada en sık rastlanan taşınmaz rehni türü ipotektir. İpotek, tapuya tescille kurulur²⁵¹. Borç ödenmeyip taşınmazın paraya çevrilmesi sonucu borç karşılanmaz ise alacaklı, borçlunun diğer malvarlığı değerlerine başvurarak alacağını elde edebilir²⁵².

Üzerinde ipotek tesis edilecek gayrimenkulün niteliğine göre kredi sözleşmesine uygulanacak hükümler farklılık arz etmektedir. Konut haricindeki gayrimenkuller üzerinde ipotek tesisi ile kullanılan krediler, tüketici kredisi sözleşmesidir²⁵³. Ancak tüketicinin sahip olduğu konut üzerinde ipotek tesis etmesi veya konut edinme amaçlı aldığı kredide edinilen konut üzerinde ipotek tesisi konut finansmanı başlığı altında TKHK m. 32-39 arasında düzenlenen özel hükümlere tabidir²⁵⁴.

İpotek tesisi, prosedürünün zor olması ve ek masraflar gerektirmesi sebepleriyle genellikle sadece yüksek meblağlı kredilerde kullanılmaktadır²⁵⁵. Ancak uygulamada kredi teminatı olarak ipotek tesis edildiği hallerde, ödeme planı uzun vadeler içermekte ve tüketicilere ödeme kolaylıkları sağlanmaktadır²⁵⁶.

---

²⁴⁸ R.G., 08.12.2001/24607 (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 03.09.2019).

²⁴⁹ AKİPEK, s. 209; GÜRSES, s. 4.

²⁵⁰ AKINTÜRK / AKİPEK / ATEŞ, s. 817, 819; AYBAY / HATEMİ, s. 271, 272; NOMER / ERGÜNE, s. 351; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 477, 479.

²⁵¹ AKINTÜRK / AKİPEK / ATEŞ, s. 787; AYBAY / HATEMİ, s. 280; KILIÇOĞLU, s. 642; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 477.

²⁵² AKINTÜRK / AKİPEK / ATEŞ, s. 787; AYBAY / HATEMİ, s. 280; KILIÇOĞLU, s. 642; OĞUZMAN / SELİÇİ / OKTAY ÖZDEMİR, s. 477.

²⁵³ ÇABRİ, s. 486; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 29; YILMAZ, A., s. 33, 59.

²⁵⁴ Detaylı açıklamalar için bkz. ÇABRİ, s. 486; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 29.

²⁵⁵ YILMAZ, A., s. 32.

²⁵⁶ AKİPEK, s. 210; GEZDER, s. 26; ÖNDER / ÖZKUL, s. 26.

b. Şahsi Teminatlar

aa. Genel Olarak

Kredi veren tarafından, kredi miktarını teminat altına almak için tüketici kredisi sözleşmesi kapsamına kefalet, garanti, banka teminat mektubu ve borca katılma gibi şahsi teminatlar talep edilebilir²⁵⁷. Şahsi teminat veren üçüncü kişi kredi verene karşı, verilen teminat miktarı kadar tüm mal varlığı ile sorumludur²⁵⁸. Tüketici kredisi sözleşmelerinde uygulamada sıklıkla verilen şahsi teminat kefalettir. Bu kapsamda akdedilen kefalet sözleşmesi de genellikle kredi sözleşmesi ile eş zamanlı olarak akdedilmektedir²⁵⁹.

Kefalet sözleşmesi TBK m. 581-603 aralığında düzenlenmektedir. Şahsi teminat türü olan kefalet, üçüncü bir kişinin asıl borçlunun borcunu ödememesi durumunda borçtan sorumlu olmayı alacaklıya taahhüt ettiği sözleşmedir²⁶⁰. Kefalet sözleşmesi TBK m. 581'de de borçlunun borcunu ifa etmemesi halinde kefilin alacaklıya karşı kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşme olarak tanımlanmıştır.

Kefalet sözleşmesinin tarafları kefil ve alacaklıdır²⁶¹. Kefil, asıl borçlunun rızası olmasa

---

²⁵⁷ AKİPEK, s. 208; ÇINAR, s. 49; KILIÇOĞLU, s. 643; ÖZEN, Burak, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, Güncellenmiş 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, s. 57; ÖZTEK, s. 12; YILMAZ, A., s. 32.

²⁵⁸ AKİPEK, s. 31; ARAL / AYRANCI, s. 489; ÖZEN, s. 90; YILMAZ, A., s. 59; ZAPATA, s. 300.

²⁵⁹ ÇABRİ, s. 105.

²⁶⁰ ACAR, Özlem, Türk Borçlar Hukukunda Müteselsil Kefalet Sözleşmesi, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 6; AKINTÜRK / ATEŞ, s. 329; AKİPEK ÖCAL / UZUN KAZMACI / HAMAMCIOĞLU, s. 123; ALTOP, Atilla, "Bankacılık Sektöründeki Tüketici İşlemlerinde Tüketicinin Edimlerine Karşılık Olarak Alınan Şahsi Teminatlar", Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Hakan Tokbaş & İsa Döner (Ed.), 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, s. 9; ARAL / AYRANCI, s. 465; BAÇÇIOĞLU, s. 70; BİLGE, Necip, Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Sevinç Matbaası, Ankara, 1971, s. 364; ÇABRİ, s. 105; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 212; GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. 2, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 344; KARA, s. 333; KILIÇOĞLU, s. 643; ÖZEN, s. 57; ÖZEN, Burak, "Tüketici Kredilerinde Kefalet", Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 437; ÖZEN, Burak, "Tüketici Kredilerinde Kefaletin Geçerlilik Koşulları", 2. Tüketici Hukuku Sempozyumu Ses Çözümleri ve Makaleleri "Tüketici Hukuku Açıklamaları", Hakan Tokbaş & Fehim Uçışık (Ed.), Bilge Yayınevi, Ankara, 2013, s. 354; TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 693; ZAPATA, s. 293; ZEVLİLER / GÖKYAYLA, s. 661.

²⁶¹ ARAL / AYRANCI, s. 465; TANDOĞAN, s. 694; ZAPATA, s. 293; ZEVLİLER / GÖKYAYLA, s. 661.

bile yükümlülük altına girebilir²⁶². Zira kefalet sözleşmesi esasen asıl borçlunun yararına bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Şahsi teminat veren üçüncü kişi, kredi verene karşı teminat miktarı ile sınırlı olarak tüm malvarlığı ile sorumlu olacaktır²⁶³.

Şahsi teminatı verecek kişinin tüketici sıfatına sahip olması şart değildir²⁶⁴. Çünkü bu konuda 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Yargıtay²⁶⁵ da bir uyuşmazlıkta Tüketici Mahkemesi'nin görevli olup olmadığını tespit ederken, öncelikle işlemin tüketici işlemi niteliğinde olup olmadığını; bu kapsamda asıl borçlunun tüketici niteliğini haiz olup olmadığını incelemiştir. Ancak kefilin tüketici sıfatını taşıyıp taşımadığı önemli olmadığından bu hususu değerlendirmemiştir. Yargıtay, anılan uyuşmazlığın tüketici kredisine ilişkin olduğunu ve borçlunun tüketici olduğunu tespit ederek Tüketici Mahkemesi'nin görevli olduğuna karar vermiştir.

bb. Tüketici Kredileri Bakımından Getirilen Özel Düzenlemeler

Kefalet sözleşmesinde aksi açıkça kararlaştırılmadıkça kefaletin adi kefalet olduğu kabul edilmektedir²⁶⁶. Diğer anlatımla adi kefalet kural, müteselsil kefalet ise istisnadır. Taraflar iradeleri ile kefalet sözleşmesinde müteselsil kefalet kararlaştırabilir.

Ancak tüketici işlemlerine ilişkin temel ilkeler kısmında TKHK m. 4/6'da kefaletle ilgili; “...Tüketici işlemlerinde, tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlar, her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılır. Tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatlar diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılır...” şeklinde emredici nitelikte özel düzenleme bulunmaktadır. Aynı hüküm kefalet başlıklı TKS Yönetmeliği m. 28/1'de de yer

²⁶² ARAL / AYRANCI, s. 465; TANDOĞAN, s. 694; ZAPATA, s. 293.

²⁶³ AKİPEK, s. 30; ARAL / AYRANCI, s. 480; BİLGE, s. 38; ŞENEL PARLAK, s. 26; YILMAZ, A., s. 33; ZAPATA, s. 293; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 689.

²⁶⁴ SEÇER, Öz, “Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Kapsamında Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Kefalet”, Bahçeşehir Üniversitesi HFD, 2016, C. 11, S. 139, s. 3.

²⁶⁵ Yarg., 13 HD., 03.05.2019, E. 2016/11124, K. 2019/5697 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 17.09.2019).

²⁶⁶ ARAL / AYRANCI, s. 480; KARA, s. 336; KILIÇOĞLU, s. 662; ÖZEN, s. 283; TANDOĞAN, s. 762; ZAPATA, s. 300; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 679.

almaktadır. Tüketiciler için verilecek şahsi teminatların adı sözleşmede “garantör” veya “üçüncü kişinin fiilini taahhüt eden” şeklinde geçse de TKHK m. 4/6 gereği adi kefalet sayılacak olup, adi kefaletin geçerlilik şartlarına²⁶⁷ tabi olacaktır²⁶⁸. Ayrıca bu düzenlemeye göre, taraflar müteselsil kefalet kısmının hükümsüz olduğunu bilselerdi sözleşmeyi akdetmeyeceklerini ileri süremeyeceklerdir²⁶⁹.

Tüketiciler için verilecek şahsi teminatların adi kefalet sayılmasına ilişkin TKHK m. 4/6 düzenlemesinin amacı, tüketiciye kefil olan üçüncü kişiyi korumaktır²⁷⁰. Zira adi kefalette, alacaklı kendisine başvurduğunda üçüncü kişinin tartışma²⁷¹ ve rehinin paraya çevrilmesi²⁷² def’ilerini ileri sürme hakkı vardır²⁷³. Dolayısıyla kredi veren tüketiciye veya rehin konusuna başvurmadan doğrudan kefile başvurduğu durumlarda kefil sahip olduğu def’ileri kullanarak ödeme yapmayı reddedebilecektir²⁷⁴.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na tabi kefalet sözleşmelerinde kefil tartışma ve rehinin paraya çevrilmesi def’ilerinden feragat edebilir²⁷⁵. Kefilin sahip olduğu def’ileri ileri sürmeden ödeme yapmış olması da feragat sayılmaktadır²⁷⁶. Fakat tüketici kredisi sözleşmelerinde kefilin sahip olduğu def’ilerden hakkın doğumundan sonra feragati doktrinde²⁷⁷ farklı açılardan değerlendirilmiş olmakla birlikte, katıldığımız şekilde

---

²⁶⁷ Adi kefaletin geçerlilik şartları hakkında bilgi için bkz. **KILIÇOĞLU**, s. 646-654; **ÖZEN**, s. 149-282; **SEÇER**, s. 4-7.

²⁶⁸ **AKİPEK ÖCAL / UZUN KAZMACI / HAMAMCIOĞLU**, s. 149; **ALTOP**, Teminat, s. 10; **ASLAN**, s. 321; **AYDOĞDU**, s. 207; **ÇABRİ**, s. 108; **GÜMÜŞ**, s. 46; **KABAN / KARACA / GÜL**, s. 239; **ÖNDER / ÖZKUL**, s. 32; **SEÇER**, s. 2,4; **YILMAZ**, A., s. 33.

²⁶⁹ **AYDOĞDU**, s. 207; **KARA**, s. 1222; **SEÇER**, s. 2; **SERDAR**, İlknur, “Tüketici Kredilerinde Teminat”, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 99, s. 79.

²⁷⁰ **AYDOĞDU**, s. 207; **ÇABRİ**, s. 108; **SERDAR**, s. 78.

²⁷¹ Tartışma diğer adıyla peşin dava def’i; kefaletin ikincil (tali) nitelik taşımamasının sonucu olarak, TBK m. 585/1’de sayılan istisnalar haricinde alacaklının doğrudan kefile başvuramayacak olması; ilk olarak asıl borçluya başvurması gerekliliğidir.

²⁷² Rehinin paraya çevrilmesi def’i TBK m. 585/2’de düzenlenmiştir. Bu def’i, alacak kefaletten önce veya kefaletle aynı zamanda rehinle teminat altına alındığı takdirde kefilin alacağı öncelikle rehin konusundan sağlanmasını ileri sürebilmesidir.

²⁷³ **ACAR**, s. 16; **AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 335; **ARAL / AYRANCI**, s. 480; **BİLGE**, s. 374; **ÇABRİ**, s. 106; **KILIÇOĞLU**, s. 656; **ÖZEN**, s. 118; **SEÇER**, s. 10,11; **TANDOĞAN**, s. 762; **ZAPATA**, s. 300; **ZEVKLİLER / GÖKYAYLA**, s. 680.

²⁷⁴ **ACAR**, s. 16; **AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 335; **ARAL / AYRANCI**, s. 468, 480; **BİLGE**, s. 374; **ÇABRİ**, s. 106; **KILIÇOĞLU**, s. 656, 663; **ÖZEN**, s. 297; **SEÇER**, s. 10,11; **TANDOĞAN**, s. 762; **ZAPATA**, s. 300; **ZEVKLİLER / GÖKYAYLA**, s. 664, 680.

²⁷⁵ **ARAL / AYRANCI**, s. 480; **SEÇER**, s. 10.

²⁷⁶ **ARAL / AYRANCI**, s. 480; **SEÇER**, s. 10.

²⁷⁷ **AYDOĞDU**, s. 208; **ÖZTEK**, TKHK m. 4/6’nın emredici olduğu için önceden feragat edilemeyeceğini ama tartışma def’ini ileri sürmeksizin ödeme yapılması halinin feragat sayılması

tüketici kredisi sözleşmesinde def'ilerden feragat edilemeyeceği kabul edilmektedir.

Tüketicinin borçları için verilen müteselsil kefaletin Kanun gereği adi kefalete dönüşmesinin yerindeliğine ilişkin doktrinde farklı görüşler vardır. Doktrinde bir görüş²⁷⁸, müteselsil kefaletin adi kefalete dönüştürülmesi yerine doğrudan geçersiz sayılması yaptırımının getirilmesi ile tüketicinin ve kefil olan üçüncü kişinin daha etkin korunacağı yönündedir. Doktrinde diğer görüş²⁷⁹, bu düzenleme ile kanun koyucunun teminat sözleşmesini ayakta tutma iradesi olduğunu belirtmektedir. Kanaatimizce, hukuki açıdan bilinçsiz olarak tanıdıkları için kefil olan üçüncü kişilerin, hukuki açıdan güçlü kredi verenden korunmasının etkin bir şekilde sağlanabilmesi için müteselsil kefalet sözleşmeleri yasal tahvile ayakta tutulmak yerine kesin hükümsüz olmalıdır.

Tüketicinin alacaklarına ilişkin verilecek şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine düzenleme olmaması halinde müteselsil kefalet sayılacak olması tüketiciyi koruyan bir hüküm olup, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile gelen en önemli yeniliklerdendir. Zira müteselsil diğer adıyla zincirleme kefalette adi kefaletin aksine alacaklının önce asıl borçluya başvurma zorunluluğu veya rehni para çevirme zorunluluğu yoktur²⁸⁰. Bu sayede müteselsil kefalette alacaklı doğrudan kefile başvurarak alacağını elde edebilecektir²⁸¹. Diğer deyişle istisna niteliğindeki müteselsil kefalette, kefilin tartışma ve peşin dava def'ilerine başvurma hakkı yoktur. Bu yüzden alacaklı hem borçlu hem de kefil aynı anda sorumlu tutabilecektir. Alacaklı borçludan önce kefile başvurmak isterse kefilinden de alacağını talep edebilecektir.

---

gerektiğini ifade etmektedir, s. 18; **SEÇER**, tüketici hukukuna hakim ilkeleri göz önüne alarak yorum yapmakta ve Türk Borçlar Kanunu'na tabi sözleşmelerden farklı olarak, tüketici kredisinde kefil olan üçüncü kişinin korunması amacı ile paralel şekilde def'ilerin emredici niteliği haiz olduğunu ve feragatin mümkün olmadığını belirtmektedir, s. 10; **SERDAR**, s. 80.

²⁷⁸ **ÖZEN**, Burak, "Tüketici Kredileri Çerçevesinde Verilen Kişisel Teminatların Geçerliliği", 3. Tüketici Hukuku Sempozyumu Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Fehim Üçışık (Ed.), Bilge Yayınevi, Ankara, 2014, s. 291.

²⁷⁹ **SEÇER**, s. 3.

²⁸⁰ **AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 336; **ARAL / AYRANCI**, s. 483; **ÇABRİ**, s. 105; **KILIÇOĞLU**, s. 664, 669; **OĞUZMAN**, M. Kemal / **ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, Gözden Geçirilmiş 14. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018, s. 468; **ÖZEN**, s. 314; **TANDOĞAN**, s. 762; **ZAPATA**, s. 302; **ZEVKLİLER / GÖKYAYLA**, s. 682.

²⁸¹ **AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 336; **ARAL / AYRANCI**, s. 483; **ÇABRİ**, s. 105; **KILIÇOĞLU**, s. 664, 669; **OĞUZMAN / ÖZ**, Cilt 2, s. 468; **ÖZEN**, s. 314; **TANDOĞAN**, s. 762; **ZAPATA**, s. 302; **ZEVKLİLER / GÖKYAYLA**, s. 682.

Tüketicinin alacakları için verilen şahsi teminatların müteselsil kefalet sayılacağını düzenleyen “*Tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatlar diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılır.*” şeklindeki TKHK m. 4/6’nın son cümlesi üç açıdan doktrinde eleştirilmektedir.

İlk eleştiri, kimsenin kendi borcuna kefil olamayacağından ve borca üçüncü kişinin teminat sağlaması esas olduğundan maddedeki “karşı tarafça verilen” ibaresinin hatalı olduğu yönündedir²⁸². Bu görüşe göre, “karşı tarafça verilen” ibaresi yerine “sağlanan” ibaresinin kullanılması daha doğru olacaktır.

İkinci eleştiri, müteselsil kefaletle göre daha ağır sorumluluk öngören garanti veya teminat amaçlı borca katılma durumlarının müteselsil kefalet sayılmasının tüketici aleyhine olacağı gerekçesi ile maddenin sadece müteselsil kefaletten hafif olan şahsi teminatların tahvili şeklinde yorumlanması gerektiğidir²⁸³.

Üçüncü eleştiri ise uygulamada bankanın borçları için şahsi teminat vermesinin hiç görülmemesi gerekçesiyle tüketicinin alacakları için verilen şahsi teminatların müteselsil kefalet sayılacağı hükmünün uygulama olasılığı bulunmadığı yönündedir²⁸⁴. Kanaatimizce, hüküm uygulama alanı bulduğu takdirde müteselsil kefaletten daha ağır teminatların da geçerli olduğu şeklinde tüketici lehine yorum yapılarak somut olay çözümlenmelidir.

2. Tüketiciden Kıymetli Evrak Alma Yasağı

Kıymetli evrakla²⁸⁵ ödeme yapılması hususu TKHK m. 4/5’te özel hükümlerle düzenlenmiştir. Tüketiciden alınabilecek kıymetli evrakın niteliği, şekli ve hükme uyulmaması halinde yaptırım; TKHK m. 4/5’te “...*Tüketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle kıymetli evrak niteliğinde sadece nama yazılı ve her bir taksit ödemesi için*

²⁸² ÇABRİ, s. 111; GÜMÜŞ, 47; SERDAR, s. 84.

²⁸³ ÇABRİ, s. 111; GÜMÜŞ, 46; ÖZEN, Teminatların Geçerliliği, s. 294.

²⁸⁴ SEÇER, s. 4.

²⁸⁵ Kıymetli evraklar, TTK m. 645’te “*Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez.*” şeklinde tanımlanmıştır. Emre yazılı senet, nama yazılı senet, çek, poliçe kıymetli evrak çeşitlerindedir.

ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenebilir. Bu fıkra hükümlerine aykırı olarak düzenlenen senetler tüketici yönünden geçersizdir...” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Madde gerekçesinde kambiyo senetlerinin sebepten soyut olmasından kaynaklanan işlem güvenliğinin sağlanmasının ve tüketicinin mağdur olmasının engellenmesinin amaçlandığı vurgulanmıştır.

Her ne kadar TKHK m. 4/5'te kıymetli evrakın ödeme amaçlı verilmesi düzenlenmişse de tüketiciden alınan kıymetli evraklar kredi borcu açısından teminat niteliğinde de kullanılabilir²⁸⁶. Tüketici kredilerinde, kredi veren tarafından tüketiciden teminat olarak emre yazılı senet veya tüm borç için kıymetli evrak alınmasının yasaklanmış olduğu TKHK m. 4/5'in tersten okunması sonucu tespit edilmektedir.

Kıymetli evrak alma yasağına rağmen kredi veren tarafından tüketiciden kıymetli evrak alındığı ve üçüncü kişiye ciro edildiği durumda, borcunu ödeyen tüketici üçüncü kişiye ödeme yapma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilecektir²⁸⁷. Bu durumda ise TKHK m. 4/5 düzenlemesi gereği madde hükmüne aykırı olarak düzenlenen senetler tüketici açısından geçersiz olacaktır²⁸⁸. Doktrinde maddede belirtilen geçersizlikten anlaşılması gerekenin tüketicinin kıymetli evraktan dolayı sorumlu olmayacağı ve bunu ilgili herkese karşı ileri sürebileceği için mutlak def'i olduğu belirtilmektedir²⁸⁹. Ancak kıymetli evrakın imzası bulunanlar arasında geçerli olacağı ifade edilmektedir²⁹⁰.

Tüketiciden kıymetli evrak alma yasağına aykırılık halinde senedin tüketici açısından geçersiz olmasına ilişkin TKHK m. 4/5 düzenlemesinin yanı sıra, TKHK m. 77/1'de aykırılığı tespit edilen her işlem veya sözleşme için idari para cezası²⁹¹ yaptırımını uygulanacağı düzenlenmiştir. Kredi verenlerin güçlü ekonomik durumları da göz önüne

---

²⁸⁶ ÇABRİ, s. 103; YILMAZ, A., 34.

²⁸⁷ KOCAÇİMEN / YUKARUÇ, s. 82.

²⁸⁸ AKİPEK ÖCAL / UZUN KAZMACI / HAMAMCIOĞLU, s. 151; ASLAN, s. 320; ÇINAR, s. 49; GÜMÜŞ, 42; YILMAZ, A., 34.

²⁸⁹ Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. ASLAN, s. 320; GÜMÜŞ, s. 43.

²⁹⁰ ASLAN, s. 320; GÜMÜŞ, s. 42.

²⁹¹ İdari para cezası miktarları her yıl, yıllık değerlendirme oranına göre güncellenmektedir. TKHK m. 77/1'e aykırılık halinde 2020 yılı için öngörülen idari para cezası miktarı dört yüz on beş Türk Lirası'dır. Detaylı bilgi için bkz. R.G., 31.12.2019/30995, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 77. Maddesine Göre 2020 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 14.01.2020).

alındığında idari para cezası miktarının çok düşük olduğu kanaatindeyiz.

D. Serbesti Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Serbesti açısından tüketici kredisi sözleşmeleri serbest ve bağlı tüketici kredisi sözleşmesi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1. Serbest Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Serbest tüketici kredisi sözleşmesinde kredi, tüketiciye sınırlama olmadan verilmektedir²⁹². Serbest tüketici kredisi, nakit olarak verilen belirli süreli kredi veya kredi kartı aracılığıyla belirsiz süreli kredi şeklinde olabilir²⁹³. Örneğin, belirli süreli olarak doğrudan nakit verilen krediler ve belirsiz süreli kredili mevduat hesabı sözleşmeleri serbest tüketici kredisidir²⁹⁴.

Serbest tüketici kredisi sözleşmesinde önemli olan husus, tüketicinin temin ettiği krediyi istediği mal, hizmet veya ihtiyacı için kullanabilmesidir. Ticari veya mesleki olmayan amaçla serbest tüketici kredisi kullanan tüketici kredi ile istediği malı alabilir, tatil masraflarını karşılayabilir veya eğitimini finanse edebilir²⁹⁵. Uygulamada sıkça karşılaşılan ihtiyaç kredisi, taşıt kredisi gibi isimlerle bankalar tarafından sunulan krediler serbest tüketici kredileridir.

2. Bağlı Tüketici Kredisi Sözleşmesi

Bağlı tüketici kredisinde taraflarda tüketici, kredi veren ve satıcı veya sağlayıcının bulunduğu üçlü bir ilişki söz konusudur. Bağlı tüketici kredisi sözleşmesi, tüketici kredisinin bir mal veya hizmet tedarikine ilişkin bir sözleşme için verildiği ve iki sözleşmenin objektif ekonomik birlik oluşturduğu sözleşmeler olup TKHK m. 30'da²⁹⁶

---

²⁹² KOCAÇİMEN / YUKARUÇ, s. 77; YILMAZ, A., s. 74.

²⁹³ KOCAÇİMEN / YUKARUÇ, s. 77; YILMAZ, A., s. 74.

²⁹⁴ AKİPEK, s. 177; BAYSAL, s. 284; KAYAR, s. 78; YILMAZ, M., s. 30.

²⁹⁵ AKİPEK, s. 176; ARKAN, Uygulama, s. 24; ATAMER, s. 149; BOZKURT YAŞAR, s. 113; CEYLAN, s. 57; GEZDER, s. 29; İNAL, Tüketici Kredisi, s. 322.

²⁹⁶ TKHK m. 30: *Bağlı Krediler*

düzenlenmiştir. Diğer anlatımla bağlı tüketici kredisi, bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin sözleşme ile kredi sözleşmesinin ekonomik birlik oluşturduğu hallerde söz konusu olur²⁹⁷. Bağlı kredilerin TKHK m. 30'da açıkça ve ayrı madde ile düzenlenmesi ile sözleşmenin hukuki niteliğine ilişkin doktrindeki tartışmalar sona ermiştir²⁹⁸. Bu düzenleme ile tüketici kredisi sözleşmesinin bir türü olan bağlı krediler Kanun'da düzenlenen isimli sözleşme niteliği kazanmıştır.

Ayrıca 2008/48 sayılı Direktif ile paralel bir düzenleme olan TKHK m. 30'da belirtilen objektif ekonomik birlik kavramı ile eTKHK m. 10 döneminde bağlı kredinin belirli bir mal veya satıcı ile sınırlı olup olmadığına dair doktrindeki²⁹⁹ tartışmalar da son bulmuştur.

Ekonomik birliğin varlığının kabul edildiği haller TKHK m. 30/2'de sayılmıştır. Düzenlemeye göre; satıcı veya sağlayıcının krediyi tüketici için finanse etmesi, belirlenen bir mal veya hizmetin sağlanmasının kredi sözleşmesinde açıkça belirtilmesi, kredinin üçüncü tarafça finanse edilmesi halinde kredi verenin sözleşmenin

---

“(1) Bağlı kredi sözleşmesi; tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşmedir. (2) Ekonomik birliğin varlığı; a) Satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse ettiği, b) Üçüncü bir tarafça finanse edilmesi durumunda, kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlandığı, c) Belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtildiği, durumlarından en az birinin varlığı hâlinde kabul edilir. (3) Tüketicinin mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden cayması ve buna ilişkin bildirim cayma süresi içinde ayrıca kredi verene de yöneltilmesi hâlinde, bağlı kredi sözleşmesi de herhangi bir tazminat veya cezai şart ödeme yükümlülüğü olmaksızın sona erer. (4) Bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumludur. Tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde bağlı kredi de bu oranda indirilir ve ödeme planı buna göre değiştirilir. Tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, o güne kadar yapmış olduğu ödemenin iadesi hususunda satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur. Ancak, kredi verenin sorumluluğu; malın teslim veya hizmetin ifa edilmediği durumlarda satış sözleşmesinde veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği durumlarda malın teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren, kullanılan kredi miktarı ile sınırlı olmak üzere bir yıldır. (5) Kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme olmaksızın, tüketicinin kendisi tarafından belirlenen malın veya hizmetin bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi suretiyle kullanılan krediler bağlı kredi sayılmaz.”

²⁹⁷ AKİPEK, s. 182; AKKAYAN YILDIRIM, s. 268; ATAMER, Yeşim M., Bankaların Kredi Sözleşmelerinden Kaynaklanan Sorunlar ve Hukuki Çözüm Yolları, İTO Yayınları, İstanbul, 2001, s. 266; ÇABRİ, s. 461; GEZDER, s. 181; GÜMÜŞ, s. 204; ŞEN / ŞEN, s. 222; YILMAZ, M., s. 32; ZEVLİLER / ÖZEL, s. 258.

²⁹⁸ bkz. Bölüm I, II, D.

²⁹⁹ bkz. AKİPEK, s. 183; ATAMER, Uyum, 266; BAYSAL, s. 324; GEZDER, s. 31.

hazırlanması veya imzalanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlanması hallerinden en az biri olduğu takdirde sözleşmeler arasında ekonomik birliğin var olduğu kabul edilecektir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 30/4'te ve madde gerekçesinde belirtildiği üzere, sözleşmelerin ekonomik birlik oluşturmasının sonuçlarından biri; bağlı kredilerde hiç ifa etmeme veya ayıp söz konusu olduğunda kredi veren ile satıcı veya sağlayıcının tüketiciye karşı müteselsilen sorumlu olmasıdır. Kredi verenin satıcı veya sağlayıcı ile müteselsilen sorumlu tutulması ile tüketiciye satıcı veya sağlayıcının yanında kredi verene de başvuru imkanı tanınması; mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da da yer alan tüketici lehine bir düzenlemedir. Örneğin, kredi verenin tüketiciye belirli bir satıcı veya sağlayıcıdan belirli bir malın alınması karşılığında kredi kullandırması veya belirli bir malın alınması karşılığında kredi vermesi gibi hallerde kredi veren satıcı veya satıcı ile beraber tüketiciye karşı sorumlu tutulabilecektir³⁰⁰. Bağlı kredilerde kredi verenin de tüketiciye karşı sorumlu tutulması ile kredi verenin satıcı veya sağlayıcıları denetlemesi de sağlanacak olup, bu sayede tüketiciye daha kaliteli mallar satılması sağlanmış olacaktır³⁰¹. Fakat kanun koyucu kredi verenin sorumluluğunu kredi miktarı ve bir yıllık süre ile sınırlamıştır.

Tüketici ayıptan doğan haklarından sözleşmeden dönme ve bedelde indirim haklarını kredi verene karşı kullanabilecektir³⁰². Tüketici, aynen ifaya yönelik olan onarım ve ayıpsız benzeri ile değişim haklarını ise sadece satıcı veya sağlayıcıya karşı kullanabilecektir³⁰³. Anılan düzenleme hayatın olağan akışına uygundur. Zira kredi veren, esasen bir finans kuruluşu olup, malın satıcısı veya sağlayıcısı olmadığından onarım ve değişim yapamayacaktır. Doktrinde³⁰⁴, tüketicinin bedelde indirim hakkını kullanması durumunda kredi verenin kısmi ibrayı içeren tadil sözleşmesi akdetme borcu doğduğu kabul edilmektedir.

---

³⁰⁰ KAYAR, s. 91.

³⁰¹ ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 406.

³⁰² BAYSAL, s. 325; ÇABRİ, s. 471; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 406.

³⁰³ BAYSAL, s. 325; ÇABRİ, s. 471; YENTÜRK, Necati, "Yeni Tüketici Yasası ve Ab'de Piyasa Gözetim ve Denetimi", TBB Dergisi, 2004, S. 55, s. 384; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 406.

³⁰⁴ ÇABRİ, s. 471; GÜMÜŞ, s. 212.

Kredi verenin edimin hiç ifa edilmemesi veya ayıplı ifa söz konusu olduğunda satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumluluğu emredici niteliktedir³⁰⁵. Bu sebeple sorumluluğun ağırlaştırılması mümkündür, ama sorumluluğu kaldıran veya azaltan anlaşmalar kesin hükümsüz olacaktır³⁰⁶.

Bağlı kredilerde tüketicinin satıcı veya sağlayıcı ile akdettiği bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin sözleşme ile tüketicinin kredi veren ile akdettiği kredi sözleşmesinin arasında; kredi veren ve satıcı veya sağlayıcı arasında akdedilen bir çerçeve sözleşme vardır³⁰⁷. Bu husus, TKHK m. 30/5'te bir kredinin bağlı kredi sayılabilmesi için kredi veren ve satıcı veya sağlayıcı arasında belirli bir mal veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme olması gerektiği şeklinde ifade edilmiştir. Bu hüküm amacını aştığı gerekçesi ile doktrinde³⁰⁸ eleştirilmektedir. Şöyle ki hem kredi veren hem de satıcı veya sağlayıcı konumunda olan katılım bankaları tarafından kredilendirilen tüketicinin aldığı kredi esasen ekonomik birlik unsurunu sağlamaktayken TKHK m. 30/5 düzenlemesi sebebiyle arada çerçeve sözleşme olmadığı için bağlı kredi olarak nitelendirilemeyecektir. Çözüm önerisi olarak TKHK m. 30/5'in, katılım bankaları açısından ekonomik birlik unsuru TKHK m. 30/2'de belirtilen hallerden bağımsız değerlendirilir şeklinde yorumlanması gerektiğine dair görüşe³⁰⁹ katılıyoruz.

Tüketicinin mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden cayması ve cayma bildirimini kredi verene yöneltmesi ile kredi sözleşmesinin de sona ereceği durumu TKHK m. 30/3'te düzenlenmiştir. Satıcı veya sağlayıcı ile yapılan sözleşmeden caymanın kredi sözleşmesini de sona erdirmesi; iki sözleşmenin ekonomik birlik oluşturmasının sonuçlarından biridir³¹⁰. Her ne kadar TKHK m. 30/3'te kredi sözleşmesinin sona ermesi için tüketicinin temel sözleşmeden cayma iradesini kredi verene yöneltmesinin yeterli olduğu düzenlenmiş ise de madde gerekçesinde kredi

³⁰⁵ ASLAN, s. 454; ÇABRİ, s. 472;

³⁰⁶ ASLAN, s. 454; ÇABRİ, s. 472; GÜMÜŞ, s. 212.

³⁰⁷ AKİPEK, s. 182; AKKAYAN YILDIRIM, s. 268; ARKAN, s. 387; BAYKAN, s. 387; ÇABRİ, s. 462; GEZDER, s. 173; GÜMÜŞ, s. 212; İNAL, Tüketici Kredisi, s. 326; ÖZTEK, s. 8; YILMAZ, A., s. 76; YILMAZ, M., s. 32; ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 258.

³⁰⁸ ATAMER, s. 156; YILMAZ, A., s. 83.

³⁰⁹ ATAMER, s. 157; YILMAZ, A., s. 84.

³¹⁰ ATAMER, s. 160; AYDOĞDU, s. 252; ÖZKAN, s. 197; SERT SÜTÇÜ, Selin, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Tüketicinin Cayma Hakkı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s 45; ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 261.

sözleşmesinin sona ermesi için cayma bildiriminin kredi verene iletilmesinin gerekli olduğu vurgulanmıştır. Bu şekilde madde ve gerekçesinin çelişmesi durumunda hükmün esas olduğunun altı çizilerek, gerekçenin özensiz kaleme alınmış olması doktrinde³¹¹ eleştirilmektedir.

Kanaatimizce kanun koyucunun iradesi maddeler aracılığı ile yansıtmakta olup, madde gerekçesi ise açık olmayan noktaları yorumlamak için bir araç olarak kullanılabilirliğinden, Kanun'un tüketiciyi koruma amacının da gerçekleşmesi için TKHK m. 30/3'te belirtildiği gibi tüketicinin kredi sözleşmesinden cayması için cayma iradesini kredi verene yöneltmesi yeterli olacaktır. Ayrıca tüketici aleyhine olabilecek uygulamaların engellenmesi için de gerekçenin düzeltilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Doktrinde bazı yazarlar³¹², TKHK m. 30/3'te düzenlenenin tam tersi durum olduğunda diğer ifade ile; kredi sözleşmesinden cayılması halinin mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeye etkisi olmaması gerektiğini belirtmektedir. Zira tüketici krediden cayma iradesi kullandığında sadece finansman yöntemini değiştirmek istemiş olabileceğinden bu görüşe katılıyoruz.

---

³¹¹ ÇABRİ, s. 468.

³¹² BAYSAL, s. 324.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN GEÇERLİLİK ŞARTLARI VE ÖZEL OLARAK CAYMA HAKKI

I. GENEL OLARAK GEÇERLİLİK ŞARTLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Borçlar Hukuku'na sözleşme serbestisi ilkesi hakimdir³¹³. Ancak tarafların sözleşme yapma özgürlüğü 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda öngörülen haller çerçevesinde taşınması gereken geçerlilik şartları ile sınırlandırılmıştır. Bu geçerlilik şartlarının bir kısmının bütün sözleşmelerde bulunması gerekmektedir; bazı şartlar ise sadece bazı sözleşmeler bakımından aranmaktadır.

Bütün sözleşmeler için Borçlar Hukuku çerçevesinde aranan şartlardan ilki tarafların sözleşme yapma ehliyetine³¹⁴ sahip olmasıdır³¹⁵. Ayrıca TBK m. 27 uyarınca bütün sözleşmelerin geçerli olabilmesi için sözleşmenin konusunun emredici hükümlere, kamu düzenine, ahlaka ve kişilik haklarına aykırı olmaması aranmaktadır. Bunların yanı sıra sözleşmenin konusu imkansız olmamalı ve TBK m. 19 uyarınca sözleşme muvazaalı olmamalıdır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 30-39 aralığında düzenlenen, tarafların iradesini sakatlayan hallerin olmaması da tüm sözleşmelerin geçerlilik şartları kapsamında değerlendirilmektedir³¹⁶. Sözleşmelerin geçerliliğine ilişkin bu düzenlemeler Borçlar Hukuku kapsamında bütün sözleşmeler için aranan

---

³¹³ EREN, s. 16; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 61; KILIÇOĞLU, s. 17; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 503; KUNTALP, s. 1; OĞUZMAN / ÖZ, s. 24; SEROZAN, s. 7, 62; TOPAK, s. 296; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 8.

³¹⁴ Bu konuda tüketici kredisi sözleşmeleri ile ilgili özellik arz edebilecek durum tarafların gerçek kişi veya tüzel kişi olması durumlarının değerlendirilmesidir. Detaylı bilgi için bkz. Bölüm I, I, C.

³¹⁵ Detaylı bilgi için bkz. EREN, s. 103, 358; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 97, 98; OĞUZMAN / ÖZ, s. 84; YILMAZ, A., s. 110.

³¹⁶ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 35, 53; EREN, s. 358; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 106, 123; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 503; OĞUZMAN / ÖZ, s. 94, 144; YILMAZ, A., s. 153.

geçerlilik şartları niteliğindedir³¹⁷. Bu şartlar akdi ilişki teşkil eden tüketici kredisi sözleşmesinde de aranır. Dolayısıyla tüketici kredisi sözleşmesinde de tarafların sözleşme yapma ehliyetine sahip olması, sözleşmenin emredici hükümlere, kamu düzenine, ahlaka, kişilik haklarına aykırı olmaması, konusunun imkansız olmaması, muvazaalı olmaması ve iradeyi sakatlayan hallerin olmaması gerekir.

Bazı sözleşmeler için ise Borçlar Hukuku kapsamında tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde gabin olmaması, kanunda bir şekil öngörüldüğü takdirde sözleşmenin bu şekle uyularak akdedilmesi gibi geçerlilik şartları öngörülmüştür³¹⁸.

Sözleşmelerin geçerliliği için aranan bu şartlar tüketici kredisi sözleşmeleri için de uygulanır. Fakat Borçlar Hukuku çerçevesinde öngörülen geçerlilik şartları tüketici kredisi sözleşmelerine özgü bir özellik taşımadığından ayrıca değerlendirilmemiştir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin geçerliliği için aranan şekil şartına ilişkin TKHK m. 22/3'te özel düzenleme bulunduğu ve sözleşmenin zorunlu içeriğindeki eksikliklerin bu sözleşmenin geçerliliğine etkisi doktrinde tartışmalı olduğundan sözleşmenin şekli ve şekle aykırılığın sonuçları aşağıda ayrıca ve özel olarak incelenmiştir. Ayrıca tüketici kredisi sözleşmesi için sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün geçerlilik şartları açısından değerlendirilmesi, cayma hakkı ve sözleşmede haksız şart bulunması önem arz ettiğinden bu konular ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir.

II. ÖZEL OLARAK TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ VE ŞEKLE AYKIRILIĞIN SONUÇLARI

Tüketici kredisi sözleşmesinin şekli TKHK m. 22/3'te ve sözleşmenin şekli başlığını taşıyan TKS Yönetmeliği m. 10'da sözleşmenin yazılı olması gerekliliği ile sözleşmenin yazımı, dili ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunluluğu olarak iki ayrı fıkrada

³¹⁷ Detaylı bilgi için bkz. **EREN**, s. 358 vd.; **GÜLERCİ / KILINÇ**, s. 96 vd.; **OĞUZMAN / ÖZ**, s. 83 vd.

³¹⁸ **AKINTÜRK / ATEŞ**, s. 53; **EREN**, s. 358; **GÜLERCİ / KILINÇ**, s. 106, 123; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI**, s. 503; **OĞUZMAN / ÖZ**, s. 140.

ayrıca ve özel olarak düzenlenmiştir. Bunların yanı sıra sözleşmenin zorunlu içeriğinde yer alması gereken hususlar TKHK m. 25/2’de, TKS Yönetmeliği m. 10 ve 11’de düzenlenmiştir.

A. Yazılı Şekil Şartı

Tarafların sözleşme yapmak için irade beyanlarını sözlü veya yazılı olarak dışarı vurmaları şekil olarak adlandırılmaktadır³¹⁹. Bilindiği üzere Borçlar Hukuku’na hakim olan ilke, TBK m. 12/1 gereği sözleşmelerin geçerliliği için kanunda düzenleme olmadığı takdirde şekil serbestisidir³²⁰. Ancak kanun koyucu tüketici kredisi sözleşmesinin kuruluşu aşamasında tüketiciyi korumak için akdedilecek sözleşmeyi şekil şartına bağlamıştır³²¹.

Tüketici kredisi sözleşmelerinin geçerliliği için TKHK m. 22/3’te açıkça ve emredici olarak belirtildiği üzere sözleşmenin adi yazılı şekilde yapılması gereklidir³²². Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı yapılması gerekliliği TKS Yönetmeliği m. 10/1’de de ifade edilmiştir. Sözleşmenin esaslı unsurlarının bulunduğu metni tarafların imzalaması³²³ ile adi yazılı şekil şartı sağlanacaktır³²⁴. Adi yazılı olarak akdedilen tüketici kredisi sözleşmesi mevzuatta öngörülen zorunlu içeriği³²⁵ de barındırmalıdır. Bu sebeple tüketici kredisi sözleşmeleri için nitelikli yazılı şekil³²⁶ öngörülmüş olduğu söylenebilir.

---

³¹⁹ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 35; EREN, s. 18, 298; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 123; ISPARTALI, s. 20; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 270; OĞUZMAN / ÖZ, s. 144; ÖZBİLEN, Arif Barış, Sözleşmelerin Şekli ve Şekil Yönünden Hükümsüzlüğü, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 9.

³²⁰ EREN, s. 18; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 44; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 270; OĞUZMAN / ÖZ, s. 144; ÖZBİLEN, s. 25; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 9.

³²¹ POROY, s. 527; YILMAZ, M., s. 47.

³²² AKİPEK, Şerh, s. 496; BAYSAL, s. 289; BİLGİN YÜCE, s. 409; ÇABRİ, s. 390; GEZDER, s. 101; GÜMÜŞ, s. 182; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 401.

³²³ İmza, imzalayanın iradesini gösteren bir işaret olup; gelişen teknoloji ile elektronik imza gibi yöntemlerle de sağlanmaktadır. bkz. EREN, s. 311; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 280; ÖZBİLEN, s. 61, 87; YILMAZ / KURT, s. 131.

³²⁴ AKİPEK, s. 248; ATAMER, s. 256; BAYSAL, s. 289; EREN, s. 309; GEZDER, s. 101; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 49; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 276; OĞUZMAN / ÖZ, s. 148, 151; ÖZBİLEN, s. 56; YILMAZ, M., s. 49; YILMAZ / KURT, s. 131.

³²⁵ bkz. Bölüm I, I, E.

³²⁶ Nitelikli şekil, sözleşmenin yazılı akdedilmesinin yanı sıra kanunun öngördüğü özellikleri de taşıması gereken sözleşmeler bakımından söz konusu olmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. EREN, s. 310; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 51; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN /

B. Yazılı Şekle Aykırılık Halinde Uygulanacak Yaptırım

1. Genel Olarak

Yazılı şekil şartı mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da da belirtilmişken yaptırımı belirtilmediği için şekle aykırılık halinde bu durumun sözleşmenin geçerliliğini etkileyip etkilemediği hususunda doktrinde³²⁷ farkı görüşler mevcuttu.

Yargıtay'ın³²⁸ 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde verdiği karara konu olayda taraflar arasında yazılı şekilde bir tüketici kredisi sözleşmesi akdedilmemiş olup taraflar da bu durumu kabul etmiştir. Ancak Yargıtay taraflar arasında banka kayıtlarına göre "fiilen" sözleşmenin kabul edildiğini belirterek uyuşmazlığa tüketici kredisi hükümlerinin uygulanması gerektiği yönünde karar vermiştir. Bu kararın gerekçesi ise Kanun'da düzenlenen sözleşmenin yazılı olması ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunluluğunun tüketici lehine olduğu ve tüketici aleyhine sonuç doğuracak şekilde değerlendirilmemesi gerektiğidir.

Özetle Yargıtay somut olayı değerlendirirken verilecek karar sonucunda tüketicinin nasıl etkileneceğini gözetmiştir. Şekle aykırılık dahi söz konusu olsa tüketici lehine yorum ile sözleşmenin ayakta tutulması gerektiğini vurgulamıştır.

Oysa 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'dan farklı olarak TKHK m. 22/3'te yazılı olarak yapılmayan tüketici kredisi sözleşmelerinin geçersiz olduğu hükme bağlanmıştır³²⁹. Kanaatimizce yerinde bir şekilde şekle aykırılığın yaptırımının sözleşmenin geçersizliği olduğunun Kanun'da açıkça belirtilmesi ile belirlilik sağlanarak doktrindeki tartışmalar da giderilmiştir.

ARPAÇI, s. 276; **OĞUZMAN / ÖZ**, s. 148, 151; **ÖZBİLEN**, s. 58.

³²⁷ İspat şekli görüşü için bkz. **AKİPEK**, s. 262; **AKİPEK**, Şerh, s. 496; **GEZDER**, s. 100, geçerlilik şartı görüşü için bkz. **ARKAN**, s. 37; **ÖZEN**, Tüketici Kredileri, s. 36.

³²⁸ Yarg. 13. HD., 25.04.2006, E. 2006/4143, K. 2006/6480 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 02.08.2019).

³²⁹ **ÇABRİ**, s. 390, 393.

Yazılı şekle aykırılık halinde TKHK m. 22/3'te belirtilen geçersizliğin türü Kanun'da özel olarak belirtilmemiştir. Doktrinde³³⁰ sözleşmenin geçersizliğinin türünün kesin hükümsüzlük olduğu ve kesin hükümsüzlüğün bir sonucu olarak sonradan onay verilerek sözleşmenin geçerli hale getirilemeyeceği kabul edilmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin şekle aykırılık nedeniyle kesin hükümsüz olması sonucu tüketicinin krediyi iade borcu gündeme gelecektir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da iadeye ilişkin düzenleme bulunmadığı için tüketici krediyi genel hüküm niteliğindeki TBK m. 77 vd. uyarınca sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre kredi verene iade ile yükümlü olacaktır³³¹.

Nitekim uygulamada da tüketici kredisi sözleşmesinin geçersizliğinin söz konusu olduğu uyuşmazlıklarda kredinin iadesi sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayalı olarak talep edilmektedir³³².

Kanaatimizce yazılı şekle aykırılık halinde tüketicinin krediyi iade borcunun doğması durumu ve bu iadenin nasıl yapılacağına ilişkin prosedürün Kanun'da düzenlenmesi gerekmektedir. Zira amacı zayıf durumdaki tüketiciyi korumak olan tüketici hukuku çerçevesinde sözleşme geçersiz olduğu ve tüketicinin iade borcu doğduğu takdirde tüketicinin maddi durumu tek seferde iadeye elverişli olmayabilecektir. Bu durum ancak tüketici kanunları ile gözetilip, düzenlenerek tüketicinin korunması sağlanabilir.

Sözleşmenin yazılı şekle aykırı olarak yapıldığı ve kesin hükümsüz sayıldığı hallerde tüketicinin bundan kaynaklı zararı varsa; 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bu konuda düzenleme bulunmadığı için kredi verenin sözleşme görüşmeleri esnasında güvene dayalı *culpa in contrahendo* sorumluluğu gündeme gelebilecektir³³³.

Sözleşme yazılı akdedilmediği takdirde geçersizdir. Ancak geçersiz bir sözleşme

---

³³⁰ AKİPEK, s. 261; BİLGİN YÜCE, s. 409; GEZDER, s. 105; İNAL, s. 742; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 401.

³³¹ AKİPEK, s. 261; ERGİNER, s. 35; GEZDER, s. 105; İNAL, s. 753.

³³² Yarg. 13. HD., 27.01.2016, E. 2014/44464, K. 2016/1847 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 01.10.2019).

³³³ EREN, s. 1264, 1270; GEZDER, s. 107; İNAL, s. 750.

yapıldığı halde kredi veren bu durumu tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremez. Bu durum, TKHK m. 22/3 ve TKS Yönetmeliği m. 10/1'de belirtilmiştir. Sözleşmenin yazılı yapılması yükümlülüğünün kredi verende olduğu TKHK m. 22/3'ün gerekçesinde vurgulanmış ve yükümlülüğünü ihlal eden kredi verenin sonradan sözleşmeyi geçersiz hale getirme hakkı olmadığı belirlenmiştir.

Doktrinde³³⁴ bu hükümle sadece tüketicinin ileri sürebileceği tek taraflı geçersizlik getirildiği ve bunun tüketici lehine tek taraflı kesin hükümsüzlük niteliğinde olduğu belirtilmektedir. Ayrıca tüketici ileri sürmediği takdirde sözleşmenin geçerliliğini devam ettireceği ifade edilmektedir.

Ancak doktrinde bir görüş³³⁵, madde gerekçesi esas alındığı takdirde geçersizliği ileri sürme hakkının sadece tüketicide olmasının tek taraflı bağlamazlık³³⁶ (esnek hükümsüzlük) yaptırımını çağrıştırmaması sebebiyle eleştirmektedir.

Doktrinde baskın görüş³³⁷ ise düzenlemenin yerinde olduğu ve tüketici kredisi sözleşmesinin kesin hükümsüz olmasının tüketiciyi zor durumda bırakabileceği; bu sebeple tüketicinin ileri sürmesi hali ile sınırlı hükümsüzlük uygulamasının geçerli kabul edilmesi gerektiği yönündedir.

Her ne kadar doktrinde tek taraflı geçersizlik kabul edilmişse de TKHK m. 22/3'ün lafzı ve gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde; kredi verenin de geçersizliği ileri sürebileceği ancak kredi verenin kötü niyetle tüketicinin aleyhine hareket ettiği hallerde geçersizliği ileri süremeyeceği kanaatindeyiz. Diğer anlatımla, kredi verenin sözleşmenin geçersizliğini ileri sürmesinin hakkın kötüye kullanılması teşkil edeceği hallerde zayıf durumda olan tüketiciyi korumak için kanun koyucu kredi verene bu hakkı vermemiştir.

---

³³⁴ AYDOĞDU, s. 240; ÇABRİ, s. 394.

³³⁵ BAYSAL, s. 290; GÜMÜŞ, s. 183.

³³⁶ Tek taraflı bağlamazlık, yapılan işlemin taraflardan birisini bağlamaması; askıda hükümsüz olması durumunu ifade etmektedir. Örneğin 18 yaşından küçük birisinin yaptığı sözleşmeye veli veya vasisi icazet verene kadar sözleşmeyi yapan tarafı bağlamaması durumu tek taraflı bağlamazlıktır.

³³⁷ ÇABRİ, Tüketicinin ileri sürmesi hali ile sınırlı olarak sözleşmenin geçersiz kılınmasının bir sonucu olarak şekle aykırılığın mahkemece re'sen göz önüne alınmayacağını ve uyuşmazlık halinde tüketicinin geçerlilik şeklinin bulunmadığını, diğer ifade ile sözleşmenin yazılı yapılmadığını ileri sürmesi gerektiğini ifade etmektedir, s. 394; ERGİNER, s. 32; İNAL, s. 740; KARA, s. 1183.

2. Zorunlu İçerikteki Eksikliklerin Sözleşmenin Geçerliliğine Etkisi

Bilindiği üzere sözleşme tarafların iradelerinin sözleşmenin esaslı unsurları üzerinde uyuşması ile kurulan bir hukuki işlemdir³³⁸. Ayrıca tüketici kredisi sözleşmesi gibi yazılı şekilde kurulması gereken sözleşmelerin içeriğinde objektif ve sübjektif esaslı unsurların bulunması gerekmektedir³³⁹. Sözleşmenin esaslı unsurlarının bulunmaması halinde sözleşmenin yokluğu söz konusu olur ve sözleşme kurulmamış olur³⁴⁰. Ancak tüketici kredisi sözleşmesi için bu konuda özel bir durum söz konusudur. Sözleşmenin zorunlu içeriğinde³⁴¹ yer alması gereken hususlar TKHK m. 25/2’de, TKS Yönetmeliği m. 10 ve 11’de düzenlenmiştir. Bu hususlardan bazıları aynı zamanda sözleşmenin unsurlarına ilişkindir. Sözleşmenin zorunlu içeriğindeki eksikliklerin sözleşmenin geçerliliğine etkisi her iki düzenleme bakımından farklıdır.

Tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğinde TKHK m. 25/2 uyarınca akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer alması gerekmektedir³⁴². Madde gerekçesinde akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin sözleşmenin esaslı unsurları olduğu ifade edilmiştir. Sözleşmede akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin belirtilmemesinin sonucu ise TKHK m. 25/2 uyarınca kredinin sözleşmenin sonuna kadar faizsiz olarak kullanılması ve tüketiciden sözleşme sonuna kadar faiz, masraf veya komisyon talep edilememesidir³⁴³. Böylelikle sözleşmede faiz belirtilmediğinde sözleşme geçersiz olmayacak, Kanun gereği ivazsız bir sözleşmeye dönüşecektir³⁴⁴. Diğer anlatımla sözleşmede akdi faiz, efektif yıllık faiz

³³⁸ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 29; EREN, s. 292; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 82; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 33, 34; ISPARTALI, s. 97; KABAN / KARACA / GÜL, s. 235; KAYAR, Genel Hükümler, s. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 167; OĞUZMAN / ÖZ, s. 45, 53, 68; REİSOĞLU, Safa, s. 63; SEROZAN, s. 7.

³³⁹ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 29; ANTALYA, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 477; BİLGİN YÜCE, s. 409; EREN, s. 266; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 82; GÜMÜŞ, s. 36; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 33, 34; ISPARTALI, s. 97; KAYAR, Genel Hükümler, s. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 167; OĞUZMAN / ÖZ, s. 45, 53, 68; REİSOĞLU, Safa, s. 63; SEROZAN, s. 7.

³⁴⁰ EREN, s. 374; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 82; OĞUZMAN / ÖZ, s. 182; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 2.

³⁴¹ bkz. Bölüm I, I, E.

³⁴² Bilgi için bkz. Bölüm I, I, E, 3.

³⁴³ ASLAN, s. 426; ATAMER, s. 109; AYDOĞDU, s. 246; BAYSAL, s. 301; BİLGİN YÜCE, s. 413; BOZKURT YAŞAR, s. 145; ÇINAR, s. 59; GÜMÜŞ, s. 192; ÖZEN, Tüketici Kredileri, s. 37; ŞEN / ŞEN, s. 225; YILMAZ, A., s. 121.

³⁴⁴ BİLGİN YÜCE, 413; GÜMÜŞ, s. 193.

veya kredinin toplam maliyetinin belirtilmemesi durumu kanun koyucu tarafından ayrıca düzenlenmiş ve sözleşmenin ayakta tutulması sağlanmıştır.

Bankalar tarafından sözleşme kurulurken faiz kısmının boş bırakılıp, ihtilaf halinde boşluğun fahiş faiz oranları ile doldurulması uygulamalarını engellemek üzere getirilen TKHK m. 25/2 düzenlemesi için doktrinde, bu düzenleme ile adeta medeni hukuk cezası getirildiği belirtilmektedir³⁴⁵.

Belirli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri için ayrı ayrı TKS Yönetmeliği m. 10 ve 11'de düzenlenen zorunlu içerik kapsamında belirtilen şartların sözleşme metninde yer almaması halinde uygulanacak yaptırım, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da belirtilmemiştir. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 10 ve 11'de de sadece maddelerdeki içeriğin bulunmasının zorunlu olduğu vurgulanmış; fakat yaptırımı belirtilmemiştir. Bu sebeple, TKS Yönetmeliği m. 10 ve 11'de belirtilen sözleşmenin zorunlu içeriğine aykırılığın sözleşmenin geçerliliğine etkisi doktrinde tartışmalıdır.

Doktrinde bir görüş³⁴⁶, tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğinin sözleşmede yer almaması durumunda sözleşmenin geçersiz olacağını savunmaktadır.

Katıldığımız ve doktrinde baskın görüş³⁴⁷ ise sözleşmenin zorunlu içeriği tüketicinin bilgilendirilmesi amacını gerçekleştirdiği için zorunlu içeriğe aykırılık halinde genel hüküm niteliğindeki TKHK m. 4/1'in uygulanması gerektiği yönündedir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 4/1'e göre, sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması hali sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecektir ve kredi veren eksikliği derhal gidermekle yükümlüdür. Dolayısıyla katıldığımız baskın görüş, TKHK m. 4/1'deki düzenleme gereği eksiklik halinde sözleşmenin geçerliliğinin etkilenmeyeceğini ve kredi verenin bu eksikliği derhal gidermesi gerektiğini kabul etmektedir.

---

³⁴⁵ ŞEN / ŞEN, s. 225; YILMAZ/ KURT, s. 130.

³⁴⁶ AKİPEK, Şerh, s. 497; aynı yönde; İNAL, s. 290; GEZDER, sözleşmenin zorunlu içeriği eTKHK m. 10'da belirtildiği için geçerlilik şartı olduğunu savunmaktaydı, s. 108.

³⁴⁷ BAYSAL, s. 290; YILMAZ, A., s. 120.

C. Sözleşmenin Şekli Kapsamında Sözleşmenin Yazımı, Dili ve Bir Nüshasının Tüketiciye Verilmesi Zorunluluğu

Sözleşmenin şekli başlıklı TKS Yönetmeliği m. 10/2’de sözleşmenin en az on iki punto büyüklüğünde, açık, sade, anlaşılır ve okunaklı düzenlenmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca hükümde, kredi verene sözleşmenin bir örneğinin kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile tüketiciye verilmesi yükümlülüğü yüklenmiştir. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 10/2’ye benzer düzenleme TKHK m. 4/1’de bulunmaktadır. Bu düzenlemeler ile yazılı akdedilen sözleşmenin taşınması gereken şekli özellikler belirtilmiştir.

Kredi verenin sözleşmenin bir nüshasını tüketiciye verme zorunluluğu eTKHK m. 10/1’de de belirtilmiştir. Sözleşmenin yazımı, dili ve bir nüshasının tüketiciye teslimini öngören düzenlemenin amacı, tüketicinin hak ve borçlarını öğrenebilmesi ile sözleşmede sonradan kredi veren tarafından tüketici aleyhine değişiklik yapıp yapılmadığına ilişkin kontrolün tüketici tarafından sağlanabilmesidir³⁴⁸.

Zira tüketicilere imzaladıkları sözleşmenin bir örneği verilme zorunluluğu olmadan önce tüketiciler, bankada sözlü olarak tanınan imkan ve hakların sözleşmede yer aldığını zannediyordu. Ancak uyumsuzluk durumunda tüketiciler bu hak ve imkanları kanıtlamıyorlardı. Ayrıca tüketiciler hangi miktarda ve ne zaman taksit ödeyeceklerini bilemiyorlar, kredi verenin sözleşmede tek yanlı değişiklik yapıp yapmadığını da fark edemiyorlardı³⁴⁹.

Önemli bir düzenleme niteliğinde olan, tüketicilere sözleşmenin bir nüshasının verilmesi zorunluluğunun düzenlenmesi ile yaşanan bu tip sorunların önüne geçilmiş olup, aynı zamanda uyumsuzluk halinde tüketicinin ileri sürebileceği yazılı bir delil sunma imkanı da tanınmıştır. Ancak sözleşmenin bir örneğinin tüketiciye verildiği ve tüketicinin sözleşmenin örneğini tekrar istediği bir durumda, Yargıtay³⁵⁰ sureti

³⁴⁸ AKİPEK, s. 255; ERGİNER, s. 33; GEZDER, s. 102; İNAL, s. 738; KAYAR, s. 87.

³⁴⁹ ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 400.

³⁵⁰ Yarg. 13. HD., 30.10.2014, E. 2014/38495, K. 2014/33364; Yarg. 13. HD., 31.03.2014, E. 2014/5777, K. 2014/9593; Yarg. 13. HD., 26.01.2015, E. 2014/48404, K. 2015/1342 (www.corpus.com.tr/ erişim

kendisinde olan belgeleri tüketicinin tekrar istemesinin hukuken korunamayacağına karar vermiştir.

Sözleşmenin şekline ilişkin bir düzenleme olan sözleşmenin yazımı, dili ve bir nüshasının tüketiciye tesliminin belirtildiği TKS Yönetmeliği m. 10/2'ye aykırılığının sözleşmeye etkisi irdelenmelidir. Maddede belirtilen şekilde sözleşmenin düzenlemesi ve tüketiciye verilmesi ile tüketici aynı zamanda bilgilendirilmiş de olacaktır. Bu sebeple sözleşmenin dili, yazımı ve bir nüshasının tüketiciye teslimi kredi verenin tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkindir³⁵¹. Dolayısıyla, bu şartlardan birine aykırılık sözleşmenin kuruluşu aşamasında kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğünün ihlali niteliğindedir. Böylelikle TKS Yönetmeliği m. 10/2'de belirtilen şekle aykırılık halinde geçerlilik şekline aykırılık değil; kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğünün ihlali gündeme gelecektir³⁵².

Zira önceden belirtildiği üzere, TKS Yönetmeliği m. 10/2'de belirtilen, sözleşmenin dili, yazımı ve bir nüshasının teslimini öngören şekil, tüketici sözleşmelerinde temel ilkelere ilişkin TKHK m. 4/1'de de belirtilmiştir. Fakat TKHK m. 4/1'de TKS Yönetmeliği m. 10/2'deki hususlara ilave olarak sözleşmede bulunması gereken şartların bir veya birden fazlasının bulunmaması halinde eksikliğin sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyeceği ve eksikliğin düzenleyen tarafından derhal giderileceği hükme bağlanmıştır.

Bu düzenlemeler birlikte değerlendirilerek; TKS Yönetmeliği m. 10/2'ye paralel bir düzenleme içeren TKHK m. 4/1 esasen sözleşmenin kuruluşu aşamasında kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin olduğu için sözleşmenin on iki punto, açık ve anlaşılır yazılması gibi sözleşmenin dili, yazım şekli ve bir nüshasının teslimine aykırılık halinin sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyeceği doktrinde kabul edilmektedir³⁵³.

---

tarihi: 18.09.2019).

³⁵¹ AYDOĞDU, s. 197; BAYSAL, s. 290; GÜMÜŞ, s. 34.

³⁵² GÜMÜŞ, s. 35.

³⁵³ BAYSAL, s. 290; ÇABRİ, s. 395; GÜMÜŞ, s. 36; YILMAZ, A., s. 119.

Sözleşmenin yazımı, dili ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunluluğuna ilişkin TKHK m. 4/1 düzenlemesine aykırılık halinde uygulanacak yaptırım; TKHK m. 77/1 uyarınca aykırılığı tespit edilen her işlem veya sözleşme için idari para cezasıdır³⁵⁴. Daha önce de vurgulandığı üzere, idari para cezalarının etkinliğinin sağlanabilmesi için miktarının arttırılması gerektiği kanaatindeyiz.

Ayrıca sözleşme şartının açık ve anlaşılır olmaması durumunda ilgili hüküm açısından haksız şartlarda yorum denetimi³⁵⁵ gündeme gelebilecektir. Açık ve anlaşılır olmayan şart yorum denetimine tabi tutularak tüketici lehine yorumlanacaktır.

III. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMESİNİN GEÇERLİLİĞİ BAKIMINDAN ÖZELLİK ARZ EDEN İKİ HAL: SÖZLEŞME ÖNCESİ BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE CAYMA HAKKI

A. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünün Geçerlilik Şartları Açısından Değerlendirilmesi

1. Genel Olarak

Taraflardan birinin sözleşmenin içeriğini tek başına anlayamayacağı durumlarda sözleşmenin bu tarafını karşı tarafın aydınlatması ve bilgilendirmesi; diğer ifade ile sözleşme detaylarının şeffaflaştırılması gerekmektedir³⁵⁶. Önceden belirtildiği üzere taraflar arasındaki dengenin sağlanması 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un amaçlarındandır. Bu amacı sağlayabilecek en önemli enstrüman ise tüketicinin bilgilendirilmesidir³⁵⁷. Tüketicinin bilgilendirilmesini sağlayan kurumlardan en önemlisi kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğüdür. Kredi veren ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında tüketiciye sözleşme öncesi bilgi formu vererek

³⁵⁴ İdari para cezası miktarları her yıl, yıllık değerlendirme oranına göre güncellenmektedir. TKHK m. 77/1'e aykırılık halinde 2020 yılı için öngörülen idari para cezası miktarı dört yüz on beş Türk Lirası'dır. Detaylı bilgi için bkz. R.G., 31.12.2019/30995, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 77. Maddesine Göre 2020 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 14.01.2020).

³⁵⁵ Bilgi için bkz. Bölüm II, IV, C, 2, b.

³⁵⁶ ALTUNKAYA, s. 23; KARA KILIÇARSLAN, s. 197.

³⁵⁷ BAYSAL, s. 291.

tüketicinin sözleşme kurulmadan önce bilgilendirilmesini sağlamaktadır.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi veren ekonomik açıdan ve hukuki bilgi açısından güçlüdür. Tüketici ise çoğu zaman hukuki bilgi ve maddi birikim açısından güçsüz konumdadır. Ayrıca tüketici sözleşmenin içeriğinin ne olduğundan ziyade krediyi alarak ihtiyaçlarını gidermeye odaklanmış durumdadır. Bu sebeple tüketicinin korunması için bilgilendirilmesi gereklidir.

Kanun koyucu ve Yüksek Mahkeme de tüketicinin her aşamada bilgilendirilmesi ve bu sayede bilinçli bir şekilde karar vermesine özel bir önem atfetmişlerdir. Sözleşmenin zorunlu içeriği³⁵⁸ düzenlemesi ve bu bilgilerin ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamındaki bilgilerle örtüşmesi kanaatimizce tüketicinin bilgilendirilmesine verilen önemin göstergesidir.

Nitekim tüketiciye yeterli bilgilendirmenin yapıp yapılmadığına ilişkin Yargıtay kararlarında³⁵⁹ da “...genel olarak tüm tüketici sözleşmelerinin kurulması öncesinde ve kurulması sırasında tüketicinin bilgilendirilmesi yükümlülüğünün düzenlendiği bütün hallerde amaç, taraflar arasındaki dengesiz durumu gidermek ve tüketicinin de bilgilendirilmiş bir şekilde sözleşme kurmasına imkân tanımaktır. Zaten Tüketicinin Korunması hakkındaki Kanunun varlık nedeni muazzam örgütlülüğe sahip banka ve sigorta gibi dev kurumlarla imzalanan sözleşmelerde birey olarak zayıf konumdaki tüketiciyi korumaktır...” ifadeleri ile tüketiciyi bilgilendirmenin amacı belirtilmiş ve kredi verenin tüketici kredisi sözleşmesinde güçlü taraf olduğunun altı çizilmiştir.

Tüketici kredi sözleşmesi metinlerinin son derece teknik ve karmaşık olduğu gözetildiğinde, tüketicinin ön bilgilendirilme yoluyla farklı teklifleri karşılaştırabilmesi bunun yanı sıra hak ve yükümlülüklerini öğrenebilmesi açısından tüketicinin bilgilendirilmesi konusu oldukça önemlidir³⁶⁰.

---

³⁵⁸ bkz. Bölüm I, I, E.

³⁵⁹ Yarg. 13. HD., 07.09.2015, E. 2014/27392, K. 2015/26413; Yarg. 13. HD., 18.05.2015, E. 2014/25734, K. 2015/15910 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 20.09.2019).

³⁶⁰ AKİPEK, Şerh, s. 500; ASLAN, s. 430; ATAMER, s. 68; AYDOĞDU, s. 244; BAYSAL, s. 293; CEYLAN, Kredi-II, s. 127; ÇABRİ, s. 398; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 117; DERYAL / KORKMAZ, s. 152; GÜMÜŞ, s. 184; KARA KILIÇARSLAN, s. 206; ZEVLİLER / ÖZEL, s.

Ayrıca tüketicinin bilgilendirilmeye en çok ihtiyaç duyduğu aşama sözleşme öncesi aşamadır. Zira, bu aşamada tüketici hak ve yükümlülüklerini öğrenip buna göre sözleşmeyi akdedip akdetmeme hususunda düşünüp karar verebilecek duruma gelecektir³⁶¹. Böylelikle tüketiciye koruyucu nitelikte bilgilendirme yapılmış olacaktır³⁶².

Mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ön bilgilendirme kurumu düzenlenmemiştir³⁶³. Ön bilgilendirme yükümlülüğü Kanun'da düzenlenmeden önce genellikle kredi veren sözleşmeyi tek taraflı olarak düzenliyor ve tüketici sözleşme içeriğinden sözleşme kurulduktan sonra haberdar oluyordu³⁶⁴. Bu uygulamanın sona ermesi ve tüketicinin korunması adına 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile gelen en önemli yeniliklerden biri de ön bilgilendirme yükümlülüğüdür.

Ön bilgilendirme yükümlülüğü tüketiciyi korumak amacıyla düzenlendiği için feragat edilmesi mümkün değildir³⁶⁵. Ayrıca nispi emredici nitelikte olan ön bilgilendirme yükümlülüğünün tüketicinin aleyhine aksi kararlaştırılması da mümkün değildir³⁶⁶.

Kredi veren ve varsa kredi aracısının ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında tüketiciye sözleşmenin şartlarını içeren sözleşme öncesi bilgi formu verme zorunluluğu TKHK m. 23'te³⁶⁷ düzenlenmiştir.

Konuyla ilgili olarak kısaca belirtmek istediğimiz esasen kredi verenin tüketici kredisi sözleşmesinden doğan yükümlülüklerine ilişkin olan diğer husus, tüketicinin sözleşmenin kuruluşu aşamasında bilgilendirilmesidir.

243.

³⁶¹ KARA KILIÇARSLAN, s. 206.

³⁶² KABAN / KARACA / GÜL, s. 235; KARA KILIÇARSLAN, s. 206.

³⁶³ ÇABRİ, s. 398; KARA KILIÇARSLAN, s. 214; KARAKOCALI, Ahmet, Tüketici Hukuku Mevzuatı, Gözden geçirilmiş, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2017, s. 14; ÖZKAN, s. 196; TOKBAŞ, s. 12.

³⁶⁴ ÇABRİ, s. 398; YILMAZ, M., s. 45.

³⁶⁵ KARA KILIÇARSLAN, s. 202.

³⁶⁶ KARA KILIÇARSLAN, s. 202.

³⁶⁷ TKHK m. 23: *Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü*

“(1) Kredi verenin ve varsa kredi aracısının, tüketiciye, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermesi zorunludur.”

Tüketicinin bilgilendirilmesi kapsamında sözleşme öncesi bilgi formu ile tüketiciye ön bilgilendirme yapılması Kanun'da düzenlenmiştir. Ancak tüketicinin sözleşmenin kuruluşu aşamasında bilgilendirilmesi 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenmemiştir.

Fakat sözleşmenin dili, yazımı ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi³⁶⁸ gereğini düzenleyen TKHK m. 4/1 ile belirli süreli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriklerini³⁶⁹ düzenleyen TKS Yönetmeliği m. 11 ve 12 birlikte değerlendirildiğinde; zorunlu içeriği ihtiva eden sözleşmenin Kanun'da belirtilen formatta yazılıp bir nüshasının tüketiciye verilmesiyle sözleşmenin kuruluşu aşamasında da tüketici bilgilendirilmiş olacaktır³⁷⁰. Nitekim uygulamada kredi veren ile tüketici arasında çıkan uyuşmazlıklarda tüketicinin bilgilendirilmediği iddiaları hem sözleşme öncesi bilgi formunun verilmediği hem de sözleşmenin içeriği ve şeklinin tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğünü karşılamadığı şeklinde ortaya çıkmaktadır³⁷¹.

2. Ön Bilgilendirme Yükümlülüğünün İçeriği

Ön bilgilendirme yükümlülüğünün içeriğindeki bilgiler tüketiciye sözleşme öncesi bilgi formu aracılığıyla verilmektedir. Ön bilgilendirme yükümlülüğünün içeriği, TKHK m. 31/4 atfıyla Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde tüketici kredisi sözleşmelerinin belirli süreli ve belirsiz süreli olması durumları göz önüne alınarak ayrı ayrı ve detaylı olarak düzenlenmiştir. Her iki sözleşmeye dair düzenlemelerde akdi faiz ve efektif faiz oranının gösterilmesi zorunlu tutulmak suretiyle tüketicinin ödeyeceği toplam tutarı öğrenmesine önem verilmiştir³⁷².

Ancak ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında tüketiciye nicelik olarak çok fazla bilgi aktarılması ile bu bilgilerin tüketici nezdinde anlamsızlaşmasına yol açılacağı; bu

---

³⁶⁸ bkz. Bölüm II, II, C.

³⁶⁹ Bilgi için bkz. Bölüm I, I, E.

³⁷⁰ BAYSAL, s. 299; YILMAZ, A., s. 160.

³⁷¹ Yarg. 19. HD., 21.01.2019, E. 2017/1552, K. 2019/264 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 03.10.2019).

³⁷² BAYSAL, s. 295; GÜMÜŞ, s. 182; KARA KILIÇARSLAN, s. 209.

sebeple bilgilendirmenin amacından uzaklaşılacağı gerekçeleri ile doktrinde³⁷³ haklı olarak eleştirilmektedir.

a. Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi veren ve varsa kredi aracısının ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında vermesi gereken bilgiler TKS Yönetmeliği m. 6/1'de sayılmıştır³⁷⁴. Anılan düzenlemeye göre; kredinin türü, tarafların iletişim bilgileri, kredinin toplam tutarı, tüketiciden talep edilecek ücretler, cayma hakkı, sözleşme öncesi verilen bilgilerin kredi veren açısından bağlayıcı olacağı süre gibi bilgiler tüketiciciye aktarılmalıdır.

Yukarıda³⁷⁵ da belirtildiği üzere TKS Yönetmeliği m. 6'da³⁷⁶ detaylı olarak belirtilen

³⁷³ ATAMER, s. 69; BAYSAL, s. 295; ÇINAR, s. 42; KARA KILIÇARSLAN, s. 214; KARAKOCALI / KURŞUN, s. 100; YILMAZ, A., s. 92.

³⁷⁴ ÇABRİ, s. 399.

³⁷⁵ bkz. Bölüm I, E, 2, a.

³⁷⁶ TKS Yönetmeliği m. 6: Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü
“(1) Kredi verenin ve varsa kredi aracısının, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin kurulmasından makul bir süre önce, sözleşme şartları hakkında aşağıdaki bilgileri içerecek şekilde tüketiciciyi bilgilendirmesi zorunludur: a) Kredinin türü. b) Kredi verenin ve varsa kredi aracısının unvanı, MERSİS numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa diğer iletişim bilgileri. c) Kredi sözleşmesinin süresi. ç) Kredinin toplam tutarı ve varsa tüketiciden talep edilecek ücretler. d) Bağlı kredi sözleşmesinde sözleşme konusu mal ve hizmet ile satıcı veya sağlayıcıya ilişkin bilgiler. e) Aylık ve yıllık akdi faiz oranı ve bu oranın uygulanmasına ilişkin şartlar. f) Efektif yıllık faiz oranının hesaplanması amacıyla kullanılan bütün bileşenleri belirten temsili bir örnek kullanılarak gösterilen efektif yıllık faiz oranı ve tüketici tarafından ödenecek toplam tutar. g) Tüketicinin talep ettiği kredi tutarı ve süresi esas alınarak kredi verenin uygulamakta olduğu akdi faiz oranına göre hazırlanacak ve formun eki olarak da verilebilecek örnek ödeme planı. ğ) Kredi sözleşmesine ilişkin bir hesap açılması ve bu hesaptan sadece kredi ile ilgili işlemler yapılması durumunda, bu hesaba ilişkin herhangi bir isim altında ücret veya masraf talep edilmeyeceğine ve bu hesabın, tüketicinin aksine yazılı talebi olmaması halinde kredinin ödenmesi ile kapanacağına ilişkin bilgi. h) Gerektiğinde noter masraflarının tüketici tarafından ödeneceğine ilişkin bilgi. ı) Gecikme faiz oranı. i) Tüketicinin, ödemelerini ödeme tarihinde yapmamasının ve temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları. j) Tüketicinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile açık talebi olmaksızın krediyle ilgili sigorta yaptırılmayacağına ilişkin bilgi ve sigortaya ilişkin hizmetlerin kredi veren dışında bir sağlayıcıdan da alınabileceğine ilişkin açık bir ifade. k) Varsa istenecek teminatlar ve bu teminatların tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlardan olması halinde her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağına ve tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağına ilişkin bilgi. l) Cayma hakkının kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgi ile bu hakkın kullanılması durumunda anapara ile bu paranın faizini ödeme yükümlülüğü ve hesaplanma şekline dair bilgiler de dahil olmak üzere cayma hakkının kullanılmasına ilişkin diğer şartlar. m) Tüketicinin erken ödemede bulunma hakkı ve ödenen tutara göre kredi verenin indirim yapma yükümlülüğüne ilişkin bilgi. n) Kredi talebinin olumsuz sonuçlanması halinde tüketicinin derhal ve ücretsiz olarak bilgilendirileceğine ilişkin bilgi. o) Sözleşme öncesi verilen bilgilerin kredi veren için bağlayıcı

bilgiler, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriğindeki hususlarla örtüşmektedir.

b. Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi veren ve varsa kredi aracısının ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında vermesi gereken bilgiler TKS Yönetmeliği m. 7/1'de³⁷⁷ sayılmıştır. Buna göre; kredi türü, tarafların iletişim bilgileri, kredi limitinin ne zaman ve nasıl bildirileceği, cayma hakkı, kredi talebi olumsuz sonuçlandığı takdirde tüketicinin derhal ve ücretsiz bilgilendirileceği gibi bilgiler tüketiciye aktarılmalıdır.

Bu çalışmada ele alınan konular arası bağlantının kurulması açısından belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında tüketiciye iletilmesi gereken bilgilerin, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinin zorunlu içeriği³⁷⁸ ile benzerlik gösterdiğini hatırlatmak isteriz.

---

olacağı süreye ilişkin bilgi. (2) Tüketicinin temerrüde düşmüş olması nedeniyle, ödemenin ertelenmesi veya borcun yeniden yapılandırılmasına ilişkin sözleşme kurulması durumunda sözleşme öncesi bilgi formunda, birinci fıkrada yer verilen bilgilere ilave olarak kredi sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin usul ve şartlara ilişkin bilgi de verilir. Kredi veren, bu tür sözleşmelere ilişkin sözleşme öncesi bilgi formunda birinci fıkranın (d), (ğ), (h), (j), (k) ve (l) bentlerinde belirtilen bilgilere yer vermeyebilir. (3) Birinci fıkrada yer alan bilgiler dışında ilave bilgilerin verilmesi durumunda, bu bilgiler sözleşme öncesi bilgi formunun eki olarak ayrı bir belge ile tüketiciye verilir.”

³⁷⁷ TKS Yönetmeliği m. 7/1: “...a) Kredinin türü. b) Kredi verenin ve varsa kredi aracısının unvanı, MERSİS numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa diğer iletişim bilgileri. c) Kredi limitinin ne zaman ve nasıl bildirileceğine ilişkin bilgi. ç) Akdi faiz oranı ile bu oranın uygulanmasına ilişkin şartlar ve değiştirilmesinde esas alınacak düzenlemeler. d) Varsa faiz dışında tüketiciden talep edilecek ücretler. e) Kredi sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin usul ve şartlar. f) Gecikme faiz oranı. g) Tüketicinin, ödemelerini ödeme tarihinde yapmamasının ve temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları. ğ) Tüketicinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile açık talebi olmaksızın krediyle ilgili sigorta yaptırılmayacağına ilişkin bilgi ve sigortaya ilişkin hizmetlerin kredi veren dışında bir sağlayıcıdan da alınabileceğine ilişkin açık bir ifade. h) Varsa istenecek teminatlar ve bu teminatların tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlardan olması halinde her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağına ve tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafta verilen şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağına ilişkin bilgi. ı) Cayma hakkının kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgi ile bu hakkın kullanılması durumunda anapara ile bu paranın faizini ödeme yükümlülüğü ve hesaplanma şekline dair bilgiler de dahil olmak üzere cayma hakkının kullanılmasına ilişkin diğer şartlar. i) Kredi talebinin olumsuz sonuçlanması halinde tüketicinin derhal ve ücretsiz olarak bilgilendirileceğine ilişkin bilgi. j) Sözleşme öncesi verilen bilgilerin kredi veren için bağlayıcı olacağı süreye ilişkin bilgi...”

³⁷⁸ bkz. Bölüm I, I, E, 2, b.

3. Ön Bilgilendirme Yükümlülüğünün Şekli

Ön bilgilendirme yükümlülüğünün şekli 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenmemiştir. Sözleşme öncesi bilgilendirmenin şekli TKS Yönetmeliği m. 5/1'de düzenlenmektedir³⁷⁹. Hükme göre; sözleşme öncesi bilgi formlarının en az on iki punto büyüklüğünde, açık, anlaşılır, sade ve okunaklı olması gerekmektedir. Ayrıca bir nüshasının kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla tüketiciye verilmesi zorunludur. Ön bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirdiğini ispat yükü kredi verendedir³⁸⁰.

4. Ön Bilgilendirme Yükümlülüğünün Süresi

Kredi veren ön bilgilendirme yükümlülüğünü belirli bir sürenin sonuna kadar yerine getirmiş olmalıdır. Bu süre TKHK m. 23'te sözleşmenin kurulmasından makul bir süre öncesi olarak belirlenmiştir. Belirtilen makul süre, madde gerekçesinde³⁸¹ tüketicilerin daha bilinçli karar verebilmeleri için son kez düşünme ve araştırma süresi olarak tanımlanmıştır.

Ön bilgilendirme için 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da kesin süre verilmediğinden, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre öncesi kavramından anlaşılması gereken sürenin ne olduğu belirlenirken ön bilgilendirme kurumunun amacı da göz önünde bulundurulmalıdır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 23'ün gerekçesinde de belirtildiği üzere ön bilgilendirme kurumunun amacı, tüketicinin düşünmesi ve son kez araştırmasının sağlanması ile bilinçli karar verebilmesidir³⁸².

---

³⁷⁹ Doktrinde mevzuatta şekle ilişkin bir düzenleme olmadığı ifade edilerek, Yönetmelik düzenlemesine paralel şekilde, bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmiş olması için bilgilerin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi gerektiği belirtilmiştir bkz. **ÇABRİ**, s. 403; **KARA**, s. 1179; **KARA KILIÇARSLAN**, s. 214; **YILMAZ**, A., s. 159.

³⁸⁰ Yarg. 13. HD., 17.05.2012, E. 2012/7714, K. 2012/12721 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 02.10.2019); **ÇABRİ**, s. 403.

³⁸¹ *TKHK m. 23'ün gerekçesi: "...Bu süre, tüketicilere tanınan son kez düşünme ve araştırma süresidir. Böylece tüketiciler kredi sözleşmesi ile ilgili şartları önceden öğrenebilecek ve kararlarını daha bilinçli olarak verebileceklerdir."*

³⁸² **BAYSAL**, s. 293; **ÇABRİ**, s. 398; **KABAN / KARACA / GÜL**, s. 236; **KARA KILIÇARSLAN**, s. 202; **ZEVKLİLER / ÖZEL**, s. 244.

Sürenin makul olup olmaması irdelenirken ön bilgilendirmenin yapıldığı an ile sözleşmenin kurulması anına kadar geçen süre esas alınır³⁸³. Makul süre tüketicinin sözleşme şartlarını önceden inceleyip değerlendirme şansı bulması olup; sürenin makul olup olmadığı belirlenirken orta zekalı bir tüketici esas alınmalıdır³⁸⁴. Makul süre içerisinde yaşanacak aşamalar; düşünme, karşılaştırma, değerlendirme ve karar vermedir³⁸⁵. Bu aşamalar dikkate alınarak somut olayda makul süre hesaplanabilir.

Doktrinde bazı yazarlar³⁸⁶, ön ödemeli konut satış sözleşmelerine ilişkin TKHK m. 40³⁸⁷ ile devre tatil ve uzun süreli tatil sözleşmelerine ilişkin TKHK m. 50'deki³⁸⁸ süre düzenlemelerinin kıyasen uygulanabileceği görüşündedir. Bu görüşe göre, belirtilen maddelerin kıyasen uygulanması sonucu tüketici kredisi sözleşmelerinde de sözleşme kurulmadan en az bir gün önce ön bilgilendirme yapılmalıdır.

Doktrinde diğer bazı yazarlar³⁸⁹ ise makul sürenin tespit edilmesi için ön bilgilendirmenin amacından hareketle her somut olayın kendi şartları içinde

---

³⁸³ ATAMER, s. 71; AYDOĞDU, s. 244; BAYSAL, s. 297; ÇABRİ, s. 403; KARA KILIÇARSLAN, s. 206.

³⁸⁴ BAYSAL, s. 293; ÇABRİ, s. 403.

³⁸⁵ BAYSAL, s. 297.

³⁸⁶ AYDOĞDU, s. 244; AYDOĞDU, Murat, Tüketici Kılavuzu-Hukuk Rehberi, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 82; ÇABRİ, s. 403.

³⁸⁷ TKHK m. 40: *Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmeleri*

“(1) Ön ödemeli konut satış sözleşmesi, tüketicinin konut amaçlı bir taşınmazın satış bedelini önceden peşin veya taksitle ödemeyi, satıcının da bedelin tamamen veya kısmen ödenmesinden sonra taşınmazı tüketiciye devir veya teslim etmeyi üstlendiği sözleşmedir. (2) Tüketicilere sözleşmenin kurulmasından en az bir gün önce, Bakanlıkça belirlenen hususları içeren ön bilgilendirme formu verilmek zorundadır. (3) Yapı ruhsatı alınmadan, tüketicilerle ön ödemeli konut satış sözleşmesi yapılamaz.”

³⁸⁸ TKHK m. 50: *Devre Tatil ve Uzun Süreli Tatil Hizmeti Sözleşmeleri*

“(1) Devre tatil sözleşmesi, bir yıldan uzun süre için kurulan ve tüketiciye bu süre zarfında birden fazla dönem için bir veya daha fazla sayıda gecelik konaklama imkanı veren sözleşmelerdir. (2) Devre tatil sözleşmeleri ile sağlanan hakkın şahsi veya aynı bir hak olması bu maddenin uygulanmasını engellemez. Devre tatile konu taşınmazın inşa edileceği arsa için yapı ruhsatı alınmadan tüketicilerle ön ödemeli devre tatil sözleşmesi yapılamaz. (3) Uzun süreli tatil hizmeti sözleşmesi, bir yıldan uzun süre için kurulan ve tüketiciye, belirlenen süre zarfında konaklamaya veya konaklama ile birlikte seyahat ya da diğer hizmetlerin beraber sunulduğu durumlara ilişkin indirim yahut diğer menfaatlerden faydalanma hakkı verilen sözleşmelerdir. (4) Tüketicilere aşağıdaki sözleşmelerin kurulmasından en az bir gün önce, Bakanlıkça belirlenen hususları içeren ön bilgilendirme formu verilmesi zorunludur: a) Devre tatil sözleşmeleri b) Uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri c) Değişim sözleşmeleri ç) Satıcı veya sağlayıcının, devre tatil veya uzun süreli tatil hizmetinin alınıp satılması hususunda tüketiciye yardımcı olduğu yeniden satış sözleşmeleri (5) Mesafeli satış yöntemiyle kurulan sözleşmeler hariç olmak üzere satıcı veya sağlayıcı, tüketicinin kendi el yazısıyla sözleşme tarihini yazmasını ve sözleşmeyi imzalamasını sağlamakla yükümlüdür. Yazılı veya mesafeli olarak kurulan bu sözleşmelerin bir nüshasının kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur. Daha ağır şekil şartları öngören kanun hükümleri saklıdır...”

³⁸⁹ BAYSAL, s. 296; ERGİNER, s. 48; ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 244.

değerlendirilerek sürenin saptanması gerektiği görüşündedir.

Kanaatimizce tüketicilerin sakince düşünüp, sözleşmedeki şartları tüm sonuçları ile değerlendirip, kredi alma fikrinde kararlı olup olmadığını tartabilmesi için tüketici kredisinden farklı yapıdaki diğer sözleşmelere ilişkin düzenlemelerin kıyasen uygulanması yerine; somut olayın şartlarının değerlendirilmesi ile makul süre tespit edilmelidir.

5. Ön Bilgilendirmenin Bağlayıcılığı

Tüketicilere ön bilgilendirme kapsamındaki bilgileri içeren sözleşme öncesi bilgi formu verilmektedir. Sözleşme öncesi bilgi formunun içeriği kredi veren için bağlayıcı niteliktedir³⁹⁰. Zira belirli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde ön bilgilendirme kapsamında verilecek bilgilere ilişkin TKS Yönetmeliği m. 6/1,o ve m. 7/1,j birbirine paralel düzenlemelerle ön bilgilendirmede verilen bilgilerin kredi veren için bağlayıcı olacağı süreyi de ön bilgilendirmenin içeriğine dahil etmiştir.

Öneri niteliğini haiz sözleşme öncesi bilgi formundaki şartları, kredi veren tek taraflı olarak değiştiremeyecektir³⁹¹. Tüketicilere verilen sözleşme öncesi bilgi formuna tüketicinin kabul beyanı ile sözleşme öncesi bilgi formunda yer alan şartlarla tüketici kredisi sözleşmesi kurulmuş olacaktır.

Ön bilgilendirme yükümlülüğünün istisnası ön bilgilendirme yükümlülüğünden muafiyet başlıklı TKS Yönetmeliği m. 8'de düzenlenmiştir. Hükme göre, yardımcı sıfatıyla kredi aracısı gibi hareket eden mal veya hizmet sağlayıcılarının ön bilgilendirme yükümlülüğü yoktur.

Örneğin, otomobil kredilerinde bankanın kredi sözleşmesi yapma yetkisi verdiği satıcı

---

³⁹⁰ ÇABRİ, s. 403.

³⁹¹ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 29; ÇABRİ, s. 403; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 82; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 33, 34; ISPARTALI, s. 97; KAYAR, Genel Hükümler, s. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 167; OĞUZMAN / ÖZ, s. 45, 53, 68; REİSOĞLU, Safa, s. 63; SEROZAN, s. 7; YILMAZ, A., s. 159; karşı görüş bkz. AKİPEK ÖCAL, s. 401; REİSOĞLU, Seza, s. 61; YILMAZ / KURT, s. 129. Ayrıca bkz. Bölüm II, III, A, 6.

firma ile tüketici, tüketici kredisi sözleşmesi akdedecekleri durumda satıcının ön bilgilendirme yükümlülüğü bulunmamaktadır³⁹². Fakat maddede belirtildiği üzere, mal veya hizmet sağlayıcılarının yükümlülüğünün olmaması, kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır.

6. Ön Bilgilendirme Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği ve Aykırılığın Sonuçları

Bilindiği üzere öneri sözleşme kurmak amacıyla teklifi içeren irade beyanıdır³⁹³. Öneriye davet ise müzakerelere başlamak için açıklanan irade beyanı olarak tanımlanabilir³⁹⁴. Aynı zamanda kredi verenin yükümlülüklerinden olan ön bilgilendirmenin hukuki niteliğine ilişkin olarak doktrinde farklı görüşler vardır. Bir görüş³⁹⁵, tüketiciye sözleşme öncesi bilgi formunda yer alan şartlarla sözleşmeyi kurma imkanı verildiği yönündedir. Bu görüşe göre ön bilgilendirmenin hukuki niteliği öneridir.

Diğer görüş³⁹⁶, tüketicilerin temel haklarından olan aydınlanma hakkı kapsamında değerlendirmektedir. Bu görüşe göre ön bilgilendirme tüketiciyi bilgilendirme amacı taşıdığından öneriye davet niteliğindedir.

Kanaatimizce, kredi verenin sözleşme yapmak amacıyla tüketiciye verdiği sözleşme öncesi bilgi formunda hem tüketicileri bilgilendirici nitelikte hususlar hem de kredi tutarı, faiz oranı gibi sözleşmenin şartlarına ilişkin önemli hususlar ile tarafların hak ve yükümlülükleri yer aldığından ön bilgilendirme öneri niteliğindedir.

Ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığın sözleşmeye etkisi 6502 sayılı Tüketicinin

---

³⁹² ÇABRİ, s. 399.

³⁹³ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 29; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 82; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 34; ISPARTALI, s. 97; KAYAR, s. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 167; OĞUZMAN / ÖZ, s. 53; REİSOĞLU, Safa, s. 63; SEROZAN, s. 7.

³⁹⁴ AKINTÜRK / ATEŞ, s. 29; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 82; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 33; ISPARTALI, s. 97; KAYAR, s. 63; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 167; OĞUZMAN / ÖZ, s. 54; REİSOĞLU, Safa, s. 63; SEROZAN, s. 8.

³⁹⁵ ÇABRİ, s. 404; KARA KILIÇARSLAN, s. 206; ŞENEL PARLAK, s. 40; YILMAZ, s. 159.

³⁹⁶ AKİPEK ÖCAL, s. 401; REİSOĞLU, Seza, s. 61; YILMAZ / KURT, s. 129; BAYSAL, ön bilgilendirmeyi sözleşmenin kuruluşundan bağımsız olarak değerlendirmektedir, s. 299.

Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenmemiştir. Ön bilgilendirme yükümlülüğü ve içeriği Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde detaylı olarak düzenlenmiş olmasına rağmen yükümlülüğe aykırılık hali ve uygulanacak yaptırım Yönetmelik'te de düzenlenmemiştir. Bu yükümlülüğe aykırılığın sözleşmeyi geçersiz kıлып kılmayacağı doktrinde tartışmalıdır.

Doktrinde bir görüş³⁹⁷, bilgilendirmenin hiç yapılmaması ile makul süre geçmeden sözleşme yapılması arasında fark olmadığını belirtmektedir. Bu görüş, kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğünün sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının mümkün olmadığı gerekçeleriyle ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığın yaptırımının sözleşmenin kesin hükümsüzlüğü olduğunu savunmaktadır.

Doktrinde diğer görüş³⁹⁸, ön bilgilendirme formu verilmeksizin akdedilen sözleşmelere geçersizlik yaptırımını uygulanmasının çok ağır ve ölçsüz olacağını savunmaktadır. Bu görüşe göre, ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık halinde TKHK m. 4/1'de belirtilen eksikliğin kredi veren tarafından derhal giderilmesi düzenlemesi kıyasen uygulanmalıdır.

Kanaatimizce, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmesi tüketici kredisi sözleşmesinin geçerlilik şartlarından biridir. Bu yüzden, kredi verenin bu yükümlülüğüne aykırı davranması ile sözleşme geçersiz kılınabilecektir. Zira kanun koyucu ve Yüksek Mahkeme ön bilgilendirme yükümlülüğüne özel bir önem atfetmişlerdir. Esasen sözleşme kurulduktan sonra tüketicinin bilgilendirilmesi de tüketiciler için faydasız olacaktır. Ancak bu sebepten sözleşme geçersiz olduğunda tüketicinin krediyi iade etmesi gündeme gelecektir. Tüketicinin ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık sebebiyle krediyi iade etmesi durumu da tüketiciyi daha dezavantajlı duruma düşürebilecektir. Bu hususlar göz önüne alındığında ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık durumunda sözleşmenin kesin hükümsüz olduğunu sadece tüketici ileri sürebilmelidir. Kredi veren, yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi sonrasında sözleşmenin geçersizliğini ileri sürememelidir. Diğer

---

³⁹⁷ ÇABRİ, s. 404; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 126.

³⁹⁸ BAYSAL, s. 297.

anlatımla esnek hükümsüzlük çerçevesinde ön bilgilendirmenin amacına uygun yorum yapılarak sözleşmeyi sadece tüketicinin geçersiz kılabileceği kanaatindeyiz.

Kredi verenin sözleşme kurulmadan makul bir süre önce tüketiciye sözleşme öncesi bilgi formu vermesi gerekliliğine dair TKHK m. 23'te düzenlenen ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık halinde uygulanacak yaptırım; TKHK'nin yargılama, denetim ve cezaya ilişkin hükümler kısmında ceza hükümleri başlıklı m. 77/1.'de "*...belirtilen yükümlülüklerle aykırı hareket edenler hakkında aykırılığı tespit edilen her bir işlem veya sözleşme için...idari para cezası*³⁹⁹ uygulanır." şeklinde belirtilmiştir. Dolayısıyla, kredi veren krediye ilişkin teklifini içeren sözleşme öncesi bilgi formunu tüketiciye vermediği takdirde TKHK m. 77/1 uyarınca idari para cezası yaptırımını ile karşı karşıya kalacaktır.

Bu düzenlemenin yanı sıra TKS Yönetmeliği'nde hem belirli süreli (m. 6) hem de belirsiz süreli (m. 7) tüketici kredisi sözleşmelerinde ön bilgilendirme kapsamında cayma hakkına⁴⁰⁰ ilişkin bilgi verilmesi düzenlenmiştir. Ayrıca cayma hakkını düzenleyen TKHK m. 24/2'de de kredi verenin cayma hakkı konusunda tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğü vurgulanmıştır.

Açıklanan düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, TKHK m. 77/3 uyarınca TKHK m. 24'te belirtilen yükümlülüklerle aykırılık halinde de her işlem için idari para cezası⁴⁰¹ yaptırımını söz konusu olacaktır⁴⁰². Diğer ifade ile kredi veren tüketiciyi cayma hakkı hususunda bilgilendirmediği takdirde, kredi verene ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık halinden farklı olan idari para cezası yaptırımını uygulanacaktır.

---

³⁹⁹ İdari para cezası miktarları her yıl, yıllık değerlendirilme oranına göre güncellenmektedir. TKHK m. 77/1'e aykırılık halinde 2020 yılı için öngörülen idari para cezası miktarı dört yüz on beş Türk Lirası'dır. Detaylı bilgi için bkz. R.G., 31.12.2019/30995, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 77. Maddesine Göre 2020 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 14.01.2020).

⁴⁰⁰ Bilgi için bkz. Bölüm II, III, B.

⁴⁰¹ İdari para cezası miktarları her yıl, yıllık değerlendirilme oranına göre güncellenmektedir. TKHK m. 77/3'e aykırılık halinde 2020 yılı için öngörülen idari para cezası miktarı iki bin doksan iki Türk Lirası'dır. Detaylı bilgi için bkz. R.G., 31.12.2019/30995, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 77. Maddesine Göre 2020 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 14.01.2020).

⁴⁰² **KARAKOCALI / KURŞUN**, s. 103; **YILMAZ / KURT**, s. 133.

Kredi verenlerin güçlü ekonomik durumları ve kanun koyucunun tanımıyla dev şirketler oldukları göz önüne alındığında, kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı davranması ve tüketicuyu cayma hakkı konusunda bilgilendirmemesi halinde uygulanacak idari para cezalarının miktarları çok düşüktür. Zira cezaların caydırıcılık fonksiyonunun sağlanması gözetilerek, yükümlülükler aykırılık halinde daha yüksek meblağlarda cezaların getirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı davranması halinde idari yaptırımın uygulanması, genel hüküm niteliğindeki Türk Borçlar Kanunu'ndaki borca aykırılık hükümleri çerçevesinde kredi sözleşmesinin geçersizliğinin sağlanmasını engellemeyecektir⁴⁰³.

Ayrıca kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğü, sözleşme kurulmadan önceki döneme dair olduğundan güvenin sarsılması veya dürüst davranmama gibi sebeplerle zarar meydana geldiğinde kredi verenin *culpa in contrahendo* sorumluluğu kapsamında tüketicinin tazminat talebi de gündeme gelebilecektir⁴⁰⁴.

Ön bilgilendirme ile tüketici kredisi sözleşmesinin çelişmesi tüketici aleyhine bir durum yarattığı takdirde haksız şart⁴⁰⁵ denetimi de gündeme gelebilecektir⁴⁰⁶. Eğer ön bilgilendirme ile tüketici aldatılmış ve sözleşmede beklenmedik şartlar dayatılmış ise yine haksız şart denetimi ile tüketicinin korunması sağlanabilecektir.

Nitekim Yargıtay⁴⁰⁷ tüketiciden dosya masrafı adı altında istenen paranın iadesine ilişkin bir uyuşmazlıkta, tüketiciden istenen ücret ve masrafların tutarı sözleşme öncesi bilgi formunda ve sözleşmeye ekli ödeme planında yer almış olmasına rağmen bu masrafların hangi sebeplerle alınacağına dair sözleşme öncesi bilgi formu ve sözleşmede bilgi bulunmadığını tespit etmiştir. Anılan kararda, sözleşme öncesi bilgi

---

⁴⁰³ ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 244.

⁴⁰⁴ ATAMER, Uyum, s. 215; İNAL, s. 752; KARA KILIÇARSLAN, s. 217; SERT SÜTÇÜ, s. 121; YILMAZ / KURT, s. 129.

⁴⁰⁵ bkz. Bölüm II, IV.

⁴⁰⁶ BAYSAL, s. 298; İNAL, s. 611.

⁴⁰⁷ Yarg. 13. HD., 17.05.2012, E. 2012/7714, K. 2012/12721 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 02.10.2019).

formu ve ödeme planında yer alan ücret ve masraflar maktu olarak gösterilmiş olduğundan bu masrafların içeriğinin somutlaştırılması yönünden dosyanın ilk derece mahkemesince incelenmesi gerektiğine karar vermiştir.

Açıklanan kararda ayrıca, masrafların somutlaştırılmasına yönelik yapılacak inceleme sonrasında bu şartların tüketici ile müzakere edilip edilmediğinin saptanması ve gerektiği takdirde ön bilgilendirme formu ve sözleşmede yer alan şartlara haksız şart denetiminin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

B. Cayma Hakkı

1. Genel Olarak

Cayma hakkı tüketicinin tek taraflı iradesi ile sözleşmenin kurulmasına yönelik iradesini geri almasıdır⁴⁰⁸. Bu hak sözleşmenin kuruluş aşamasında tüketiciye tanınmaktadır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 24⁴⁰⁹ uyarınca tüketici sahip olduğu cayma hakkını on dört gün içinde hiçbir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin kullanabilecektir⁴¹⁰. Bu hüküm emredici nitelikte olduğu için taraflar aksini kararlaştıramazlar⁴¹¹. Tüketicinin gerekçe göstermesi veya cezai şart ödemesine ilişkin düzenlemeler yapıldığı takdirde ise kesin hükümsüz olacaktır⁴¹².

---

⁴⁰⁸ AKİPEK, s. 321; ÇABRİ, s. 395; ERGİNER, s. 118; YILMAZ, A., s. 299.

⁴⁰⁹ TKHK m. 24: Cayma Hakkı

“(1) Tüketici, on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tüketici kredisi sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir. (2) Kredi veren, cayma hakkı olduğu konusunda tüketicinin bilgilendirildiğini ispat etmekle yükümlüdür. Cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim cayma hakkı süresi içinde kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir. (3) Cayma hakkını kullanan tüketicinin krediden faydalandığı hâllerde, tüketici, anaparayı ve kredinin kullanıldığı tarihten anaparamın geri ödendiği tarihe kadar olan sürede tahakkuk eden faizi en geç cayma bildirimini kredi verene göndermesinden sonra otuz gün içinde geri öder. Bu süre içinde ödeme yapılmaması hâlinde tüketici kredisinden cayılmamış sayılır. Faiz, akdî faiz oranına göre hesaplanır. Tüketiciden, hesaplanan akdî faiz ve bir kamu kurum veya kuruluşuna veya üçüncü kişilere ödenmiş olan masraflar dışında herhangi bir bedel talep edilemez.”

⁴¹⁰ AKİPEK, Şerh, s. 504; BAYSAL, s. 307; BİLGİN YÜCE, s. 417; BOZKURT YAŞAR, s. 152; GÜMÜŞ, s. 186; KABAN / KARACA / GÜL, s. 238; ÖZEN, Burak, “Tüketici Kredilerinde Cayma Hakkının Kullanılması”, 4. Tüketici Hukuku Kongresi Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Fehim Üçışık (Ed.), Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, s. 82; SERT SÜTÇÜ, s. 41; YILMAZ, A., s. 297; YILMAZ / KURT, s. 132; ZEVLİLİLER / GÖKYAYLA, s. 406.

⁴¹¹ BAYSAL, s. 309; ÇABRİ, s. 409; SERT SÜTÇÜ, s. 114; YILMAZ, A., s. 301.

⁴¹² BAYSAL, s. 309; ÇABRİ, s. 409; GÜMÜŞ, s. 186; SERT SÜTÇÜ, s. 114; YILMAZ, A., s. 301.

Kredi verenin sözleşme kurulmadan önce tüketiciyi bilgilendirmesi gerekliliği kapsamında ortaya çıkan kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğü⁴¹³ ve sözleşmenin zorunlu içeriğinde⁴¹⁴ de cayma hakkı yer almaktadır. Tüketici kredisi sözleşmelerinde cayma hakkı ilk defa TKHK m. 24 ile tüketiciye bir hak olarak tanınmıştır. Madde gerekçesinde vurgulandığı üzere, bu düzenleme 2008/48/EC sayılı AB Direktifi dikkate alınarak getirilmiştir.

Cayma hakkının hem tüketici hem de kredi verenin lehine olduğu TKHK m. 24'ün gerekçesinde belirtilmiştir. Madde gerekçesinde, tüketicinin çok fazla düşünmeden esasen ödeyemeyeceği bir borcun altına girmiş olduğu hallerde on dört günlük sürede düşünmesi ile kredi verenin de ödeme gücüyle yaşayabilecek bir müşteri sebebiyle karşılaşabileceği riskin azaltılabileceği vurgulanarak cayma hakkının sözleşmenin iki tarafı içinde faydalı olduğu ifade edilmiştir. Esas olarak cayma hakkı ile yeterince düşünmeden ve yükümlülüklerin farkında olmadan kredi alan tüketicinin ödeyemeyeceği borçlardan kurtarılması amaçlanmaktadır⁴¹⁵.

2. Hukuki Niteliği

Cayma hakkı kullanılmadan önceki dönemde sözleşmenin geçerli olup olmaması ile ilgili 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da hüküm bulunmamaktadır. Bu yüzden cayma hakkının hukuki niteliği doktrinde tartışmalıdır⁴¹⁶. Doktrinde bir görüş⁴¹⁷, cayma hakkı kullanılmadan önce sözleşmenin askıda geçerli olduğu ve tarafların birbirlerinden talepte bulunabilecekleri yönündedir. Bu görüşe göre cayma hakkı geciktirici şart niteliğindedir. Bu görüş, geçerli sözleşmenin cayma hakkının kullanılması ile baştan itibaren geçersiz hale geleceğini savunmaktadır.

Doktrinde diğer görüş⁴¹⁸, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da cayma hakkı kullanılmaya kadar geçen sürede sözleşmenin askıda olduğunu belirten bir

---

⁴¹³ Bilgi için bkz. Bölüm II, III, A.

⁴¹⁴ bkz. Bölüm I, I, E.

⁴¹⁵ BAYSAL, s. 304; ÇABRİ, s. 407; ÖZEN, Cayma Hakkı, s. 82; SERT SÜTÇÜ, s. 38.

⁴¹⁶ Cayma hakkının hukuki niteliğine ilişkin detaylı bilgi için bkz. SERT SÜTÇÜ, s.5-8.

⁴¹⁷ ÖZEN, Cayma Hakkı, s. 84; YILMAZ, A., s. 299.

⁴¹⁸ ÇABRİ, s. 409.

hüküm bulunmadığı ve cayma hakkı sözleşme kurulmadan önceki hale geri dönmeyi sağladığından cayma hakkının bozucu şart olarak kabul edilmesi gerektiği yönündedir.

Katıldığımız ve doktrinde baskın görüş⁴¹⁹ ise her ne kadar Kanun'da cayma hakkı ifadesi kullanılsa da esasen TKHK m. 24 ile tüketiciye tüketici kredisi sözleşmesinde iradesini geri alma imkanı sağlandığından bu hakkın teknik açıdan geri alma hakkı olduğu yönündedir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde cayma hakkı nispi emredici niteliktedir⁴²⁰. Bu sebeple cayma hakkının kullanılmasını zorlaştıran veya imkansızlaştıran sözleşme hükümleri kesin hükümsüzdür⁴²¹. Cayma hakkı niteliği itibariyle bozucu yenilik doğuran haklardandır⁴²². Cayma hakkı kullanıldığında tüketici kredisi sözleşmesi geçmişe etkili olarak sona erer ve bu hak bir defa kullanıldığı takdirde tükenir⁴²³. Yenilik doğuran hakların özelliği gereği cayma hakkı şarta veya vadeye bağlanamaz⁴²⁴.

3. Süresi

Cayma hakkının kullanılma süresi kanun koyucu tarafından TKHK m. 24/1'de on dört gün olarak belirlenmiştir. Bu süre hak düşürücü süre niteliğindedir⁴²⁵. Dolayısıyla tüketici bu süre içerisinde cayma hakkını kullanmadığı takdirde cayma hakkı sona erecektir.

Cayma hakkının kullanılma süresinin ne zaman sona erdiğini hesaplamak için sürenin başlangıç tarihinin belirlenmesi gerekmektedir. Cayma hakkının kullanılma süresinin başlangıcı TKS Yönetmeliği m. 24/2'de "*...Cayma hakkı süresi, sözleşmenin kurulduğu*

---

⁴¹⁹ AKİPEK, s. 321; AKİPEK ÖCAL, s. 401; BAYSAL, s. 309; ERGİNER, s. 118; GÜMÜŞ, s. 186; ÜNLÜTEPE, s. 333.

⁴²⁰ BAYSAL, s. 309; ÇABRİ, s. 409; GÜMÜŞ, s. 186; SERT SÜTÇÜ, s. 3; YILMAZ, A., s. 299.

⁴²¹ BAYSAL, s. 309; ÇABRİ, s. 409; GÜMÜŞ, s. 186; SERT SÜTÇÜ, s. 114; YILMAZ, A., s. 301.

⁴²² BAYSAL, s. 309; ÇABRİ, s. 409; GÜMÜŞ, s. 186; SERT SÜTÇÜ, s. 3; YILMAZ, A., s. 299; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 245.

⁴²³ BAYSAL, s. 309; ÇABRİ, s. 409; EREN, s. 70; SERT SÜTÇÜ, s. 41; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 245.

⁴²⁴ AKİPEK, Şerh, s. 505; ÇABRİ, s. 409; EREN, s. 66; GÜMÜŞ, s. 186; SERT SÜTÇÜ, s. 41; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 245.

⁴²⁵ BAYSAL, s. 304; SERT SÜTÇÜ, s. 93.

tarihte başlar. Ancak sözleşmenin bir örneğinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verildiği tarihin sözleşmenin kurulduğu tarihten daha sonra olması durumunda, bu süre, tüketicinin sözleşmenin bir örneğini aldığı tarihten itibaren başlar...” şeklinde ifade edilmiş olup; sürenin sözleşmenin nüshasının tüketiciye verilip verilmemesine göre farklı zamanlarda başlayacağını somut olayda değerlendirilmesi gerekmektedir.

Önceden belirtildiği üzere sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye teslimi⁴²⁶ ile tüketici kredi veren tarafından bilgilendirilmektedir⁴²⁷. Ayrıca TKHK m. 24/2 uyarınca kredi veren tüketiciyi cayma hakkı olduğu konusunda bilgilendirmekle⁴²⁸ ve bilgilendirdiğini ispatlamakla yükümlüdür⁴²⁹. Bu iki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde cayma hakkı süresinin bilgilendirme sözleşme kurulmadan önce yapıldığı takdirde sözleşmenin kurulduğu andan, bilgilendirme sözleşme kurulduktan sonra yapıldığı halde ise bilgilendirme tarihinden itibaren başlayacağı sonucuna varılmaktadır⁴³⁰.

Kredi verenin tüketiciyi bilgilendirmemesi durumunda cayma hakkının kullanımı için üst süre 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde belirtilmemiştir. Tüketicinin cayma hakkı konusunda bilgilendirilmemesi halinde hakkın kullanımı için üst süre olup olmadığı konusu doktrinde tartışmalıdır.

Doktrinde bir görüş⁴³¹, kredi veren cayma hakkı hususunda tüketiciyi bilgilendirmediği takdirde iş yeri dışında kurulan sözleşmelere ilişkin TKHK m. 47/6'daki⁴³² bir yıllık üst sürenin kıyasen uygulanması gerektiğini savunmaktadırlar.

⁴²⁶ Detaylı bilgi için bkz. Bölüm II, II, C.

⁴²⁷ AYDOĞDU, s. 197; BAYSAL, s. 290; GÜMÜŞ, s. 34.

⁴²⁸ bkz. Bölüm II, III, A, 2 ve Bölüm II, III, A, 6.

⁴²⁹ AKİPEK, Şerh, s. 505; ATAMER, s. 100; AYDOĞDU, s. 245; BAYSAL, s. 306; BİLGİN YÜCE, s. 417; BOZKURT YAŞAR, s. 152; ÇABRİ, s. 408; ÇINAR, s. 63; GÜMÜŞ, s. 187; ÖZEN, Cayma Hakkı, s. 86; SERT SÜTÇÜ, s. 24, 38; ZEVLİLİLER / GÖKYAYLA, s. 406.

⁴³⁰ AKİPEK, Şerh, s. 505; ASLAN, s. 447; AYDOĞDU, s. 245; ATAMER, s. 100; BAYSAL, s. 307; GÜMÜŞ, s. 186; SERT SÜTÇÜ, s. 46, 124.

⁴³¹ BİLGİN YÜCE, s. 418; ÇABRİ, s. 408; ÖZEN, Cayma Hakkı, s. 87.

⁴³² TKHK m. 47: İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmeler

“...(6) Satıcı veya sağlayıcının bu maddede belirtilen yükümlülüklerle aykırı hareket etmesi veya tüketiciyi cayma hakkı konusunda gerektiği şekilde bilgilendirmemesi durumunda, tüketici cayma hakkını kullanmak için on dört günlük süreyle bağlı değildir. Her halükarda bu süre cayma süresinin bittiği tarihten itibaren bir yıl sonra sona erer...”

Doktrinde diğer görüş⁴³³, mevzuatta süre sınırlaması olmadığından hakkın kullanımının kıyas yoluyla sınırlandırılmaması gerektiğini ve TMK m. 2/2 uyarınca hakkın kötüye kullanılması teşkil etmedikçe tüketicinin cayma hakkını taksitleri bitene kadar kullanabilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Doktrinde diğer bir görüş⁴³⁴ ise cayma hakkının kullanımının bir yıllık süre ile sınırlandırılmaması gerektiğini ama hakkın makul bir süre içinde kullanılması gerektiğini savunmaktadır.

Kanaatimizce, kredi veren tüketicuyu bilgilendirmediği takdirde cayma hakkı için on dört günlük sürenin uygulanmayacak olması durumunda kötü niyetli kullanımların olmasını engellemek için diğer tüketici sözleşmelerine ilişkin TKHK m. 47/6'daki bir yıllık üst süre kıyasen uygulanabilir.

Önceden de belirtildiği üzere cayma hakkı kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğüne dahildir. Kredi verenin cayma hakkı konusunda tüketicuyu bilgilendirme yükümlülüğü TKHK m. 24/2'de düzenlenmiştir. Ayrıca kredi verenin sözleşmenin bir nüshasını tüketicie vermesi⁴³⁵ de zorunludur. Bu düzenlemelere aykırılık halinde kredi verenin karşı karşıya kalacağı idari para cezası yaptırımları TKHK m. 77'de ayrı ayrı düzenlenmiştir⁴³⁶.

4. Şekli

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da cayma hakkının kullanımına ilişkin şekil şartı belirtilmemiştir. Cayma hakkının kullanılma şekli ile ilgili TKS Yönetmeliği m. 24/3'te; cayma hakkının kullanıldığı bildirimının süresi içerisinde yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile kredi verene yöneltilmesinin yeterli olduğu hüküm altına alınmıştır. Doktrinde⁴³⁷ bizim de katıldığımız şekilde, cayma hakkının kullanılma

---

⁴³³ ATAMER, s. 102; BAYSAL, s. 308; KARA, s. 1192; SERT SÜTÇÜ, s. 40; YILMAZ, A., s. 298.

⁴³⁴ GÜMÜŞ, s. 187.

⁴³⁵ Detaylı bilgi için bkz. Bölüm II, II, C.

⁴³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm II, III, A, 6 ve Bölüm II, II, C.

⁴³⁷ AKİPEK, Şerh, s. 505; ASLAN, s. 447; ATAMER, s. 100; AYDOĞDU, s. 245; BAYSAL, s. 309; GÜMÜŞ, s. 187; KARA, s. 1191; ÖZEN, Cayma Hakkı, s. 85.

şeklinin Yönetmelik ile getirilmesi nedeniyle geçerlilik şekli olamayacağı, bu şeklin ispat aracı olduğu ifade edilmektedir.

Cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim TKHK m. 24/2 uyarınca kredi verene yöneltilmesi gerekmektedir. Cayma hakkına ilişkin bildirim on dört günlük süre içerisinde kredi verene yöneltilmesi yeterli olup ulaşması zorunlu değildir⁴³⁸.

5. Cayma Hakkının Kullanılmasının Sonuçları

Cayma hakkı süresi içinde kredi verene yöneltilen bildirim ile kullanılır. Bildirim kredi verene cayma süresinden sonra ulaşması halinde de cayma hakkı geçerli olarak kullanılmış olur⁴³⁹. Ancak cayma hakkının hüküm ve sonuçları ulaşma anından itibaren doğar⁴⁴⁰.

Cayma hakkının kullanılmasının en önemli sonucu, sözleşmenin tüketici tarafından hiçbir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin sona erdirilmesidir⁴⁴¹. Cayma hakkını kullanan tüketiciden TKHK m. 24/3 uyarınca kamu kurum veya kuruluşlarına veya üçüncü kişilere ödenen masraflar istenebilir. Tüketici kamu kurum veya kuruluşları veya üçüncü kişilere masraf niteliğinde ödeme yaptığı takdirde geri isteyemeyecektir⁴⁴². Cayma hakkının diğer sonuçları tüketicinin krediden yararlanıp yararlanmamasına göre farklılık arz etmektedir.

a. Tüketicinin Krediden Yararlandığı Durumda

Cayma hakkını kullanan tüketiciden talep edilebilecek kalemler sınırlı sayıdadır⁴⁴³. Zira bu tutarlar TKHK m. 24/3'te belirtilmiştir. Düzenlemeye göre; tüketiciden ana para, faiz

---

⁴³⁸ AYDOĞDU, s. 232; BİLGİN YÜCE, s. 418; ÇABRİ, s. 410; GÜMÜŞ, s. 187; SERT SÜTÇÜ, s. 41, 119.

⁴³⁹ ATAMER, s. 103; BAYSAL, s. 309; ÇABRİ, s. 410; ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 246.

⁴⁴⁰ ATAMER, s. 103; AYDOĞDU, s. 245; BAYSAL, s. 309; ÇABRİ, s. 410; GÜMÜŞ, s. 187; ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 246.

⁴⁴¹ AKİPEK, Şerh, s. 504; BAYSAL, s. 307; BOZKURT YAŞAR, s. 152; GÜMÜŞ, s. 186; HAZNEDAR, s. 12; SERT SÜTÇÜ, s. 41; YILMAZ, A., s. 297.

⁴⁴² ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 407.

⁴⁴³ GÜMÜŞ, s. 189; YILMAZ / KURT, s. 134; ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 247.

ve kamu kurum veya kuruluşları veya üçüncü kişilere ödenen masraflardan başka bir tutar talep edilemeyecektir⁴⁴⁴.

Cayma hakkını kullanan tüketici krediden yararlandığı durumda ödeyeceği miktar, ana para ve kredinin kullanıldığı tarihten ana para ödenene kadar tahakkuk edecek faizdir. Tüketicinin ödeyeceği faiz TKHK m. 24/3 uyarınca akdi faiz oranına göre hesaplanacaktır. Ancak tüketici ödemesi gereken toplam tutarı cayma bildirimini gönderdiği tarihten başlayarak en geç otuz gün içinde ödemek zorundadır. Aksi takdirde tüketici sözleşmeden caymamış sayılacaktır. Dolayısıyla tüketici kredisi sözleşmesi devam edecektir.

Cayma hakkının kullanılmasının geçerli sayılmamasının diğer ifadeyle kullanılmamış sayılmasının hukuki niteliğine ilişkin olarak doktrinde⁴⁴⁵ tüketici otuz gün içerisinde Kanun gereği ödemesi gereken meblağı ödemediği takdirde cayma hakkının yasal bozucu şarta bağlanması gibi bir durum ortaya çıktığı ifade edilmektedir.

Ancak doktrinde⁴⁴⁶ bu yaklaşım bozucu şartın geçmişe etkili olamayacağına dair TBK m. 173/3'ten hareketle eleştirilmekte olup; cayma hakkının kullanılmamış sayılmasının bozucu şart niteliğinde olmadığı belirtilmektedir. Kanaatimizce, cayma hakkı bozucu yenilik doğuran haklardan olduğu için şarta bağlanamayacağından cayma hakkının kullanılmamış sayılması bozucu şart niteliğinde değildir.

Krediden yararlanan ve cayma hakkını kullanan tüketiciden talep edilebilecek tutarlardan biri de kamu kurum veya kuruluşları ile üçüncü kişilere ödenen masraflardır. Doktrinde⁴⁴⁷, TKHK m. 24'ün bütünü birlikte değerlendirilerek bu masrafların ödenmemesi halinde dahi tüketiciye cayma hakkının kullanılmamış sayılması yaptırımının uygulanamayacağı kabul edilmektedir.

---

⁴⁴⁴ AKİPEK, Şerh, s. 507; ATAMER, s. 103; AYDOĞDU, s. 246; GÜMÜŞ, s. 189; YILMAZ / KURT, s. 134.

⁴⁴⁵ ÇABRİ, s. 415; GÜMÜŞ, s. 189.

⁴⁴⁶ ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 247.

⁴⁴⁷ GÜMÜŞ, s. 188.

Zira TKHK m. 24'ün lafzı ve gerekçesi⁴⁴⁸ nazara alındığında kanun koyucunun iradesinin tüketiciden maddede belirtilenlerden başka tazminat veya masrafların talep edilmesini engellemek olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple tüketici kamu kurum veya kuruluşları ile üçüncü kişilere ödenen masrafları ödemesine dahi otuz gün içinde kredi verene ana para ve faizi ödediğinde cayma hakkının kullanılmasının geçerli olacağı kanaatindeyiz. Ancak bu durum kredi verenin bu masrafları tüketiciden talep etmesine engel değildir.

b. Tüketicinin Krediden Yararlanmadığı Durumda

Tüketicinin krediden yararlanmadığı durum ile ilgili öncelikle belirtilmesi gereken husus, tüketicinin krediden yararlanmamış olduğu durumun ne olduğudur. Zira uygulamada tüketici kredisi sözleşmesi akdedildikten sonra kredi miktarı tüketicinin veya tüketicinin belirttiği üçüncü kişinin hesabına yatırılmaktadır. Bu şekilde uygulamalarda kredi veren borcunu ifa etmiş olduğu için tüketici para üzerinde tasarruf etmemiş olsa da tasarruf edebilme imkanı tanınmış olduğundan krediden yararlanma unsurunun gerçekleştiği doktrinde kabul edilmektedir⁴⁴⁹.

Cayma hakkını kullanan tüketicinin krediden yararlanmadığı durumda faiz veya cezai şart ödeme yükümlülüğü yoktur⁴⁵⁰. Fakat TKHK m. 24/3 uyarınca tüketiciden kamu kurum veya kuruluşlarına veya üçüncü kişilere ödenen masraflar talep edilebilir.

Cayma hakkının kullanılması ile sözleşme sona ereceğinden tüketici krediden yararlanmasa dahi kredi verenin sözleşmenin yapılması için yapmış olduğu masrafları tüketiciden talep etmesi gündeme gelmektedir. Bu husus 6502 sayılı Tüketicinin

---

⁴⁴⁸ Madde gerekçesi:

“...Üçüncü fıkarda, krediden faydalanan tüketicinin cayma hakkını kullanması durumunda ödeyeceği tutara ilişkin düzenleme yapılmıştır. Buna göre, tüketici sadece, anaparayı ve kredinin kullanıldığı tarihten anaparanın geri ödendiği tarihe kadar olan sürede tahakkuk eden faizi gecikme olmadan ve en geç cayma bildirimini kredi verene göndermesinden sonra 30 gün içinde ödeyecektir. Faiz tutarının hesaplanmasında akdi faiz oranı kullanılacaktır. Hesaplanan akdi faiz ve bir kamu kurum ve kuruluşuna veya üçüncü kişilere ödenmiş olan masraflara ilişkin tazminat dışında herhangi bir masrafın tüketiciden talep edilmesi mümkün değildir...”

⁴⁴⁹ ÇABRİ, s. 414.

⁴⁵⁰ ÇABRİ, s. 414; SERT SÜTÇÜ, s. 105; YILMAZ / KURT, s. 133.

Korunması Hakkında Kanun'da düzenlenmemiştir. Fakat madde gerekçesinde⁴⁵¹ tüketiciden dosya masrafı istenemeyeceği örneklerle açıklanmıştır. Kredi verenin tüketiciden sözleşmenin yapılması için yapmış olduğu masraflar gibi başkaca masraflar talep edip edemeyeceği hususunda doktrinde farklı görüşler vardır.

Doktrinde bir görüş⁴⁵², TKHK m. 24/3'te sayılan kalemlerin sınırlı sayıda olduğunu ve komisyon, dosya masrafı gibi adlarla tahsil edilen bedelleri tüketicinin geri isteyebileceğini savunmaktadır.

Doktrinde diğer görüş⁴⁵³ ise, gerekçe ve doktrindeki görüşe kısmen katılmakla birlikte düzenlemenin yerinde olmadığını savunmaktadır. Bu görüşe göre, sözleşmenin kurulması için yapılan masrafların keyfi bir şekilde kullanılan cayma hakkı neticesi talep edilememesi ve sonuçlarının kredi verene yansıtılması yerine kredi verenin dosya masrafını talep edebilmesinin sağlanması gerekmektedir.

Kanaatimizce, uygulamada kredi veren tarafından tüketiciden dosya masrafı adı altında esasen dosya masrafı dahi olmayan tutarların da talep edildiği ve bu sebeple tüketicilerin mağduriyetler yaşadığı göz önüne alındığında tüketiciden TKHK m. 24/3'te belirtilenden başka hiçbir masraf talep edilememesi yerindedir. Zira tüketiciden bu tip bedellerin tahsil edilmesi cayma hakkı kullanmanın cezası niteliği de taşıyabilecektir.

---

⁴⁵¹ Madde gerekçesi:

“...Örneğin, 10.000 TL tüketici kredisi almak için başvurulduğunda, 250 TL'si dosya masrafı, 50 TL'si vergi olmak üzere tüketiciden toplamda 300 TL masraf alınmış ve bu masraflar krediden mahsup edilerek 9.700 TL tüketicilere ödenmiş olsun. Söz konusu kredi sözleşmesinden tüketicinin cayması halinde, bankaya iade edilmesi gereken anapara tutarı 9.700 TL'dir. Ayrıca, 10.000 TL tutarındaki kredinin çekildiği tarihten geri ödendiği tarihe kadar olan ve akdi faiz oranı esas alınarak hesaplanan faiz tutarı ile birlikte 50 TL'lik vergi bankaya geri verilecektir. Bu durumda tüketici, kredinin kullanılması esnasında peşin olarak mahsup edilen 250 TL dosya masrafını kredi verenden talep etme hakkına sahiptir. Bu örneğe ilişkin başka bir senaryo ise yukarıda belirtilen masrafların krediden mahsup edilmeden tüketicilere 10.000 TL ödenmesidir. Söz konusu kredi sözleşmesinden tüketicinin cayması halinde, bankaya iade edilmesi gereken anapara tutarı 10.000 TL'dir. Ayrıca, 10.000 TL tutarındaki kredinin çekildiği tarihten geri ödendiği tarihe kadar olan ve akdi faiz oranı esas alınarak hesaplanan faiz tutarı geri verilecektir. Bununla birlikte, banka tarafından tüketicilere 250 TL iade edilmesi gerekmektedir.”

⁴⁵² GÜMÜŞ, s. 189; YILMAZ / KURT, s. 134.

⁴⁵³ ÇABRİ, s. 415.

IV. SÖZLEŞMEDE HAKSIZ ŞART BULUNMASI

A. Genel Olarak Haksız Şart Kavramı

Genel işlem şartları, düzenleyenin çok sayıda sözleşmede kullanmak amacıyla önceden tek taraflı olarak belirleyerek sözleşmenin karşı tarafına sunduğu sözleşme şartlarıdır⁴⁵⁴. Genel işlem şartları TBK m. 20-25 aralığında düzenlenmiştir.

Haksız şart ise taraflardan birinin tüketici olduğu sözleşmede adil olmayan veya kötüye kullanılabilir nitelikte sözleşme şartı anlamına gelmektedir⁴⁵⁵. Kredi verenler tüketicilerin kişisel durumunu dikkate almadan, çok sayıda tüketici ile aynı içerikte sözleşme yapabilmek adına sözleşme şartlarını belirlemektedir⁴⁵⁶. Bu sebeple, tüketici kredisi sözleşmelerinde haksız şartların varlığı uygulamada en sık karşılaşılan sorunlardan biridir⁴⁵⁷. Tarafların eşit olup müzakere edebilmesine dayanan sözleşme özgürlüğü ilkesinin zedelendiği, bu tip durumlarda kanun koyucunun sözleşmeye müdahalesi gündeme gelmektedir⁴⁵⁸.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 5'te düzenlenen haksız şartlar, TBK m. 20'de düzenlenen genel işlem koşullarına göre özel hüküm niteliğindedir⁴⁵⁹. Diğer ifade ile kredi verenlerin çok sayıda sözleşme yapabilmek amacıyla sözleşme şartlarını belirledikleri hallerde TKHK m. 5 hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Ancak tüketici mevzuatında boşluk olan hallerde TBK m. 20-25 aralığında yer alan genel hükümler boşluğu doldurmak için kullanılabilir⁴⁶⁰.

⁴⁵⁴ ALTUNKAYA, s. 101; ATAMER, Genel İşlem Şartları, s. 1; ÇABRİ, s. 118, 377; EREN, s. 231; HAVUTÇU, s. 3; OĞUZMAN / ÖZ, s. 168; POROY, s. 517; YENTÜRK, s. 385.

⁴⁵⁵ AÇIKGÖZ, s. 807; AYDIN, Ramazan, "Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar (TKHK m. 5)", Erciyes Üniversitesi HFD, 2016, C. 11, S. 1, s. 85; TOPAK, s. 282.

⁴⁵⁶ ALTUNKAYA, s. 101; ATAMER, Genel İşlem Şartları, s. 1; ÇABRİ, s. 118, 377; EREN, s. 231; HAVUTÇU, s. 3; OĞUZMAN / ÖZ, s. 168; POROY, s. 517.

⁴⁵⁷ ÇABRİ, s. 117.

⁴⁵⁸ ASLAN, s. 322; ATAMER, Genel İşlem Şartları, s. 10; EREN, s. 233; HAVUTÇU, s. 2,25; ÖZEL, Çağlar, "Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Kavramı", Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 60; POROY, s. 532; TOPAK, s. 284, 296.

⁴⁵⁹ ALTUNKAYA, s. 101; ATAMER, Genel İşlem Şartları, s. 1; ÇABRİ, s. 118, 377; EREN, s. 231; HAVUTÇU, s. 3; OĞUZMAN / ÖZ, s. 168; POROY, s. 517; YENTÜRK, s. 385.

⁴⁶⁰ ATAMER, Genel İşlem Şartları, s. 1; EREN, s. 231; HAVUTÇU, s. 3; OĞUZMAN / ÖZ, s. 168; POROY, s. 517; YENTÜRK, s. 385.

Ayrıca TKHK m. 5'te düzenlenen haksız şartlar, TBK m. 20'de düzenlenen genel işlem koşullarına yakın olmakla birlikte genel işlem koşullarından daha geniştir⁴⁶¹. Örneğin genel işlem koşullarının aksine bir sözleşme şartının haksız şart sayılabilmesi için birden çok benzer sözleşmede kullanmak üzere hazırlanması gerekliliği yoktur⁴⁶². Dolayısıyla, haksız şart tek bir sözleşmede kullanılmak için de hazırlanmış olabilir.

Tüketici sözleşmelerindeki haksız şartlar TKHK m. 5'te⁴⁶³ ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik'te ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Haksız şart, TKHK m. 5/1 ve TSHŞHY m. 4/1,c'de birbirine paralel şekilde tanımlanmıştır. Bu düzenlemelere göre; tüketiciyle müzakere edilmeksizin sözleşmede yer alan ve tarafların hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek şekilde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartları haksız şarttır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 5'in gerekçesinde, haksız şartlara ilişkin hükümlerin matbu standart sözleşmeleri genelde okumadan kabul

---

⁴⁶¹ Detaylı bilgi için bkz. AYDIN, s. 94; ÇABRİ, s. 119; GÜMÜŞ, s. 61; OĞUZMAN / ÖZ, s. 175; YILMAZ, A., 130.

⁴⁶² ASLAN, s. 327; AYDIN, s. 94; ÇABRİ, s. 119; EREN, s. 231; GÜMÜŞ, s. 61; OĞUZMAN / ÖZ, s. 176; ÖZEL, s. 69; YILMAZ, A., 130; karşı görüş bkz. AYDOĞDU, s. 213.

⁴⁶³ TKHK m. 5: Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar

“(1) Haksız şart; tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartlarıdır. (2) Tüketiciyle akdedilen sözleşmelerde yer alan haksız şartlar kesin olarak hükümsüzdür. Sözleşmenin haksız şartlar dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda sözleşmeyi düzenleyen, kesin olarak hükümsüz sayılan şartlar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez. (3) Bir sözleşme şartı önceden hazırlanmış ve standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketici içeriğine etki edememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilir. Sözleşmeyi düzenleyen, bir standart şartın münferiden müzakere edildiğini iddia ediyorsa bunu ispatla yükümlüdür. Sözleşmenin bütün olarak değerlendirilmesinden standart sözleşme olduğu sonucuna varılırsa, bu sözleşmedeki bir şartın belirli unsurlarının veya münferit bir hükmünün müzakere edilmiş olması, sözleşmenin kalan kısmına bu maddenin uygulanmasını engellemez. (4) Sözleşme şartlarının yazılı olması halinde, tüketicinin anlayabileceği açık ve anlaşılır bir dilin kullanılmış olması gerekir. Sözleşmede yer alan bir hükmün açık ve anlaşılır olmaması veya birden çok anlama gelmesi halinde; bu hüküm, tüketicinin lehine yorumlanır. (5) Faaliyetlerini, kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişi veya kuruluşların hazırladıkları sözleşmelere de niteliklerine bakılmaksızın bu madde hükümleri uygulanır. (6) Bir sözleşme şartının haksızlığı; sözleşme konusu olan mal veya hizmetin niteliği, sözleşmenin kuruluşunda var olan şartlar ve sözleşmenin diğer hükümleri veya haksız şartın ilgili olduğu diğer bir sözleşmenin hükümleri dikkate alınmak suretiyle sözleşmenin kuruluş anına göre belirlenir. (7) Sözleşme şartlarının haksızlığının takdirinde, bu şartlar açık ve anlaşılır bir dille yazılmış olmak koşuluyla, hem sözleşmeden doğan asli edim yükümlülükleri arasındaki hem de mal veya hizmetin piyasa değeri ile sözleşmede belirlenen fiyat arasındaki dengeye ilişkin bir değerlendirme yapılamaz. (8) Bakanlık, genel olarak kullanılmak üzere hazırlanmış sözleşmelerde yer alan haksız şartların, sözleşme metinlerinden çıkarılması veya kullanılmasının önlenmesi için gerekli tedbirleri alır. (9) Haksız şartların tespit edilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile sınırlayıcı olmamak üzere haksız şart olduğu kabul edilen sözleşme şartları yönetmelikle belirlenir.”

eden tüketicileri koruma amacı taşıdığı belirtilmiştir. Ayrıca gerekçede bu düzenleme ile AB Direktifi'nin iç hukuka aktarılmış olduğu ifade edilmiştir.

B. Haksız Şartın Unsurları

Haksız şartın unsurları TSHŞHY m. 5/1'de belirtildiği üzere; sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilmesi ve dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olmasıdır. Buna göre, bir şartın haksız şart sayılabilmesi için bu iki unsurun da birlikte varlığı gerekmektedir⁴⁶⁴.

1. Tüketiciyle Müzakere Edilmeden Sözleşmeye Dahil Edilmesi

Sözleşmede yer alan bir maddenin haksız şart olarak nitelendirilmesi için ilk unsur, şartın sözleşmeye tüketici ile müzakere edilmeden dahil edilmiş olmasıdır⁴⁶⁵. Haksız şartların temel özelliği, ekonomik açıdan güçlü olan tarafın, sözleşme şartını tek taraflı olarak hazırlamasıdır⁴⁶⁶. Bunun bir sonucu olarak da şart müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilmektedir.

Sözleşmede yer alan şartların tüketici ile müzakere edilip edilmediği içerik denetimi⁴⁶⁷ yapılırken değerlendirilmektedir. Ancak önceden belirtildiği üzere, bir sözleşme hükmünün haksız şart olarak değerlendirilmesi için tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilmesinin yanı sıra haksız şartın diğer unsuru olan dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olması da gerekmektedir⁴⁶⁸.

---

⁴⁶⁴ **ASLAN**, s. 327; **AYAN**, Serkan, “Genel İşlem Koşulları Yönünden Türk Borçlar Kanunu ile 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Karşılaştırılması”, Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 112; **DERYAL**, Yahya, Tüketici Kredilerinde Haksız Şart Örnekleri ve 6502 Sayılı Kanunla Getirilen Yeni Düzenlemenin Değerlendirilmesi, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 89, s. 58; **GÜMÜŞ**, s. 61; **İNAL**, Hamdi Tamer, “Tüketici Sözleşmelerinde Haksız Şartlar”, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 89, s. 39; **OĞUZMAN / ÖZ**, s. 175; **TÖRÜNER**, Ekrem, “Banka Kredi Sözleşmelerindeki Haksız Şart ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, Ankara Barosu Dergisi, 2013, S. 2, s. 430.

⁴⁶⁵ **AYDOĞDU**, s. 215; **ÇABRİ**, s. 122; **GÜMÜŞ**, s. 52; **TOPAK**, s. 286.

⁴⁶⁶ **ÇABRİ**, s. 123; **GÜMÜŞ**, s. 61.

⁴⁶⁷ bkz. Bölüm II, IV, C, 2, c, aa.

⁴⁶⁸ **ASLAN**, s. 327; **AYAN**, s. 112; **AYDOĞDU**, s. 219; **ÇABRİ**, s. 126; **DERYAL**, s. 58; **GÜMÜŞ**, s. 57.

2. Dürüstlük Kuralına Aykırı Düşecek Biçimde Tüketici Aleyhine Dengesizliğe Neden Olması

Bir sözleşme şartının dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olduğunun belirlenmesi ve haksız şart sayılabilmesi için sözleşmenin kuruluş anındaki tarafların hak ve yükümlülükleri arasındaki denge belirlenmelidir⁴⁶⁹. Örneğin; sözleşmelerde yer alan banka kartı aidatı, dosya masrafı, bağlı kredilerde kredi verenin sorumlu olmayacağı hükümleri dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olabilecek şartlar kapsamında irdelenmektedir⁴⁷⁰.

Haksız şart belirlenmesi yapılırken TKHK m. 5/6 uyarınca sözleşmenin kuruluş anına göre; sözleşmeye konu mal veya hizmetin niteliği ve sözleşmenin kuruluşundaki şartlar sözleşmenin diğer hükümleri dikkate alınmak suretiyle incelenecektir. Ayrıca varsa şartın ilgili olduğu başka sözleşme hükümleri de haksız şart değerlendirmesinde dikkate alınacaktır. Dolayısıyla, bir hüküm tek başına haksız şart niteliğine sahipken, sözleşmenin tümü değerlendirildiği takdirde haksız şart niteliğini yitirebilecektir.

Yargıtay, haksız şart değerlendirmesi yaparken sözleşme şartının açık oransızlık ve haksızlık unsurları taşıyıp taşımadığını irdelemektedir. Yargıtay'ın kullandığı açık oransızlık ve haksızlık kavramları, esasen şartın dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olması unsurudur. Yüksek Mahkeme⁴⁷¹ sigorta sözleşmesi yapılma zorunluluğu ile tüketicinin menfaatinin ihlal edildiğinin iddia edildiği bir uyuşmazlıkta, şart tüketici aleyhine olsa da sigorta sözleşmesi yapılması şartının esasen tüketicinin menfaatine de olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple somut olayda, haksız şart için gereken açık oransızlık ve haksızlık unsurlarının gerçekleşmemiş olacağı gerekçeleri ile hükmün haksız şart olarak kabul edilemeyeceğine karar vermiştir.

---

⁴⁶⁹ ÇABRİ, s. 119; EREN, s. 244; ERGİNER, s. 25; İNAL, Haksız Şart, s. 37; KARA, s. 142; OĞUZMAN / ÖZ, s. 176; TOPAK, s. 291; YILMAZ, A., s. 144.

⁴⁷⁰ AYDOĞDU, s. 219; ÇABRİ, s. 128; TÖRÜNER, s. 431.

⁴⁷¹ Yarg. HGK, 04.03.2015, E. 2014/13-111, K. 2015/886 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 27.08.2019).

Tüketici aleyhine olmayan, kredi veren aleyhine olan sözleşme hükümleri ise haksız şart niteliğinde olmayıp geçerlidir⁴⁷².

C. Haksız Şart Karinesi, Denetimi ve Yaptırımı

1. Haksız Şart Karinesi

Haksız şart karinesinin mevcut olduğu durumlarda tüketici, sözleşme hükmünün haksız şart niteliğinde olduğunu ispat yükünden kurtulmaktadır⁴⁷³. Haksız şart karinesi, tüketicinin ispat yükünden kurtulması esas alınarak standart sözleşmeler ve Yönetmelikte yer alan haksız şartlar bakımından söz konusu olmaktadır.

a. Standart Sözleşmeler

Standart diğer adıyla tip sözleşmeler, sözleşme şartlarının tamamının veya bir kısmının müzakere edilmeden karşı tarafa dayatıldığı ve birden fazla kişi ile akdedilmek üzere belirli bir standardın oluşturulduğu sözleşmelerdir⁴⁷⁴.

Standart sözleşmeler, genellikle kredi veren lehine şartlar içermektedir. Standart sözleşme söz konusu olduğunda ortada hazır bir sözleşme bulunduğundan müzakere ortamı olmaksızın tüketiciye sunulan şartlar neticesi tüketicinin sadece iki seçeneği bulunmaktadır⁴⁷⁵. Bu iki seçenek; tüketicinin sunulan şartlarla sözleşmeyi akdetmesi ya da kredi almaktan vazgeçmesidir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 5/3 ve TSHŞHY m. 5/3 ile standart sözleşmelere ilişkin haksız şart karinesi getirilmiştir⁴⁷⁶. Bu düzenlemelere göre; önceden hazırlanmış, standart sözleşmede yer aldığı için tüketicinin içeriğine müdahale edemediği sözleşme şartlarının tüketici ile müzakere edilmediği kabul edilmektedir.

---

⁴⁷² AYDOĞDU, s. 219; ÇABRİ, s. 127.

⁴⁷³ ÇABRİ, s. 122; EREN, s. 251; OĞUZMAN / ÖZ, s. 175.

⁴⁷⁴ ÇINAR, s. 49; EREN, s. 228; HAVUTÇU, s. 13; OĞUZMAN / ÖZ, s. 169.

⁴⁷⁵ KAYAR, s. 85; POROY, s. 532.

⁴⁷⁶ ASLAN, s. 337; AYDOĞDU, s. 217; ÇABRİ, s. 121; GÜMÜŞ, s. 62; HAVUTÇU, s. 88; İNAL, s. 623; OĞUZMAN / ÖZ, s. 175.

Dolayısıyla, standart sözleşme söz konusu olduğunda haksız şartın ilk unsuru Kanun gereği gerçekleşmiş olacaktır.

Doktrinde bazı yazarlar⁴⁷⁷, TKHK m. 5/3'te belirtilen şartın önceden hazırlanmış olması ve standart şartın mevcut olması gereğini haksız şartın üçüncü unsuru olarak kabul etmektedirler. Kanaatimizce, bu hüküm haksız şartın ilk unsurunun varlığına karine teşkil etmektedir. Dolayısıyla önceden hazırlanan standart şart haksız şartın unsurlarından değildir.

Standart sözleşme niteliğindeki bir kredi kartı sözleşmesine⁴⁷⁸ ilişkin Yargıtay kararında⁴⁷⁹; kredi kartı çıkaran kuruluş tarafından önceden matbu olarak hazırlanıp tüketici ile müzakere edilmeden, her sayfasının tüketici tarafından imzalanmadığı ve bir örneği tüketiciye verilmemiş sözleşmelere dayalı olarak kart ücreti, kart aidatı gibi ücretler tahsil edilmesinin, tüketicilerin de bu ücretleri ödemesinin zımnen kabul olarak varsayıldığı belirtilmiştir. Kararda, tüketicilerin sonraki yıllarda bu ücretlere itiraz etmesinin TMK m. 2 çerçevesinde iyi niyet kurallarına aykırı olabileceği ifade edilmiştir.

Ancak anılan kararda Yargıtay, her somut olayın kendine özgü özelliklerinin değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamış olup; kart ücreti gibi hükümlerin haksız şart olarak nitelendirmesi sonucu bu haksız şartın tüketiciyi bağlamayacağı ve tüketicinin bu bedelleri bir süre ödemesinin de haksız şarta onay verdiği anlamını taşımayacağına gözetilmesi gerektiğini eklemiştir.

Ayrıca aynı kararda Yargıtay, tüketicinin bir sözleşme şartının haksız şart olduğunu ileri sürmesi için Kanun'da bir zaman sınırlaması olmadığını altını çizmiştir. Yargıtay, somut uyuşmazlıkta kart ücreti, kart aidatı gibi ücretler tüketici tarafından bir süre ödense de standart sözleşmede bulunması sebebi ile haksız şart olduğunun kabulü gerektiğine karar vermiştir.

---

⁴⁷⁷ AYDOĞDU, s. 213.

⁴⁷⁸ bkz. Bölüm I, I, B, 2.

⁴⁷⁹ Yarg. 13. HD., 13.10.2011, E. 2011/5618, K. 2011/14462 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 03.10.2019)

Standart sözleşmelere ilişkin TKHK m. 5/3 ve TSHŞHY m. 5/3'te standart sözleşmenin bir kısmının müzakere edilmiş olmasının, müzakere edilmeyen kısımların denetime tabi tutulmasını engellemeyeceği düzenlenmiştir. Buna göre, standart sözleşmenin müzakere edilmemiş olan şartları haksız şart denetimine tabi tutulabilecektir⁴⁸⁰. Haksız şart karinesinin varlığı halinde hükmün haksız şart sayılmaması için kredi veren, önceden tek taraflı hazırlanan şartların müzakere edildiğini ispatlamakla yükümlüdür⁴⁸¹.

b. Yönetmelikte Yer Alan Haksız Şartlar

Haksız şart olduğu kabul edilen sözleşme şartlarının belirlenmesi TKHK m. 5/9 atfıyla Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik'e bırakılmıştır. Bu çerçevede TSHŞHY Ek-1'de sözleşmeye konulma amacı veya doğurduğu sonuçlar bakımından haksız şart sayılan sözleşme hükümleri örnekleme yöntemi ile sayılmıştır⁴⁸². Diğer ifadeyle Yönetmelik'te belirtilen şartlar sınırlı sayıda değildir.

Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik Ek-1'de⁴⁸³ yer alan

⁴⁸⁰ AYDOĞDU, s. 218; DERYAL, s. 59; GÜMÜŞ, s. 63; YILMAZ, A., s. 132.

⁴⁸¹ ASLAN, s. 337; AYDOĞDU, s. 218; ÇABRİ, s. 122; DERYAL, s. 59; EREN, s. 251; GÜMÜŞ, s. 62.

⁴⁸² ÇABRİ, s. 142; EREN, s. 251; OĞUZMAN / ÖZ, s. 176; TOPAK, s. 294.

⁴⁸³ TSHŞHY Ek-1: "(1) Aşağıda yer alan sonuçları hedefleyen veya bu sonuçları doğuran şartlar haksız şarttır. a) Sözleşmeyi düzenleyen bir fiili veya ihmali nedeniyle, tüketicinin hayatını kaybetmesi, yaralanması veya maddi zarara uğraması halinde, sözleşmeyi düzenleyen yasal sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan şartlar, b) Sözleşmeyi düzenleyen, sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerinden herhangi birini tamamen veya kısmen ifa etmemesi veya ayıplı ifa etmesi halinde, tüketicinin herhangi bir alacağını sözleşmeyi düzenleyene karşı var olan bir borcuyla takas etme hakkı dahil, sözleşmeyi düzenleyene veya bir üçüncü şahsa yönelbileceği yasal haklarını ortadan kaldıran ya da ölçüsüz şekilde sınırlayan şartlar, c) Sözleşmeyi düzenleyen, sadece kendisi tarafından belirlenen koşullarda edimini ifa edeceği, buna karşılık tüketicinin her halde ifa ile yükümlü tutulduğu şartlar, ç) Tüketicinin sözleşmeyi kurmaktan veya ifa etmekten vazgeçmesi hallerinde sözleşmeyi düzenleyene tüketicinin kendisine ödediği bedeli muhafaza etme hakkı tanıyan, ancak sözleşmeyi düzenleyen aynı türden davranışları için tüketiciye benzer bir tazminat hakkı tanımayan şartlar, d) Yükümlülüklerini yerine getirmeyen tüketicinin, orantısız biçimde yüksek bir tazminat ödemesini gerektiren şartlar, e) Sözleşmeyi düzenleyene, sözleşmeyi keyfi bir şekilde fesh etme hakkı tanıyan ancak tüketiciye aynı hakkı vermeyen şartlar ile sözleşmeyi düzenleyen fesih hakkını kullanmasına rağmen, henüz ifa etmediği edimler karşılığında almış olduklarını muhafaza etme hakkı veren şartlar, f) Sözleşmeyi düzenleyene, haklı sebeplerin var olduğu durumlar hariç olmak üzere, belirsiz süreli bir sözleşmeyi makul bir bildirimde bulunmaksızın ve süre tanımaksızın fesh etme hakkı tanıyan şartlar, g) Belirli süreli sözleşmelerde, sözleşmenin belirlenen süre kadar uzayacağına ilişkin konulan şartlar, ğ) Tüketicinin, sözleşmenin kurulmasından önce fiilen bilgi sahibi olamayacağı sözleşme şartlarını, geri dönülemez bir şekilde kabul ettiğini öngören şartlar, h) Sözleşmeyi düzenleyen sözleşme şartlarını, sözleşmede belirtilen haklı bir sebep olmaksızın tek taraflı olarak değiştirmesine imkan veren şartlar, ı) Sözleşmeyi düzenleyen, sözleşme konusu mal

haksız şartlar; kredi verenin fiili veya ihmali sebebiyle tüketicinin maddi zarara uğraması halinde kredi verenin yasal sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan şartlar, kredi verenin sözleşmeden kaynaklanan sorumluluğunu kaldıran veya orantısız şekilde sınırlayan şartlar, tüketici aleyhine orantısız şekilde yüksek belirlenen cezai şartlar, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde haklı sebeplerin varlığı hariç kredi verene bildirimde bulunmadan ve süre vermeden fesih hakkı tanıyan şartlar, kredi verenin yükümlülüklerini yerine getirmemesine rağmen tüketicinin yükümlülüklerini yerine getirmesini zorunlu kılan şartlar, kredi verenin sözleşme şartlarını tek taraflı değiştirmesine imkan sağlayan şartlar, tüketicinin sözleşme öncesinde bilgi sahibi olamayacağı şartları geri dönülmez biçimde kabul ettiğine ilişkin şartlar, kredi verenin bir sözleşme şartının nasıl yorumlanacağı hususunda münhasır yetkili kılındığı şartlar gibi sonuçları hedefleyen veya bu sonuçları doğuran şartların haksız şart olduğu düzenlenmiştir.

Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik Ek-1 çerçevesinde sözleşme hükmünün tüketici aleyhine dengesizliğe neden olup olmadığına bakılmaksızın, maddedeki örneklenen durumlardan birini teşkil eden hüküm haksız şart sayılmaktadır⁴⁸⁴. Diğer anlatımla TSHŞHY Ek-1’de sayılan hususların varlığı halinde sözleşme maddesinin haksız şart teşkil ettiğine ilişkin karine getirilmiştir. Bu sebeple, TSHŞHY Ek-1’de sayılan durumlar mevcut olduğu takdirde haksız şartın unsurlarının varlığı irdelenmeden doğrudan yaptırım uygulanacaktır.

---

veya hizmetin niteliklerini tek taraflı olarak ve haklı bir sebep olmaksızın değiştirebileceğine ilişkin şartlar, i) Sözleşmeyi düzenleyenin mal veya hizmetin bedelini, ifa anında tespit edebileceğini veya yükseltebileceğini öngören ve nihai bedelin, sözleşmenin kurulması anında tespit edilen bedele nazaran çok yüksek olması halinde, tüketiciye sözleşmeden dönme hakkı tanımayan şartlar, j) Sözleşmeyi düzenleyene, mal veya hizmetin sözleşme koşullarına uygun olup olmadığını tespit etme hakkı veren veya bir sözleşme şartının nasıl yorumlanacağı konusunda münhasır yetki veren şartlar, k) Sözleşmeyi düzenleyen adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler tarafından verilen taahhütleri yerine getirme yükümlülüğünü sınırlandıran veya bu yükümlülüğü belli bir şekil şartına uyulmuş olmasına bağlayan şartlar, l) Sözleşmeyi düzenleyenin yükümlülüklerini yerine getirmemesine rağmen tüketicinin bütün yükümlülüklerini yerine getirmesini zorunlu kılan şartlar, m) Sözleşmeyi düzenleyene, tüketicinin sahip olduğu teminatların azaltılmasına neden olabilecek şekilde, sözleşme kapsamındaki hak ve yükümlülüklerini, tüketicinin onayı alınmaksızın devretme imkanı veren şartlar, n) Tüketicinin özellikle, hukuki düzenlemelerde öngörülmemiş bir hakeme müracaatını öngörmek, gösterebileceği delilleri ölçüsüz derecede sınırlandırmak veya mevcut hukuki düzen uyarınca diğer tarafta olan ispat külfetini tüketiciye yüklemek suretiyle tüketicinin mahkemeye gitme veya başka başvuru yollarını kullanma imkanını ortadan kaldıran veya sınırlandıran şartlar...” şeklinde belirtilmiştir.

⁴⁸⁴ ÇABRİ, s. 142; EREN, s. 251.

Nitekim TKHK m. 5/1'in gerekçesinde TSHŞHY Ek-1'de belirtilen hususlar söz konusu olduğu zaman sözleşme şartının tüketici ile müzakere edilip edilmediğine bakılmadan ilgili şarta geçersizlik yaptırımı uygulanacağı belirtilmiştir⁴⁸⁵.

2. Denetimi

Haksız şart denetimi tarafların serbestçe pazarlık edemedikleri, iradelerini ortaya koyamadıkları hallerde devreye girerek tüketiciyi dürüstlük kuralına aykırı sözleşme maddelerinden korumaktadır⁴⁸⁶.

Haksız şart denetimi yürürlük, yorum, içerik denetimi ve idari denetim olmak üzere dört şekilde gerçekleşmektedir. Yargıtay, komisyon ve masraf adı altında tahsil edilen bedelin iadesi istemli uyuşmazlığa ilişkin bir kararında⁴⁸⁷ haksız şart denetimini detayları ile açıklamış ve sözleşmede haksız şart niteliğinde bir hüküm bulunduğu o hükme sırasıyla yürürlük, yorum ve içerik denetimleri yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bu sebeple çalışmada haksız şart denetimi, Yargıtay uygulamasında benimsenen sırayla incelenmiştir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yürürlük denetimine ilişkin açık

⁴⁸⁵ Detaylı bilgi için bkz. Bölüm II, IV, C, 3.

⁴⁸⁶ **ÇABRİ**, s. 123; **SEROZAN**, s. 15.

⁴⁸⁷ Yarg. 11. HD. 27.06.2018, E. 2018/2469, K. 2018/4896; "...sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı bir genel işlem koşulu taşıyorsa, yani şaşırtıcı hüküm içeriyorsa, bu nitelikteki hükümler yönünden, müşterinin önceden ve açıkça bilgilendirilmiş olup olmadığı, bu hükmün müzakere edilip edilmediği önem taşımaksızın, o sözleşme hükmü TBK m. 21/2 uyarınca sözleşmeye yazılmamış sayılmalıdır...Yürürlük denetiminin aşılması halinde yapılması gerekli denetim aşaması "yorum" denetimidir. Belirsizlik ilkesi de denilen bu denetim modelinde, sözleşmede yer alan genel işlem koşulu niteliğindeki hüküm içeriğinin ne olduğu konusunda bir anlaşmazlık bulunuyorsa, bu hükmün düzenleyen taraf aleyhine yorumlanması gerekir. Sözleşmede, yürürlük denetiminin aşılması ve... düzenleyen aleyhine yorum yapılmış olmasından sonra, sözleşmenin bir de "içerik" denetimine tabi tutulması gerekmektedir. İçerik denetimi yapılırken, genel işlem koşulu olduğu ileri sürülen hükmün "dürüstlük kuralı" na aykırı olup olmadığı, karşı tarafın aleyhine ve onun şartlarını ağırlaştırıcı nitelikte olup olmadığına bakılacaktır. Hangi tür sözleşme hükümlerinin dürüstlük kuralına aykırı ve diğer tarafın şartlarını ağırlaştırıcı nitelikte olduğu hususu kanunda düzenlenmemiş olup, mahkemece her somut olayda bu durumun tartışılması ve değerlendirilmesi gerekir. İçerik denetimi aşamasında, sözleşme hükmünün dürüstlük kuralına aykırı olduğu ve karşı tarafın şartlarını ağırlaştırdığının tespiti halinde, genel işlem koşulu niteliğindeki bu hükmün, yürürlük denetiminden farklı olarak, kanunun emredici hükmüne açık aykırılık sebebiyle kesin hükümsüz sayılması gerekir. Genel işlem koşulu nedeniyle yazılmamış veya kesin hükümsüz sayılan sözleşme hükmünün, sözleşmenin uygulanmasında boşluk doğurması halinde, ortaya çıkan sözleşme içi boşluğun, hakim tarafından öncelikle yedek hukuk, bu yoksa MK m. 1. uyarınca örf ve adet hukukuyla, bu da yoksa hakimin hukuk yaratması yöntemiyle doldurulması gerekir." (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 03.09.2019).

hüküm yoktur. Fakat diğer hükümler başlıklı TKHK m. 83'te Kanun'da hüküm olmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu sebeple boşluk olan hallerde genel hükümlerin tamamlayıcı özelliğinden yararlanarak, genel işlem şartlarında yürürlük denetimini düzenleyen TBK m. 21'in haksız şartlar için de uygulanabileceği doktrinde⁴⁸⁸ kabul edilmektedir.

Yorum ve içerik denetimi TKHK m. 5 ve TSHŞHY m. 6'da düzenlenmiştir. İdari denetim ise TSHŞHY m. 8'de düzenlenmiştir. İdari denetim kapsamında haksız şartların varlığı halinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na verilen yetki çerçevesinde denetim söz konusudur.

a. Yürürlük Denetimi

Yürürlük denetimi ile tüketicinin alışılmamış sözleşme şartlarından korunması amaçlanmaktadır⁴⁸⁹. Bu kapsamda haksız şartın sözleşmeye eklenmesinde tüketicinin rızasının olup olmaması diğer ifadeyle şart ile ilgili tüketicinin özel olarak bilgilendirilmek suretiyle kabul edip etmediği irdelenmektedir⁴⁹⁰.

Daha önce belirtildiği üzere, genel işlem şartlarında yürürlük denetimini düzenleyen genel hüküm niteliğindeki TBK m. 21'in haksız şartlar için de uygulanabileceği doktrinde⁴⁹¹ kabul edilmektedir. Yürürlük denetimi için esas alınan TBK m. 21/1'den hareketle, haksız şart niteliği taşıyabilecek şartların sözleşmede geçerli olarak yer alabilmesi için düzenleyenin bu şartların varlığı hakkında tüketiciye açıkça bilgi vermesi ve bu şartların içeriğini öğrenme imkanı tanınması gerekmektedir.

Bunların yanı sıra tüketicinin de bu şartları kabul etmesi gerekmektedir. Tüketicinin

---

⁴⁸⁸ AÇIKGÖZ, s. 825; AYDOĞDU, s. 222; ÇABRİ, s. 131; OĞUZMAN / ÖZ, s. 168; SİRMEN, Lale, "Tüketici Sözleşmelerindeki Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi", Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Şartları ve Sempozyumu Bildiriler-Tartışmalar, Başak Şit (Ed.), Bankacılık Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2012, s. 113; TOPAK, s. 302.

⁴⁸⁹ ÇABRİ, s. 132; EREN, s. 234; HAVUTÇU, s. 105; OĞUZMAN / ÖZ, s. 172; SİRMEN, s. 113.

⁴⁹⁰ AÇIKGÖZ, s. 823; AYDIN, 95; ÇABRİ, s. 132; EREN, s. 234; HAVUTÇU, s. 105; İNAL, Haksız Şart, s. 54; OĞUZMAN / ÖZ, s. 170; SİRMEN, s. 113.

⁴⁹¹ AÇIKGÖZ, s. 825; AYDOĞDU, s. 222; ÇABRİ, s. 131; OĞUZMAN / ÖZ, s. 168; SİRMEN, s. 113; TOPAK, s. 302.

kabulü açık veya örtülü kabul şeklinde olabilir. Ancak örtülü kabul ile şartın sözleşmeye dahil edilebilmesi için tüketiciye açıkça bilgi verme ve öğrenme imkanı tanıma koşullarının varlığı aranmaktadır⁴⁹².

Yürürlük denetimi kapsamında değerlendirilen diğer husus ise, TBK m. 21/2'de belirtildiği üzere şartın sözleşmenin niteliği ve işin özelliğine yabancı veya şaşırtıcı olmasıdır. Sözleşmenin niteliği ve işin özelliğine yabancı ve şaşırtıcı olma kavramları, sözleşme ilişkisi göz önüne alınarak somut olayın objektif olarak değerlendirilmesi neticesi hükmün olağan dışı olması ve sözleşme ile bağdaşmamasını ifade etmektedir⁴⁹³.

b. Yorum Denetimi

Yorum denetimi 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile gelen bir yeniliktir. Yorum denetimi TKHK m. 5/4 ve TSHŞHY m. 6/3'te düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre, sözleşme şartları açık ve anlaşılır şekilde kaleme alınmış olmalıdır. Açık ve anlaşılır olmayan veya birden fazla anlama gelen hükümler yorum denetimine tabi tutularak tüketici lehine yorumlanacaktır⁴⁹⁴.

Diğer ifade ile yorum denetimi kapsamında net ve anlaşılır bir şekilde kaleme alınmayan müzakere edilmemiş hükümlerin sözleşmede hangi anlam ile tarafları bağladığı denetlenmektedir. Temel ilkelere dair TKHK m. 4/1'de de sözleşme hükümlerinin açık, anlaşılır ve sade olması gerektiği vurgulanmıştır⁴⁹⁵.

Yüksek Mahkeme⁴⁹⁶ de sözleşme şartlarının açık ve anlaşılır olmaması durumunda, bu sözleşme şartının tüketici aleyhine haksız şart olarak kabul edilmesi gerektiğinin duraksamadan uzak olduğunu ve böyle bir şartın tüketiciyi bağlamayacağını belirtmiştir.

⁴⁹² ÇABRİ, s. 132; EREN, s. 235; OĞUZMAN / ÖZ, s. 171; YILMAZ, A., s. 141.

⁴⁹³ ANTALYA, s. 428; ATAMER, Genel İşlem Şartları, s. 11,111; ÇABRİ, s. 133; EREN, s. 234; GÜMÜŞ, s. 55; HAVUTÇU, s. 137; İNAL, Haksız Şart, s. 54; OĞUZMAN / ÖZ, s. 172.

⁴⁹⁴ AÇIKGÖZ, s. 825; ANTALYA, s. 432; ASLAN, s. 339; AYDOĞDU, s. 224; GÜMÜŞ, s. 72; HAVUTÇU, s. 151; İNAL, Haksız Şart, s. 40; POROY, s. 533.

⁴⁹⁵ Bkz. Bölüm II, II, C.

⁴⁹⁶ Yarg. HGK, 22.09.2010, E. 2010/13-466, K. 2010/410; Yarg. HGK, 28.03.2012, E. 2012/13-23, K. 2012/255 (www.kazanci.com.tr).

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 5/4'ün gerekçesinde sözleşmedeki hükümlerin açık ve anlaşılır bir dil kullanılarak saydamlık ilkesine uygun düzenlenmesinin şart olduğunun ve karmaşık, ayrıntılı, anlam verilemeyecek maddelerin standart sözleşmelerde sık karşılaşılan bir problem olduğunun altı çizilmiştir. Ayrıca TKHK m. 5/4'ün gerekçesinde sözleşme hükmünün birden fazla anlama gelmesi halinde tüketici lehine yorum yapılacağı ifade edilmiştir. Nitekim şüphe halinde sözleşmeyi düzenleyen aleyhine, karşı taraf lehine yorumlama ilkesi (*contrastipulatore*m) ile tarafların farazi iradelerinin tespiti özel hukukta hakim olan ilkelerdendir⁴⁹⁷. Yargıtay⁴⁹⁸, TKHK m. 5/4 düzenlemesi öncesinde de haksız şart ile ilgili uyuşmazlıklarda düzenleyen aleyhine yorumlama ilkesini uygulamıştır.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketici aleyhine olan bir hüküm yorumlanırken daraltıcı yorum ilkesi kullanılarak da aleyhe uygulama sınırlandırılabilir⁴⁹⁹. Daraltıcı yorum ilkesi ile geniş kaleme alınan sözleşme maddeleri tüketici lehine olacak şekilde mümkün olduğunca dar yorumlanabilir.

c. İçerik Denetimi ve Sözleşmenin Tüketici Aleyhine Değiştirilmesi Yasağı

aa. İçerik Denetimi

Tüketici ile müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilen şartlar, tüketicinin menfaatlerini ihlal etmek suretiyle sözleşmenin dengesini hakkaniyete aykırı olarak bozduğu takdirde içerik denetimi gündeme gelecektir. Sözleşmeyi bütün olarak kabul etmek durumunda kalan tüketiciye müdahale imkanı verilmeden sözleşmeye konulan şartların bağlayıcı ve geçerli olmasının sınırlanması içerik denetimi yolu ile sağlanmaktadır⁵⁰⁰.

Bir şartın tüketici aleyhine düzenlenmiş olması o hükmün haksız şart olarak

⁴⁹⁷ AÇIKGÖZ, s. 826; ANTALYA, s. 431; ÇABRİ, s. 134; HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 68; OĞUZMAN / ÖZ, s. 202.

⁴⁹⁸ Yarg. 3. HD., 02.06.1998, E. 1998/4263, K. 1998/6098 (www.kazanci.com.tr).

⁴⁹⁹ ATAMER, Genel İşlem Şartları, s. 140; ÇABRİ, s. 135.

⁵⁰⁰ AÇIKGÖZ, s. 827; ANTALYA, s. 432; ÇABRİ, s. 135; HAVUTÇU, s. 40; ÖZEL, s. 71.

nitelendirilmesi için yeterli olmayıp, şartın haksız şartın unsurlarından olan dürüstlük kuralı çerçevesinde tüketici aleyhine dengesizlik yaratması da gerekmektedir⁵⁰¹. İçerik denetimi kapsamında şartın tüketicinin durumunu kötüleştirip tüketici aleyhine bir hal yaratıp yaratmadığı hususu; şartın sözleşmede olması durumu ile şart sözleşmede olmasaydı tüketicinin durumunun nasıl olacağı durumları kıyaslanarak irdelenmektedir⁵⁰².

Ayrıca TKHK m. 5/7’de sözleşme şartlarının haksızlığı belirlenirken açık ve anlaşılır yazılmış olmaları şartıyla; sözleşmeden doğan asli edim yükümlülükleri ve mal veya hizmetin piyasa değeri ile sözleşmedeki bedeli arasındaki dengeye dair değerlendirme yapılmayacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla, haksız şart denetiminin tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan, açık ve anlaşılır yazılan asli edimler için geçerli olmadığı söylenebilir. Yargıtay⁵⁰³ da haksız şarta ilişkin bir uyuşmazlıkta, sözleşmenin temel unsurlarının tüketici ile müzakere edilmemiş olamayacağı gerekçesiyle somut olayda haksız şart olamayacağına karar vermiştir.

Sözleşmede yer alan asli edimlerde haksız şart denetimi yapılamayacağını düzenleyen TKHK m. 5/7’nin gerekçesinde ise sözleşme özgürlüğü ve serbest piyasa ekonomisi kuralının benimsenmiş olduğu belirtilmiştir. Ayrıca madde gerekçesinde doğru fiyatın hukuk kuralları ile tespit edilemeyeceği ifade edilmiştir. Ancak TKHK m. 5/7’de belirtildiği gibi açık ve anlaşılır yazılmamış asli edimler için haksız şart denetimi söz konusu olacaktır⁵⁰⁴. Maddede belirtilmemekle beraber madde gerekçesinde hem asli edimler hem yan edimler için saydamlık denetimi yapılabileceği vurgulanmıştır.

bb. Sözleşmenin Tüketici Aleyhine Değiştirilmesi Yasağı

Sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilmesi yasağı ile amaçlanan; kredi verenin sözleşme kurulduktan sonra şartları tüketici aleyhine değiştirmesi gibi tüketicilerin yaşadıkları mağduriyetlerin engellenmesidir. Uygulamada kredi verenin sözleşmenin

⁵⁰¹ ÇABRİ, s. 136; OĞUZMAN / ÖZ, s. 176.

⁵⁰² AÇIKGÖZ, s. 827; ÇABRİ, s. 135; HAVUTÇU, s. 40; ÖZEL, s. 71.

⁵⁰³ Yarg. 13. HD., 03.04.2019, E. 2016/26171, K. 2019/4468 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 03.09.2019).

⁵⁰⁴ AÇIKGÖZ, s. 829; ÇABRİ, s. 120.

tek taraflı değiştirilebilmesine imkan sağlayan hükümler aracılığı ile değişen ekonomik koşullar veya faizlerin yükselmesi gerekleriyle sözleşme Şartlarını tek taraflı olarak değiştirerek tüketiciyi dezavantajlı konuma düşürmesinin yarattığı sorunlar dikkate alınarak kanun koyucu bu alanı dzenlemiřtir⁵⁰⁵.

Genel işlem koşullarının bulunduğu sözleşmelerde düzenleyene tek taraflı olarak karşı taraf aleyhine sözleşme maddesini değiştirme veya yeniden düzenleme getirme yetkisi verilmesi halinde bu Şartların yazılmamış sayılacağını düzenleyen TBK m. 24⁵⁰⁶ genel hüküm niteliğindedir. Bu hüküm içerik denetiminin özel bir görünümü olarak deęerlendirilmektedir⁵⁰⁷. Bu çerçevede sözleşmenin tüketicisi aleyhine değiştirilmesi yasağı ile de özel bir çeşit içerik denetimi yapılmaktadır.

Sözleşmenin tüketicisi aleyhine değiştirilmesi yasağı tüketicisi kredileri için TKHK m. 26'da özel hüküm ile düzenlenmiştir. Ancak bu konuda özel düzenleme olmasaydı da sözleşmeyi tek taraflı değiştirme yasağına ilişkin TBK m. 24 ile de benzer sonuç elde edilebilirdi⁵⁰⁸. Genel hükme rağmen ayrıca özel düzenleme bulunması tüketicinin korunmasına verilen önemin göstergesi niteliğindedir.

Sözleşmenin tüketicisi aleyhine değiştirilmesi yasağı, sözleşmede değişiklik yapılmasına ilişkin TKHK m. 26 ve TKS Yönetmeliği m. 13'te belirli ve belirsiz tüketicisi kredisi sözleşmeleri için ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Sözleşmenin tüketicisi aleyhine değiştirilmesi yasağına aykırılık halinde uygulanacak yaptırım ceza hükümlerine ilişkin TKHK m. 77/1'de belirtilmiştir. Düzenlemeye göre, tespit edilen her işlem veya sözleşme için idari para cezası⁵⁰⁹ yaptırımı uygulanacaktır.

---

⁵⁰⁵ AKİPEK, s. 280; BOZKURT YAŞAR, s. 147; ÇABRİ, Konut Finansmanı, s. 168; KAYAR, s. 87; YILMAZ, A., s. 166; YILMAZ, M., s. 51; YILMAZ / KURT, s. 132.

⁵⁰⁶ TBK m. 24: Değiştirme yasağı

“(1) Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılır.”

⁵⁰⁷ BİLGİN YÜCE, s. 416; EREN, s. 241; OğUZMAN / Z, s. 175.

⁵⁰⁸ BİLGİN YÜCE, s. 416; OğUZMAN / Z, s. 177.

⁵⁰⁹ İdari para cezası miktarları her yıl, yıllık değerleme oranına göre güncellenmektedir. TKHK m. 77/1'e aykırılık halinde 2020 yılı için öngörülen idari para cezası miktarı dört yüz on beş Türk Lirası'dır. Detaylı bilgi için bkz. R.G., 31.12.2019/30995, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında

Kredi verenlerin güçlü ekonomik durumları da göz önüne alındığında idari para cezasının miktarı çok düşüktür. Zira cezaların caydırıcılık fonksiyonu da dikkate alınarak sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilmesi yasağına aykırılık halinde daha yüksek meblağlarda cezaların getirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

aaa. Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşme şartlarının tüketici aleyhine değiştirilmesi yasağı TKHK m. 26/1'de hüküm altına alınmıştır. Buna göre, sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilmesi yasağı nispi emredici niteliktedir⁵¹⁰. Diğer deyişle, sözleşmenin şartlarının tüketici lehine değiştirilmesi mümkündür⁵¹¹. Bu bağlamda madde gerekçesinde de belirtildiği şekilde faiz oranları, masraflar ve komisyon ücretleri tüketici lehine indirilebilecektir.

Ayrıca TKHK m. 25/1'de de belirli süreli tüketici kredilerinde faiz oranının tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği düzenlenmektedir⁵¹². Anılan iki hüküm birlikte değerlendirildiğinde; belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde sözleşme maddelerinin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği söylenebilir⁵¹³.

bbb. Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri

Sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilmesi yasağı, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri açısından geçerli değildir⁵¹⁴. Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde

---

Kanun'un 77. Maddesine Göre 2020 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 14.01.2020).

⁵¹⁰ ÇABRİ, s. 430; GÜMÜŞ, s. 195; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 250.

⁵¹¹ AKİPEK, s. 283; AKİPEK, Şerh, s. 515; ALTOP, s. 420; ASLAN, s. 417; AYDOĞDU, s. 248; BAYSAL, s. 312; DERYAL / KORKMAZ, s. 135; GÜMÜŞ, s. 195; KAYAR, s. 87; OĞUZMAN / ÖZ, s. 177; YENER, s. 415; YILMAZ / KURT, s. 132; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 250; ZEVLİLİLER / GÖKYAYLA, s. 402.

⁵¹² Bilgi için bkz. Bölüm I, I, D, 1, b.

⁵¹³ AKİPEK, Şerh, s. 514; ALTOP, s. 420; ASLAN, s. 417; AYDOĞDU, s. 248; BOZKURT YAŞAR, s. 148; CEYLAN, s. 45; ÇABRİ, s. 395; ÇINAR, s. 54; DERYAL / KORKMAZ, s. 135; GÜMÜŞ, s. 195; İNAL, s. 711; KARA, s. 1194; OĞUZMAN / ÖZ, s. 177; YENER, s. 415; YILMAZ, A., s. 167; ZEVLİLİLER / ÖZEL, s. 250.

⁵¹⁴ ÇABRİ, s. 431; ŞEN / ŞEN, s. 226.

kredi veren faiz oranında değişiklik yapabilecektir⁵¹⁵. Zira sözleşmede değişiklik yapılmasını düzenleyen madde TKHK m. 26/2 uyarınca; belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranının değiştirilmesi söz konusu olduğunda tüketiciye yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile bildirim yapılması zorunludur.

Hükme göre, faiz oranı değişikliğini içeren bildirim tüketiciye, değişiklik yürürlüğe girmeden otuz gün önce yapılmalıdır. Faiz oranı artırımını, bildirim tarihinden otuz gün sonra yürürlüğe girecektir⁵¹⁶. Bildirimin içeriğinde yeni faiz oranı sonrasındaki ödemelerin tutarları, sayısı ve aralıklarına ilişkin ayrıntıların bulunması gerektiği TKHK m. 26/2’de vurgulanmıştır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 26/2’de “değişiklik” ibaresi kullanıldığı için faiz oranı değiştirilmesi usulünün hem faiz artırımını hem de faiz indirimi yapıldığı zaman uygulanabileceği sonucu çıkarılmaktadır⁵¹⁷.

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz artışı yapıldığında TKHK m. 26/2 uyarınca yeni faiz oranı geriye yürümez⁵¹⁸.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 26/2’nin devamında kanun koyucu tüketiciye, bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödemesi ve kredi ilişkisini sona erdirmesi halinde faiz artışından etkilenmeme hakkı tanımıştır. Nitekim madde gerekçesinde de tüketicinin borcun tamamını ödeyip kredi ilişkisini sonlandırmaması durumunda, sözleşmedeki değişiklikleri kabul etmiş sayılacağı belirtilmek suretiyle tüketiciye bir çeşit bozucu yenilik doğuran hak tanınmıştır⁵¹⁹. Tüketici kendisine tanınan bu hakkı kullanarak, bildirimden itibaren altmış gün içinde TKHK m. 26/2 uyarınca borcu ödeyip sözleşmeyi sona erdirdiği takdirde faiz artışından etkilenmeyecektir⁵²⁰.

---

⁵¹⁵ AYDOĞDU, s. 248; BAYSAL, s. 314; CEYLAN, s. 45; ERGİNER, s. 60; GÜMÜŞ, s. 196; İNAL, s. 711; KARA, s. 1195.

⁵¹⁶ GÜMÜŞ, s. 196; ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 251.

⁵¹⁷ ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 251.

⁵¹⁸ ZEVKLİLER / ÖZEL, TKHK m. 26/2’nin ters anlamından faiz indirimi yapıldığı takdirde yeni oranın geriye dönük uygulanabileceği sonucuna varmaktadır, s. 251.

⁵¹⁹ ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 252.

⁵²⁰ AKİPEK, s. 328; ARKAN, Uygulama, s. 36; GÜMÜŞ, s. 198; KABAN / KARACA / GÜL, s. 236; ŞEN / ŞEN, s. 226; ZEVKLİLER / ÖZEL, s. 251.

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranı dışında değişiklik yapıp yapılamayacağı konusu doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bir görüş⁵²¹, belirsiz süreli tüketici sözleşmelerinde değişiklik yapılması usulünün sadece faiz oranı artırımında uygulanacağını ve sözleşmenin diğer hükümlerinde tüketici aleyhine değişiklik yapılamayacağını savunmaktadır.

Doktrinde diğer görüş⁵²² ise TKS Yönetmeliği m. 13/3 uyarınca sözleşmede akdi faiz oranı dışında yapılan değişiklik yürürlüğe girmeden otuz gün önce değişikliğin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye bildirilmesi gerektiği düzenlemesinden hareketle; sözleşmede faiz oranı dışında değişikliklerin de bu usule uygun olarak yapılabileceğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, tüketici sözleşmede yapılan değişikliği istemediği takdirde değişikliği kabul etmeyerek TKS Yönetmeliği m. 25'te tanınan fesih hakkını kullanabilecektir. Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesinde TKS Yönetmeliği m. 25 uyarınca tüketici, sözleşmede feshin bildirimine ilişkin bir süre belirlenmediği takdirde herhangi bir zamanda, ücret ödemediği kredi verene yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile bildirimde bulunarak sözleşmeyi feshedebilir⁵²³.

Her ne kadar maddenin başlığı sözleşmede değişiklik yapılması olsa da TKHK m. 26/2'de belirtilen usul açıklanırken faiz oranında değişikliğe ilişkin olduğu vurgulanmıştır. Bu sebeple, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin faiz oranı harici başkaca maddelerinde tüketici aleyhine değişiklik yapılamayacağı kanaatindeyiz. Ayrıca kanaatimizce, Kanun yerine Yönetmelik ile tüketici aleyhine bir durumun düzenlenmesi de yerinde değildir.

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin aleyhine olarak faiz oranında değişiklik yapılması imkanı getiren TKHK m. 26/2'nin gerekçesinde ise zayıf durumda olan tüketicinin hakkın kötüye kullanılması teşkil edebilecek durumlarda korunabilmesi için TMK m. 2/2'ye atıfla sözleşmede içerik denetimi⁵²⁴ yapılabileceği hatırlatılmıştır.

---

⁵²¹ GÜMÜŞ, s. 196.

⁵²² BAYSAL, s. 314; ÇABRİ, s. 432.

⁵²³ Detaylı bilgi için bkz. Bölüm I, III, A, 2.

⁵²⁴ bkz. Bölüm II, IV, C, 2, c, aa.

Nitekim gerekçede belirtilmemiş olsaydı da tüketici kredisi sözleşmesinin tüketici aleyhine değiştirildiği durumlarda, tüketici aleyhine sözleşmeye ilave edilen hükümler bakımından haksız şart denetimi uygulanarak şartın kesin hükümsüz kılınması sağlanabilecektir⁵²⁵.

Yargıtay da kredi veren ile tüketici arasında borç yapılandırması kapsamında sözleşmede değişiklik yapılan bir uyuşmazlıkta⁵²⁶ faiz oranı haricinde değişiklik yapıp yapılamayacağı tartışmasına girmeden, doğrudan sözleşmede iyi niyet kurallarına aykırı nitelikte tüketici aleyhine değişiklik olup olmadığını incelemiştir.

Tüketici kredisi sözleşmesine dayanılarak yapılan icra takibine borçlunun itirazı üzerine ilk derece mahkemesinde görülen ve ilk derece mahkemesi tarafından bilirkişi raporuna göre verilen kararın temyizi ile Yargıtay'da incelenen bir uyuşmazlıkta⁵²⁷; bankanın tek taraflı olarak faiz oranını belirtmesi üzerine faiz oranının neye dayanarak belirtildiğinin anlaşılmadığı ve sözleşmede bu oranın yer almadığı saptanmıştır. Anılan kararda Yargıtay, faiz oranı değişikliğinin usulüne ilişkin TKHK m. 26/2'ye atıf yapmak suretiyle sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceğini vurgulamıştır. Yargıtay, açıklanan uyuşmazlıkta borcun hesaplanması ve takibin denetlenmesine dair incelemenin bu esaslar re'sen gözetilerek yapılması gerektiği gerekçeleri ile ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.

d. İdari Denetim

İdari denetim önleyici bir denetim niteliğindedir⁵²⁸. İdari denetimde sözleşme öncesinde müzakere edilmemiş olan standart sözleşme hükümlerine re'sen veya şikayet üzerine içerik denetimi yapılmaktadır⁵²⁹. Bu denetim hakkaniyete aykırı şartların sözleşmeden çıkarılması için idari makamlara verilen yetki ile gerçekleşmektedir⁵³⁰.

---

⁵²⁵ AKİPEK, s. 282; KARA, s. 1195.

⁵²⁶ Yarg. 13. HD., 18.06.2013, E. 2013/13792, K. 2013/16661 (www.corpus.com.tr/ erişim tarihi: 22.09.2019).

⁵²⁷ Yarg. 12. HD., 14.02.2006, E. 2005/25739, K. 2006/2344 (www.kazanci.com.tr).

⁵²⁸ AÇIKGÖZ, s. 817; HAVUTÇU, s. 41; TOPAK, s. 304.

⁵²⁹ İNAL, Haksız Şart, s. 35; TOPAK, s. 304.

⁵³⁰ AÇIKGÖZ, s. 817; HAVUTÇU, s. 41; İNAL, Haksız Şart, s. 35; SİRMEN, s. 112; TOPAK, s. 304.

İdari denetim, TKHK m. 5 atfıyla hazırlanan TSHŞHY'nin haksız şartların denetimine ilişkin üçüncü bölümünde düzenlenen m. 8'de hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeye göre; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı standart sözleşmelerde yer alan haksız şartların sözleşme metninden çıkarılması için sözleşmeyi düzenleyene otuz günlük süre verecektir. Kredi veren, haksız olduğu tespit edilen şartların kesin hükümsüz olduğunu kendisine verilen süre içerisinde tüketiciye açık ve anlaşılır şekilde yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirdiği takdirde sözleşme geçerli olmaya devam edecektir. İdari denetim sayesinde haksız şartlar sözleşme metninden çıkarılmış olacaktır.

3. Yaptırım

Sözleşmede haksız şart bulunması halinde uygulanan yürürlük, yorum, içerik denetimi ve idari denetim neticesinde uygulanacak yaptırımları sırasıyla inceleyeceğiz.

İki farklı durum ele alınarak düzenlenen TBK m. 21'deki yürürlük denetimi neticesi sözleşme hükmünün haksız şart olduğunun tespit edilmesi halinde uygulanacak yaptırım, şartın yazılmamış sayılmasıdır. Yazılmamış sayılma yaptırımının sonucu açısından niteliğinin yokluk mu kesin hükümsüzlük mü olduğu belirlenmelidir. Doktrinde⁵³¹ yazılmamış sayılma yaptırımının niteliğinin ilgili şartın yok hükmünde olduğu ve diğer hükümlerin geçerliliğini etkilemediği kabul edilmektedir.

Yorum denetimi ile TKHK m. 5/4 uyarınca sözleşmede bulunan açık ve anlaşılır olmayan şartlar tüketici lehine yorumlanacaktır. Sözleşmede yer alan şartların içerik denetimi neticesi haksız şart olarak nitelendirilmesinin yaptırımı ise TKHK m. 5/2'de düzenlenmiş olup, kesin hükümsüzlüktür. Kesin hükümsüzlüğün sözleşmenin geri kalanını etkilemeyecek olduğu ve kredi verenin o hüküm olmasaydı sözleşmeyi yapmayacağını ileri süremeyeceği maddede belirtilmiştir. Madde gerekçesinde ise sözleşmenin haksız şartlar olmaksızın her halükarda geçerli olacağı vurgulanmıştır.

Sözleşmedeki haksız şartın geçersiz sayılması sonrasında tüketicinin sözleşmenin

---

⁵³¹ ANTALYA, s. 429; ÇABRİ, s. 137; EREN, s. 235; GÜMÜŞ, s. 55; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 251; OĞUZMAN / ÖZ, s. 172; YILMAZ, A., s. 147.

tamamını geçersiz hale getirip getiremeyeceği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş⁵³², tek taraflı geçersizlik görüşü kapsamında tüketicinin kesin hükümsüz olan şartlar olmasaydı sözleşmeyi akdetmeyeceğini ileri sürerek sözleşmenin tamamını geçersiz kılabileceğini savunmaktadır.

Diğer görüş⁵³³ ise tüketicinin aleyhine olan şartlar olmasa sözleşmeyi akdetmeyeceğini ileri sürmesinin TMK m. 2 uyarınca dürüstlük kuralına aykırı olacağı gerekçesi ile sözleşmeyi geçersiz kılamayacağını savunmaktadır.

Kanaatimizce, sözleşmenin haksız şartlar olmaksızın geçerli olacağı madde gerekçesinde açıkça belirtilmiş olduğundan, ayrıca tüketicinin aleyhine olan şartların olmaması halinde sözleşmenin geçersizliğini iddia etmesi de hakkın kötüye kullanılması teşkil edeceğinden tüketici sözleşmenin tamamını geçersiz hale getirememelidir. Zira hukuk düzeni hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki işlemleri korumayacaktır.

Haksız olduğu tespit edilerek sözleşmeden çıkarılan şart sonucu sözleşmede boşluk olduğu ve bu boşluğun doldurulması gerektiği takdirde, hakim tamamlayıcı hukuk kuralları veya örf ve adetten yararlanarak tarafların farazi iradelerini yorumlamak suretiyle uyuşmazlığı çözer⁵³⁴.

İdari denetim kapsamında, sözleşmeyi düzenleyen kendisine verilen süre bitene kadar haksız şartları sözleşmeden çıkarmadığı takdirde ceza hükümlerine ilişkin TKHK m. 77/2 uyarınca haksız şart içeren her sözleşme için idari para cezası⁵³⁵ yaptırımını uygulanacaktır. Sözleşmenin ekonomik olarak güçlü tarafına uygulanacak idari para cezası miktarının çok düşük olduğu kanaatindeyiz.

---

⁵³² AYDOĞDU, s. 223; GÜMÜŞ, s. 73.

⁵³³ ANTALYA, s. 430; ÇABRİ, s. 140.

⁵³⁴ HATEMİ / GÖKYAYLA, s. 69; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI, s. 251; OĞUZMAN / ÖZ, s. 203; TOPAK, s. 309, 311.

⁵³⁵ İdari para cezası miktarları her yıl, yıllık değerlendirme oranına göre güncellenmektedir. TKHK m. 77/2'ye aykırılık halinde 2020 yılı için öngörülen idari para cezası miktarı dört yüz on beş Türk Lirası'dır. Detaylı bilgi için bkz. R.G., 31.12.2019/30995, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 77. Maddesine Göre 2020 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (www.mevzuat.gov.tr/ erişim tarihi: 14.01.2020).

SONUÇ

Tüketiciler ihtiyaçlarını karşılamak için ekonomik durumları yetersiz kaldığında kredi verenlere başvurmaktadırlar. Tüketicinin mesleki veya ticari olmayan amaçlarla, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında borçlandığı geri ödemenin ertelenmesi hususunda kredi veren ile karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanıyla kurulan sözleşme tüketici kredisi sözleşmesidir. Kredi verenler hukuki bilgi açısından güçlü konumda olduklarından sözleşmenin zayıf tarafı tüketici olduğu için yasal düzenlemelerle tarafların sözleşmelerine müdahale edilerek menfaatlerinin dengelenmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu çalışma kapsamında ele alınan emredici kanun düzenlemelerinde de bu durum görülmektedir. Tüketici kredileri eTKHK m. 10'da tek maddede düzenlenmişken, 2008/48/EC sayılı AB Direktifi'ndeki esaslar dikkate alınarak hazırlanan yürürlükteki TKHK'de ise m. 22-31 aralığında düzenlenmiştir. Kanaatimizce 6502 sayılı Kanun'un uluslararası standartlarla uyumlu hale gelmesi ve ayrıca mülga 4077 sayılı Kanun döneminde doktrinde eleştirilen hususların değiştirilmesi ve boşluk olan alanların yeni düzenlemelerle açıklanması yerinde olmuştur. Bu çalışma ile ilgili pek çok maddenin uygulanmasına ilişkin detayları düzenleyen Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği ile de 2008/48/EC sayılı Direktif ile uyum sağlanmasına dair hükümler getirilmiştir. Ancak Kanun yerine Yönetmelik ile getirilen hükümlerin normlar hiyerarşisine uygun olmama ihtimalinden dolayı esas düzenlemelerin Kanun'da yapılması gerektiğine dair doktrinde mevcut olan eleştirilere katılıyoruz. Tüketici kredisi sözleşmesinin TKHK m. 22'de, eTKHK m. 10'daki düzenlemeye nazaran geniş bir şekilde tanımlanması ve benzer finansman yöntemlerinin kapsama alınması tüketicinin daha fazla işlemde korunmasını sağlamış olduğundan tüketici lehine yapılan değişikliğin yerinde olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca eTKHK m. 10'daki tüketicinin bir mal alması veya hizmet temini amacıyla kredi kullanması şeklindeki sınırlayıcı tanımının aksine yürürlükteki TKHK m. 22'de tüketici kredisi sözleşmesi tanımlanırken bu ibarelerin kullanılmamış olması da yerindedir. Böylelikle sözleşmenin konusunun sadece mal veya hizmet temini olup olmadığı noktasında uygulamada çıkan sorunlar da sonlandırılmıştır. Tüketici kredisi sayılan kredi kartı ve kredili mevduat hesabı açısından TKS Yönetmeliği m. 2/2'de Kanun'daki bazı maddelerin ilk sözleşmeye uygulanacağı belirtilmiştir. Belirtilen maddeler esasen tüketici kredisi sözleşmelerinde

tüketicinin bilinçlendirilmesini ve korunmasını sağladığından bu düzenlemenin yerinde olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca, doktrinde TKS Yönetmeliği m. 2/3'te yer alan düzenlemeden dolayı kredi kartı kullanan tüketicinin erken ödeme indirimi imkanından yararlandırılmamasının 6502 sayılı Kanun'un tüketicileri borç sarmalından kurtarma amacına aykırı olduğu yönünde doktrindeki haklı eleştiriye katılıyoruz. Kapsam dışı sözleşmeler ise TKS Yönetmeliği m. 2/5'te sayılmıştır. Doktrinde, kapsam dışı bırakılan sözleşmelerin Kanun'da belirtilmesi yerine düzenlemenin Yönetmelik'e bırakılmasının yerinde olmadığı yönündeki eleştirilere katılıyoruz.

6502 sayılı Kanun ile kredi veren tanımına gerçek kişilerinde kredi veren olabileceği şeklinde yenilik getirilmiştir. Bu düzenleme doktrinde bazı yazarlar tarafından eleştirilmektedir. Kanaatimizce, 6502 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de belirtildiği üzere Kanun hazırlanırken AB Direktifi de esas alınmış olmasına rağmen Kanun'da kredi veren konumundaki gerçek kişinin niteliğinin belirtilmemesi eksiklik olmuştur. Çözüm önerimiz; AB Direktifi'nde yer alan tanım esas alınmak suretiyle gerçek kişinin ticari faaliyeti kapsamında kredi vermesi gerektiği şeklinde yorumlanarak somut olayın değerlendirilmesidir. Ancak kredi verenin gerçek kişi olması durumu genel düzenlemeler de dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Her ne kadar kredi verenin gerçek kişi de olabileceği TKHK m. 3/1,ğ'de belirtilmişse de düzenleme yapılırken 6361 sayılı Kanun'da bulunan gerçek kişilerin ikrazatçılık yapamayacağı düzenlemesinin dikkate alınmamış olması doktrinde eleştirilmektedir. Düzenlemeler arasındaki farklılığın giderilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

6502 sayılı Kanun'da, eTKHK m. 3/1,e'de olduğu gibi tüzel kişilerinde tüketici olabileceği belirtilmişse de kanaatimizce, tüzel kişi tacirlerin tüketici sayılıp sayılmayacağı hususu somut olayın şartları göz önüne alınarak değerlendirilmelidir. Tüzel kişi tacir ticari veya mesleki amaçla hareket etmediği takdirde tüketici sayılmalı ve sözleşme tüketici kredisi sözleşmesi olarak nitelendirilmelidir. Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m. 4/1,d'de düzenlenen "finansal tüketici" kavramı doktrinde eleştirilmektedir. Tüketici hukukunun temel düzenlemesi niteliğinde olan 6502 sayılı Kanun'da yer almayan ve Yönetmelik ile getirilen finansal tüketici kavramı ile tüketicinin korunması açısından

sorunlar olabileceğinden yerinde olmadığı kanaatindeyiz. Ayrıca tüketici kredisi sözleşmelerinde ödemenin erteleme süresinde sınır olup olmadığı hususunda doktrinde farklı görüşler vardır. Bazı yazarlar, kredi kartı sözleşmelerinin tüketici kredisi sayılabilmesinin şartlarından olan ödemenin üç aydan fazla ertelenmesinin tüm kredilere uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Kanaatimizce, kredi kartları bakımından öngörülen özel düzenlemenin bütün tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanması yerinde değildir. Zira aksi yorum tüketicinin aleyhine sonuçlar doğurabilecektir.

Tüketici kredisi sözleşmesinde faiz oranı sınırına ilişkin 6502 sayılı Kanun'da hüküm bulunmadığından, faiz oranına uygulanacak genel hükümlerin hangi kanun hükümleri olduğu hususunda doktrinde farklı görüşler vardır. Katıldığımız ve doktrinde baskın görüş, uygulanması gereken genel hükmün TBK m. 88/2 olduğu yönündedir. Zira mevzuatta düzenleme olmayan hallerde uygulanacak genel hükümlerin tespitinde tüketici zayıf konumda olduğu ve özel mevzuatla korunduğunun göz önüne alınması gerekmektedir. Yargıtay da borçlunun tacir olmadığı hallerde TBK m. 88/2'nin emredici nitelik taşıdığı yönünde karar vermektedir.

6502 sayılı Kanun'da tüketicinin alabileceği kredi miktarına ilişkin bir üst sınır getirilmemiştir. Tüketicinin ödeyemeyeceği bir borcun altına girmesini engelleyebilmek ve böylelikle tüketiciyi koruma amacını da gerçekleştirebilmek için tüketicinin alabileceği kredi miktarının üst sınırının Kanun'da düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Tüketicinin krediyi ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinmesi ise tüketici kredisi sözleşmesinin unsurlarındandır. Karma amaçlarla alınan mal veya hizmetin tüketici işlemi niteliğinde olup olmadığı konusunda doktrinde farklı görüşler vardır. Katıldığımız görüş, karma amaçlarla mal veya hizmet alınması halinde de kredinin tüketici işlemi niteliğinde olabileceği yönündedir.

Sözleşmenin zorunlu içeriği mülga 4077 sayılı Kanun'da düzenlenmişken, 6502 sayılı Kanun'da düzenlenmemiştir. Zorunlu içeriğin, amacı tüketiciyi korumak olan yeni Kanun yerine Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde düzenlenmesi doktrinde yerinde bir şekilde eleştirilmektedir. Sözleşmenin zorunlu içeriği ve bir nüshasının

tüketiciye verilmesi zorunluluğu düzenlemeleri birlikte değerlendirildiğinde ise tüketicinin sözleşmenin kuruluşu aşamasında bilgilendirilmesi ile uygulamada kredi verenin tüketiciden beklenmeyen ek ödemeler talep etmesi gibi durumların engellenmiş olacağı sonucuna varılmaktadır. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğinde yer almasına rağmen belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğinde sayılmayan kanaatimizce en önemli farklar; kredinin yabancı para cinsinden kullanılma hali, erken ödeme hakkı ve bileşik faiz yasağına ilişkin bilgilerin bulunmamasıdır. Kanaatimizce bu şekilde farklılık yaratılması yerinde değildir. Tüketicilerin yaşayabilecekleri mağduriyetlerin engellenmesi için bu bilgiler belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğinde de düzenlenmelidir.

Tüketicinin erken ödeme imkanı ve kredi verenin indirim yükümlülüğü tüketici hukukuna özgü bir düzenlemedir. Erken ödeme ile borcun sona ermesinin sözleşmenin feshi niteliğinde olup olmadığı hususunda doktrinde farklı görüşler vardır. Benimsediğimiz görüş, kredinin tamamının erken ödenmesinin sözleşmenin feshi niteliğinde olduğu yönündedir. EFT ile erken ödemeye ilişkin Yargıtay kararları nazara alındığında ise uygulamada tüketicinin mağduriyet yaşamaması için kredi verene ödemede bulunduğu ve iradesi erken ödeme yönünde olduğu takdirde bu hususu açıkça belirtmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Tüketici kredisi sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin ani edimli mi olduğu, yoksa sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşme mi olduğu hususunda doktrinde farklı görüşler vardır. Kanaatimizce, her ne kadar kredi veren krediyi tek bir davranışla verse de tüketicinin ödemeleri vadeye yayılmak suretiyle süreklilik arz ettiğinden tüketici kredisi sözleşmeleri sürekli borç ilişkisi doğuran nitelikte sözleşmelerdendir. Tüketici kredisi sözleşmesinin türlerinden olan gayri nakdi tüketici kredisi sözleşmesi konusunda ise 4077 sayılı Kanun'un aksine, TKHK m. 22'de "nakit olarak alınan" ibaresine yer verilmeyerek kapsamın genişletilmesinin yerinde olduğuna ilişkin doktrinde mevcut görüşe katılıyoruz. Tüketicinin borçları için verilen müteselsil kefalet TKHK m. 4/6 gereği adi kefalet dönüşmektedir. Bu düzenlemenin yerindeliliğine ilişkin doktrinde farklı görüşler vardır. Kanaatimizce, hukuki açıdan bilinçsiz olarak tanıdıkları için kefil olan üçüncü kişilerin, hukuki açıdan güçlü kredi verenlerden korunmasının etkin bir

şekilde sağlanabilmesi için müteselsil kefalet sözleşmeleri yasal tahville ayakta tutulmak yerine kesin hükümsüz olmalıdır. Tüketicinin alacaklarına ilişkin verilecek şahsi teminatların müteselsil kefalet sayılacak olması TKHK m. 4/6'da düzenlenen ve tüketiciyi koruyan bir hüküm olup; 6502 sayılı Kanun ile gelen en önemli yeniliklerdendir. Ancak TKHK m. 4/6 farklı açılardan doktrinde eleştirilmektedir. Kanaatimizce, hüküm uygulama alanı bulduğu takdirde müteselsil kefaletten daha ağır teminatların da geçerli olduğu şeklinde tüketici lehine yorum yapılarak somut olay çözümlenmelidir.

Mevzuatta sadece belirli süreli tüketici kredilerinin yabancı para cinsinden kullanılmasına ilişkin düzenleme yapıldığı göz önüne alındığında belirsiz süreli kredi sözleşmelerinin yabancı paraya endekli şekilde akdedilemeyeceği söylenebilir. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin iki hüküm olan; kredinin yabancı para cinsinden kullanılmasına dair TKS Yönetmeliği m. 11/1,p hükmü ve sözleşmede tüketici aleyhine değişiklik yapılamayacağını düzenlediği TKHK m. 26/1 birlikte değerlendirildiğinde ise iki hükmün çeliştiği sonucuna varılmaktadır. Zira yabancı paraya endekli kredi kullanılması durumunda kredinin toplam maliyeti sabit olamayacağından sözleşmenin şartları tüketici aleyhine değişmiş olacaktır. Doktrinde katıldığımız şekilde, Yönetmelik hükmünün Kanun'a aykırı olması nedeniyle uygulanmaması gerektiği belirtilmektedir. Yabancı para üzerinden veya yabancı paraya endekli krediler için tüketici hukukuna ilişkin düzenlemelerin yanı sıra genel düzenlemeler de dikkate alınmalıdır. Genel düzenlemeler ışığında varılan sonuç; kredi veren konumundaki bankaların yabancı para üzerinden veya yabancı paraya endekli kredi vermesinin mümkün olmadığıdır.

Bağlı kredilerde kredi sözleşmesinin sona ermesi için tüketicinin temel sözleşmeden cayma iradesini kredi verene yöneltmesinin yeterli olduğu TKHK m. 30/3'te düzenlenmiş ise de madde gerekçesinde cayma bildiriminin kredi verene iletilmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir. Gerekçenin özensiz kaleme alınmış olması doktrinde eleştirilmektedir. Kanaatimizce TKHK m. 30/3'te belirtildiği gibi tüketicinin sözleşmeden cayması için cayma iradesini kredi verene yöneltmesi yeterli olmalıdır. Tüketici aleyhine olabilecek uygulamaların engellenmesi için de gerekçenin

düzeltilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı şekle aykırılık nedeniyle kesin hükümsüz olması sonucunda tüketicinin krediyi iade borcu gündeme geldiğinde tüketicinin krediyi TBK m. 77 vd. uyarınca sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iade ile yükümlü olacağı doktrinde kabul edilmektedir. Nitekim uygulamada da kredinin iadesi sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayalı olarak talep edilmektedir. Kanaatimizce yazılı şekle aykırılık halinde tüketicinin krediyi iade borcunun doğması durumu ve bu iadenin nasıl yapılacağına ilişkin prosedürün 6502 sayılı Kanun'da düzenlenmesi gerekmektedir. Zira amacı zayıf durumdaki tüketiciyi korumak olan tüketici hukuku çerçevesinde sözleşme geçersiz olduğu ve tüketicinin iade borcu doğduğu takdirde tüketicinin maddi durumu tek seferde iadeye elverişli olmayabilecektir. Bu durum ancak tüketici kanunları ile gözetilip, düzenlenerek tüketicinin korunması sağlanabilir. Sözleşme yazılı olarak yapılmadığı takdirde geçersizdir. Ancak TKHK m. 22/3 uyarınca geçersiz sözleşme yapıldığı hallerde kredi veren bu durumu tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremez. Her ne kadar doktrinde tek taraflı geçersizlik kabul edilmişse de TKHK m. 22/3'ün lafzı ve gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde; kredi verenin de geçersizliği ileri sürebileceği ancak kredi verenin kötü niyetle tüketicinin aleyhine hareket ettiği hallerde geçersizliği ileri süremeyeceği kanaatindeyiz.

Sözleşmenin esaslı unsurlarının bulunmaması halinde sözleşmenin yokluğu söz konusu olur. Ancak tüketici kredisi sözleşmesi için bu konuda özel bir durum vardır. Sözleşmenin zorunlu içeriğinde yer alması gereken TKHK m. 25/2'de ve TKS Yönetmeliği m. 10 ve 11'de düzenlenen hususlardan bazıları aynı zamanda sözleşmenin unsurlarına ilişkindir. Sözleşmede akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin belirtilmemesinin sonucu TKHK m. 25/2 uyarınca kredinin sözleşmenin sonuna kadar faizsiz olarak kullanılmasıdır. Doktrinde, bu düzenleme ile adeta medeni hukuk cezası getirildiği belirtilmektedir. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği'nde düzenlenen zorunlu içeriğin sözleşme metninde yer almaması halinde uygulanacak yaptırım, mevzuatta belirtilmediği için aykırılığın sözleşmenin geçerliliğine etkisi hakkında doktrinde farklı görüşler vardır. Katıldığımız ve doktrinde baskın görüş, zorunlu içerik tüketicinin bilgilendirilmesi amacını gerçekleştirdiğinden aykırılık halinde genel hüküm niteliğindeki TKHK m. 4/1'in uygulanması gerektiği yönündedir.

Sözleşmenin zorunlu içeriği düzenlemesi ve bu bilgilerin ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamındaki bilgilerle örtüşmesi kanaatimizce tüketicinin bilgilendirilmesine verilen önemin göstergesidir. Ancak ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında tüketiciye sayıca çok fazla bilgi aktarılması ile bu bilgilerin tüketici nezdinde anlamsızlaşmasına yol açacağı gerekçesiyle doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir. Kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmesi gereken süre TKHK m. 23'te sözleşmenin kurulmasından makul bir süre öncesi olarak belirtilmiştir. Makul süre hakkında doktrinde farklı görüşler vardır. Kanaatimizce tüketicilerin sakince düşünüp, şartları tüm sonuçları ile değerlendirip, kredi alma fikrinde kararlı olup olmadığını tartabilmesi için tüketici kredisinden farklı yapıdaki diğer sözleşmelere ilişkin düzenlemelerin kıyasen uygulanması yerine; somut olayın şartlarının değerlendirilmesi ile makul sürenin tespit edilmesi gerekmektedir. Ön bilgilendirmenin hukuki niteliği doktrinde farklı açılardan değerlendirilmiş olmakla birlikte, kanaatimizce kredi veren sözleşme öncesi bilgi formunu sözleşme akdetmek amacı ile tüketiciye verdiğiinden öneri niteliğindedir. Ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığın sözleşmeye etkisi hususunda doktrinde bazı yazarlar eksikliğin kredi veren tarafından derhal giderilmesi düzenlemesinin kıyasen uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Kanaatimizce, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmesi tüketici kredisi sözleşmesinin geçerlilik şartlarından olup, kredi verenin bu yükümlülüğüne aykırı davranması ile sözleşme geçersiz kılınabilecektir. Zira kanun koyucu ve Yüksek Mahkeme ön bilgilendirme yükümlülüğüne özel bir önem atfetmişlerdir. Esasen sözleşme kurulduktan sonra tüketicinin bilgilendirilmesi de tüketiciler için faydasız olacaktır. Ancak ön bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık sebebiyle tüketicinin krediyi iade etmesi ihtimali de tüketiciyi daha dezavantajlı duruma düşürebilecektir. Bu hususlar göz önüne alındığında esnek hükümsüzlük çerçevesinde ön bilgilendirmenin amacına uygun yorum yapılarak sözleşmeyi sadece tüketicinin geçersiz kılabileceği kanaatindeyiz.

Cayma hakkı AB Direktifi ile paralel düzenlemelerden biri olup, 6502 sayılı Kanun ile gelen yeniliklerdendir. Cayma hakkının hukuki niteliği doktrinde tartışmalıdır. Katıldığımız ve doktrinde baskın görüş, TKHK m. 24 ile tüketiciye tüketici kredisi sözleşmesinde iradesini geri alma imkanı sağlandığından bu hakkın teknik açıdan geri

alma hakkı olduğu yönündedir. Kredi verenin tüketiciyi bilgilendirmemesi durumunda cayma hakkının kullanımı için üst süre olup olmadığı hususunda doktrinde farklı görüşler vardır. Kanaatimizce, kredi veren tüketiciyi bilgilendirmediği takdirde cayma hakkı için on dört günlük sürenin uygulanmayacak olması durumunda kötü niyetli kullanımların olmasını engellemek için TKHK m. 47/6'daki bir yıllık üst süre kıyasen uygulanabilir. Cayma hakkının kullanılma şekli TKS Yönetmeliği m. 24/3'te belirtilmiştir. Doktrinde bizim de katıldığımız şekilde, bu hükmün Yönetmelik ile getirilmesi nedeniyle ispat aracı olduğu ifade edilmektedir.

Cayma hakkının kullanılmamış sayılmasının hukuki niteliğine ilişkin olarak doktrinde cayma hakkının yasal bozucu şarta bağlanması gibi bir durum ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Kanaatimizce, cayma hakkı bozucu yenilik doğuran haklardan olduğu için şarta bağlanamayacağından hakkın kullanılmamış sayılması bozucu şart niteliğinde değildir. Cayma hakkını kullanan tüketiciden talep edilebilecek tutarlardan biri de TKHK m. 24 uyarınca kamu kurum veya kuruluşları ile üçüncü kişilere ödenen masraflardır. Doktrinde, bu masrafların ödenmemesi halinde dahi tüketiciye cayma hakkının kullanılmamış sayılması yaptırımının uygulanamayacağı kabul edilmektedir. Zira TKHK m. 24'ün lafzı ve gerekçesi nazara alındığında kanun koyucunun iradesinin tüketiciden maddede belirtilenlerden başka tazminat veya masrafların talep edilmesini engellemek olduğu anlaşıldığından tüketici kamu kurum veya kuruluşları ile üçüncü kişilere ödenen masrafları ödemesi dahi otuz gün içinde kredi verene ana para ve faizi ödediğinde cayma hakkının kullanılmasının geçerli olacağı kanaatindeyiz. Cayma hakkının kullanılması ile sözleşme sona ereceğinden kredi verenin sözleşmenin yapılması için yapmış olduğu masrafları tüketiciden talep etmesi gündeme gelmektedir. Bu hususta doktrinde farklı görüşler vardır. Kanaatimizce, uygulamada kredi veren tarafından tüketiciden dosya masrafı adı altında esasen dosya masrafı dahi olmayan tutarların da talep edildiği göz önüne alındığında tüketiciden TKHK m. 24/3'te belirtilenden başka hiçbir masraf talep edilememesi yerindedir. Zira tüketiciden bu tip bedellerin tahsil edilmesi cayma hakkı kullanmanın cezası niteliği de taşıyabilecektir.

Doktrinde bazı yazarlar, şartın önceden hazırlanmış olması ve standart şartın mevcut olması gereğinin haksız şartın üçüncü unsuru olduğunu belirtmektedirler. Kanaatimizce,

TKHK m. 5/3 düzenlemesi haksız şartın ilk unsurunun varlığına karine teşkil ettiği için önceden hazırlanan standart şart haksız şartın unsurlarından değildir. Zira bu sebeple standart sözleşmeler haksız şart karinesi kapsamında incelenmiştir. Sözleşmede haksız şartların varlığı halinde sözleşmedeki haksız şartın geçersiz sayılması sonrasında tüketicinin sözleşmenin tamamını geçersiz hale getirip getiremeyeceği konusunda doktrinde farklı görüşler vardır. Kanaatimizce, tüketicinin aleyhine olan şartların olmaması halinde sözleşmenin geçersizliğini iddia etmesi hakkın kötüye kullanılması teşkil edeceğinden sözleşmenin tamamı geçersiz hale getirilememelidir.

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde TKHK m. 26/2 uyarınca kredi veren tarafından faiz oranında değişiklik yapılabilecektir. Doktrinde bazı yazarlar TKS Yönetmeliği m. 13/3 düzenlemesinden hareketle; sözleşmede faiz oranı dışında değişikliklerin de yapılabileceğini savunmaktadır. Her ne kadar maddenin başlığı sözleşmede değişiklik yapılması olsa da TKHK m. 26/2’de belirtilen usul açıklanırken faiz oranında değişikliğe ilişkin olduğunun vurgulanması sebebiyle, belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin faiz oranı harici başkaca maddelerinde tüketici aleyhine değişiklik yapılamayacağı ve Kanun yerine Yönetmelik ile tüketici aleyhine bir durumun düzenlenmesinin de yerinde olmadığı kanaatindeyiz.

Bu çalışma kapsamında açıklanan bazı konularda kredi verenin mevzuatı ihlal ettiği hallerde aykırılığı tespit edilen her işlem veya sözleşme için idari para cezası yaptırımı uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu haller; tüketiciden kıymetli evrak alma yasağının ihlali, haksız şartlarda idari denetim kapsamında verilen sürede sözleşmeden şartın çıkarılmaması, sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilmesi yasağına aykırılık, sözleşmenin yazımı, dili ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunluluğuna aykırılık, kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğünü ihlali, kredi verenin ön bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında tüketiciyi cayma hakkı konusunda bilgilendirmemesidir. Kanaatimizce, kredi verenlerin güçlü ekonomik durumları da göz önüne alındığında, mevzuatı ihlal eden kredi verenlere uygulanması öngörülen idari para cezalarının miktarları çok düşüktür. Zira cezaların caydırıcılık fonksiyonunun sağlanması gözetilerek daha yüksek meblağlarda cezaların getirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

ACAR, Özlem, Türk Borçlar Hukukunda Müteselsil Kefalet Sözleşmesi, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015.

AÇIKGÖZ, Osman, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Haksız Şartlarla İlgili Getirdiği Yenilikler”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, S. 21/2, s. 805-838.

AKINTÜRK, Turgut / **ATEŞ**, Derya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 27. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2018.

AKINTÜRK, Turgut / **AKİPEK**, Jale / **ATEŞ**, Derya, Eşya Hukuku, 2. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2018.

AKİPEK, Şebnem, Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1999.

AKİPEK, Şebnem, “Madde 22-31”, Milli Şerh, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Hakan Tokbaş & Özlem Tüzüner (Ed.), İstanbul, 2016, s. 480-542 (Şerh).

AKİPEK ÖCAL, Şebnem, “Genel Olarak Tüketici Kredileri”, Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 395-410.

AKİPEK ÖCAL, Şebnem / **UZUN KAZMACI**, Özge / **HAMAMCIOĞLU**, Esra, “Bankacılık Sektöründe Kefalet”, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, C. 1, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun (Ed.), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2015, s. 123-159.

AKKAYAN YILDIRIM, Ayça, “Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisi Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu”, İÜHFM, 2015, C. 73, S. 1, s. 261-278.

AKYOL, Şener, Banka Sözleşmeleri, Afa Matbaacılık, İstanbul, 2001.

ALAF, Mevlüdiye, "Tüketici Kredileri Bakımından Türk Borçlar Kanunu İle Getirilen Faize İlişkin Üst Sınır Hükümlerinin Uygulanabilirliği", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2017, S. 3, s. 9-22.

ALTIPARMAK, Yağmur, “Kredi Kartı Sözleşmesi”, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Hükümlerine Göre Tüketici Hukuku Uygulamalarında Tüketicinin Korunması, Selin Sert Sütçü (Ed.), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 207-224.

ALTOP, Atilla, “Bankaların Düzenledikleri Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Akdi Faiz, Erken Ödeme, Temerrüt, Sözleşmede Değişiklik Yapılması, Sigorta Yaptırılması, Bağlı Krediler ve Sözleşmenin Feshi”, Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 411-435.

ALTOP, Atilla, “Bankacılık Sektöründeki Tüketici İşlemlerinde Tüketicinin Edimlerine Karşılık Olarak Alınan Şahsi Teminatlar”, Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Hakan Tokbaş & İsa Döner (Ed.), 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, s. 9-30 (Teminat).

ALTOP, Atilla, “Türk Hukukunda, Avrupa Birliği Hukukunda ve Uygulamada Tüketici Kavramı, İKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004, C. 3, S. 1-2, s. 3-14 (Tüketici).

ALTUNKAYA, Mehmet, “Sözleşmenin Kuruluşundan Önce Tüketicinin Korunması”, GÜHFD, 2004, C. 8, S. 1-2, s. 95-119.

ANTALYA, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2015.

ARAL, Fahrettin / **AYRANCI**, Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Tıpkı 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

ARKAN, Sabih, “Tüketici Kredileri”, BATİDER, 1995, C. 18, S. 1, s. 35-42.

ARKAN, Sabih, “Tüketici Kredisi ve Uygulaması”, BATİDER, 1989, C. 15, S. 1, s. 19-47 (Uygulama).

ASLAN, İ. Yılmaz, 6502 Sayılı Kanuna Göre Tüketici Hukuku, 5. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2015.

ATAMER, Yeşim M., Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.

ATAMER, Yeşim M., Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2001 (Genel İşlem Şartları).

ATAMER, Yeşim M., Bankaların Kredi Sözleşmelerinden Kaynaklanan Sorunlar ve Hukuki Çözüm Yolları, İTO Yayınları, İstanbul, 2001 (Sorunlar).

ATAMER, Yeşim M., “Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyumu”, Türk-İsviçre Hukuk Günleri Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, Doç. Dr. Gülçin Elçin Grassinger & Yard. Doç. Dr. Emrehan İnal & Yard. Doç. Dr. Başak Baysal & Araş. Gör. Şirin Aydıncık & Araş. Gör. Doruk Gönen (Ed.), XII Levha Yayıncılık, 2010, s. 241-273 (Uyum).

AYAN, Serkan, “Genel İşlem Koşulları Yönünden Türk Borçlar Kanunu ile 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Karşılaştırılması”, Tüketici Hukuku

Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 105-117.

AYBAY, Aydın / **HATEMİ**, Hüseyin, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.

AYDIN, Ramazan, “Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar (TKHK m. 5)”, Erciyes Üniversitesi HFD, 2016, C. 11, S. 1, s. 83-123.

AYDOĞDU, Murat, Tüketici Hukuku Dersleri, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

AYDOĞDU, Murat, Tüketici Kılavuzu-Hukuk Rehberi, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014 (Kılavuz).

AYDOĞDU, Murat / **AYAN**, Serkan, Türk Borçlar ve Türk Ticaret Hukuku’nda Yer Alan Faiz ile İlgili Düzenlemelerin Değerlendirilmesi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

BAÇÇIOĞLU, Ahmet Erkal, “Tüketici Hukukunda Kefalet”, Bankacılar Dergisi, 2008, S. 67, s. 70-84.

BAYKAN, Renan, Tüketici Hukuku: Mevzuata İlişkin Yorum-Eleştiri-Öneri, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, İTO Yayınları, İstanbul, 2005.

BAYKAN, Renan, “Türkiye’de Tüketici Kredileri”, Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler, İTO Yayınları, İstanbul, 2004, s. 53-65 (Kredi).

BAYSAL, Başak, “Tüketici Kredisi”, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, M. Murat İnceoğlu (DrI.), XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 273-325.

BİLGE, Necip, Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Sevinç Matbaası, Ankara, 1971.

- BİLGİN YÜCE**, Melek, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Tüketici Kredileri”, Yeditepe Üniversitesi HFD, 2016, C. 11, S. 2, s. 403-421.
- BOZKURT YAŞAR**, Sevgi, “6502 Sayılı TKHK’na Göre Tüketici Kredisi Sözleşmeleri”, Banka ve Finans Hukuku Dergisi, 2014, S. 10, s. 107-158.
- CEYLAN**, Ebru, “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri– I”, TBB Dergisi, 2009, S. 79, s. 35-60.
- CEYLAN**, Ebru, “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri– II”, TBB Dergisi, 2009, S. 80, s. 121-148 (Kredi-II).
- ÇABRİ**, Sezer, 6502 Sayılı Kanun’a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.
- ÇABRİ**, Sezer, Konut Finansmanı Sözleşmeleri, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010 (Konut Finansmanı).
- ÇETİN**, Abdurrahman / **DİNÇ**, Yusuf, “Türkiye’de Teminat Mektupları: Uygulamalar ve Hukuki Sorunlar”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 2014, C. 5, S. 9, s. 67-92.
- ÇINAR**, Ömer, “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri”, Sektörel Bazda Tüketici Hukuku Uygulamaları Külliyyatı, C. 1, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun (Ed.), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2015, s. 37-69.
- DERYAL**, Yahya, Tüketici Kredilerinde Haksız Şart Örnekleri ve 6502 Sayılı Kanunla Getirilen Yeni Düzenlemenin Değerlendirilmesi, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 89, s. 58-67.

DERYAL, Yahya / **KORKMAZ**, Yakup, Tüketici Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.

ERGİNER, Umut Ozan, “Tüketici Kredisi Sözleşmeleri”, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015.

GEZDER, Ümit, Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, Beta Yayınları, İstanbul, 1998.

GÜLERCİ, Altan Fahri / **KILINÇ**, Ayşe, 6098 sayılı yeni TBK ile Karşılaştırmalı Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. 1, 5. Baskı, İstanbul, 2014.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. 1, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013 (Cilt 1).

GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. 2, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014 (Cilt 2).

GÜMÜŞ, Mustafa Alper, “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin (Değiştirilmiş) Tebliğ Çerçevesinde Uyarlamanın Yapılabileceği Sözleşmeler”, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar Çerçevesinde Döviz ile Sözleşme Yapma Yasağı ve Sözleşmelerin Uyarlanması, Murat Topuz (Ed.), Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 21-44 (Uyarlama).

GÜRSES, Davut, “Kredi Teminatı Olarak Üst Hakkı İpoteği”, Bankacılar Dergisi, 2011, S. 76, s. 3-13.

HATEMİ, Hüseyin / **GÖKYAYLA**, K. Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017.

HAVUTÇU, Ayşe, Açık İçerik Denetimi Yoluyla Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2003.

HAVUTÇU, Ayşe, “6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un Konu Bakımından Uygulama Alanı: Özellikle, Tüketici İşlemleri Bakımından Kanun’un Kapsamı”, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 99, s. 8-19 (Kapsam).

HAZNEDAR, İbrahim Murat, “6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler”, İstanbul Barosu Dergisi, 2014, C. 88, S. 3, s. 5-33.

İSPARTALI, Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İkinci Sayfa Yayınları, İstanbul, 2013.

İNAL, Hamdi Tamer, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku, Seçkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2014.

İNAL, Hamdi Tamer, “Tüketici Sözleşmelerinde Haksız Şartlar”, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 89, s. 32-57 (Haksız Şart).

İNAL, Hamdi Tamer, Açıklamalı – İçtihatlı Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, 2. Baskı, Kazancı Hukuk Yayınevi, İstanbul, 2005 (Tüketici Kredisi).

KABAN, İsmail / **KARACA**, S. Serdar / **GÜL**, Mustafa, “Bireysel Müşteriler ve Bankalar Arasındaki İlişkilerde Yeni Dönem: Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği Üzerine Bir Değerlendirme”, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2016, C. 14 S. 1, s. 227-247.

KARA, İlhan, Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Engin Yayınevi, Ankara, 2015.

KARA KILIÇARSLAN, Seda, “Tüketici Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü”, Hacettepe HFD, 2015, C. 5, S. 2, s. 183–222.

KARAKOCALI, Ahmet/ KURŞUN, Ali Suphi, Tüketici Hukuku (6502 Sayılı Kanun ve İlgili Yönetmeliklere Göre), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2015.

KARAKOCALI, Ahmet, Tüketici Hukuku Mevzuatı, Gözden geçirilmiş, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2017.

KAYAR, İsmail, “Tüketici Kredilerinde Tüketicinin Korunması”, Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi, 2000, S. 16, s. 75-98.

KAYAR, İsmail, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Genel Hükümler / Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019 (Genel Hükümler).

KAYAR, İsmail, “Kredi Sözleşmelerinde Bankaya Tek Yanlı Faiz Artırma Yetkisi Veren Hükümlerin Geçerliliği ve Uygulanması”, GÜHFD, C. 1, S. 2, s. 82-93 (Faiz).

KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.

KOCAÇİMEN, Cemre / YUKARUÇ, Nazlı Nil, “Tüketici Kredisi”, Hukuk Gündemi Dergisi, 2006, S. 5, s. 76-82.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip / HATEMİ, Hüseyin / SEROZAN, Rona / ARPACI, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. 1, Yenilenmiş, Genişletilmiş ve Tamamlanmış 4. Basıdan 7. Tıpkı Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017.

- KUNTALP**, Erden, Karışık Muhtevalı Akit (Karma Sözleşme), Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 2. Baskı, Sözkese Matbaacılık, Ankara, 2013.
- NOMER**, Haluk Nami / **ERGÜNE**, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- OĞUZMAN**, M. Kemal / **ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, Güncellenip Genişletilmiş 17. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019.
- OĞUZMAN**, M. Kemal / **ÖZ**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, Gözden Geçirilmiş 14. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018 (Cilt 2).
- OĞUZMAN**, M. Kemal / **SELİÇİ**, Özer / **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe, Eşya Hukuku Kısaltılmış Ders Kitabı, Mevzuata Uyarlanmış 2. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019.
- ORBAY ORTAÇ**, Nurdan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ticari İşlerde Faiz”, Ankara Barosu Dergisi, 2014, S. 2, s. 117-133.
- OZANOĞLU**, Hasan Seçkin, Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Maddi Anlamda Uygulanma Alanı), AÜHFD, 2001, C. 50, S. 1, s. 55-90.
- ÖNDER**, Fahrettin / **ÖZKUL**, Burcu, “6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Bankaya Verilen Şahsi Güvence: Adi Kefalet Sözleşmesi, SDÜ İİBF Dergisi, 2013, C. 18, S. 3, s. 25-46.
- ÖZBİLEN**, Arif Barış, Sözleşmelerin Şekli ve Şekil Yönünden Hükümsüzlüğü, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.

ÖZEL, Çağlar, “Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Kavramı”, Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 51-73.

ÖZEN, Burak, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, Güncellenmiş 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017.

ÖZEN, Burak, “Tüketici Kredilerinde Cayma Hakkının Kullanılması”, 4. Tüketici Hukuku Kongresi Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Fehim Üçışık (Ed.), Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, s. 82-89 (Cayma Hakkı).

ÖZEN, Burak, “Tüketici Kredileri Çerçevesinde Verilen Kişisel Teminatların Geçerliliği”, 3. Tüketici Hukuku Sempozyumu Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Fehim Üçışık (Ed.), Bilge Yayınevi, Ankara, 2014, s. 286-295 (Teminatların Geçerliliği).

ÖZEN, Burak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Çerçevesinde Tüketici Kredileri”, Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Hakan Tokbaş & İsa Döner (Ed.), 3. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2015, s. 31-44 (Tüketici Kredileri).

ÖZEN, Burak, “Tüketici Kredilerinde Kefalet”, Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler, Hüseyin Can Aksoy (Ed.), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 437-446 (Kefalet).

ÖZEN, Burak, “Tüketici Kredilerinde Kefaletin Geçerlilik Koşulları”, 2. Tüketici Hukuku Sempozyumu Ses Çözümleri ve Makaleleri "Tüketici Hukuku Açıklamaları", Hakan Tokbaş & Fehim Üçışık (Ed.), Bilge Yayınevi, Ankara, 2013, s. 354-365 (Kefaletin Geçerliliği).

- ÖZKAN**, Bilgehan, “22.11.2015 Tarihi İtibarıyla Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Konusunda Getirilen Yenilikler ve Örnek Hesaplamalar”, Mali Çözüm Dergisi, 2015, S. 132, s. 193-203.
- ÖZTEK**, Selçuk, “Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar”, Bankacılar Dergisi, 2008, S. 67, s. 6-27.
- POROY**, Reha, “Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları”, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, 1978, s. 513-550.
- REİSOĞLU**, Seza, “Tüketici Kredileri Hukuki Sorunlar: 4077 Sayılı Yasada Değişiklik Öngören Taslak”, Bankacılar Dergisi, 2008, S. 69, s. 50-72.
- REİSOĞLU**, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2014.
- SEÇER**, Öz, “Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Kapsamında Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Kefalet”, Bahçeşehir Üniversitesi HFD, 2016, C. 11, S. 139, s. 91-120.
- SERDAR**, İlnur, “Tüketici Kredilerinde Teminat”, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C. 9, S. 99, s. 70-86.
- SERT SÜTÇÜ**, Selin, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Tüketicinin Cayma Hakkı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.
- SEROZAN**, Rona, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- SİRMEN**, Lale, “Tüketici Sözleşmelerindeki Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi”, Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Şartları ve Sempozyumu Bildiriler–

Tartışmalar, Başak Şit (Ed.), Bankacılık Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2012, s. 109-133.

ŞEN, Mustafa Serhat / **ŞEN**, Mustafa Kamil, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da Faiz Hükümleri ve Sınırları - Tüketici İşlemlerinde Faiz”, TAAD, 2019, S. 38, s. 201-237.

ŞENEL PARLAK, Belda, “Tüketici Kredisinden Doğan Hukuki Uyuşmazlıklar ve 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uygulaması”, T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, 2001.

ŞİT, Başak, Türk Hukukunda Banka Kredisi Kavramı ve Buna Bağlanan Sonuçlar, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2011.

TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

TAŞKIN, Mustafa, “Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vasfı”, Ankara Barosu Dergisi, 1997, S. 1, s. 30-37.

TEKİNALP, Ünal, Ünal Tekinalp’in Banka Hukukunun Esasları, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.

TİRYAKİ, Betül, Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.

TOKBAŞ, Hakan, İçtihatlı-Gerekçeli 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve AB Direktifleri, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018.

TOPAK, Süleyman, “Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartların Bağlayıcı Olmamasının Sonuçları”, TBB Dergisi, 2016, S. 122, s. 281-314.

TÖRÜNER, Ekrem, “Banka Kredi Sözleşmelerindeki Haksız Şart ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, Ankara Barosu Dergisi, 2013, S. 2, s. 425-432.

ÜNLÜTEPE, Mustafa, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Taksitle Satış Sözleşmesi”, Ankara Barosu Dergisi, 2014, S. 2, s. 291-358.

ÜLGEN, Hüseyin / **HELVACI**, Mehmet / **KENDİGELEN**, Abuzer / **KAYA**, Arslan / **NOMER ERTAN**, Füsün, Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015.

YENER, Mehmet Deniz, “6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un Tüketici Kredileri Bakımından Getirdiği Yenilikler”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 2015, C. 7, S. 13, s. 409-436.

YENİOCAK, Umut, “Dövizle Sözleşme Kurma Yasağı ve Yasağa Aykırılığın Yaptırımı”, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar Çerçevesinde Döviz ile Sözleşme Yapma Yasağı ve Sözleşmelerin Uyarlanması, Murat Topuz (Ed.), Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 55-70.

YENTÜRK, Necati, “Yeni Tüketici Yasası ve Ab’de Piyasa Gözetim ve Denetimi”, TBB Dergisi, 2004, S. 55, s. 383-390.

YILMAZ, Abdülhamit, Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

YILMAZ, Mahmut, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmesi”, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2017.

YILMAZ, Mahmut / **KURT**, Ekrem, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmesinin Kurulması”, İstanbul Aydın Üniversitesi HFD, 2018, S. 1, s. 121-136.

ZAPATA, Tan Tahsin, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Güncellenmiş 7. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2019.

ZEVKLİLER, Aydın / **GÖKYAYLA**, K. Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 19. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.

ZEVKLİLER, Aydın / **ÖZEL**, Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

İNTERNET KAYNAKLARI :

www.bddk.org.tr

www.corpus.com.tr

www.kazanci.com.tr

www.mevzuat.gov.tr

www.tdk.gov.tr

www.tez.yok.gov.tr

www.tuketicihukuku.org